DTU Bibliotek

Denne fil er downloadet fra

Danmarks Tekniske Kulturarv

www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

DTU Bibliotek Danmarks Tekniske Universitet | Anker Engelunds Vej 1 2800 Kgs. Lyngby | Tlf. 45 25 72 50 | bibliotek@dtu.dk www.bibliotek.dtu.dk

1.

rop-
ras-
ngen
is
.

G. F.

1878

N (1909)

gl.
061.4 (100) Paris

Exposition universelle internationale de 1878

Danmark: Nyrop, C., Danmarks Deltagelse ...
1880

DANMARKS DELTAGELSE

I

VERDENSUDSTILLINGEN I PARIS

1878.

POLYTEKNISK
Teknisk Bibliotek
LÆREANSTALT

DANMARKS DELTAGELSE

I

VERDENSUDSTILLINGEN

I PARIS 1878.

UDGIVET AF DEN DANSKE UDSTILLINGSKOMITE

VED

C. NYROP.
KOMITEENS SEKRETÆR.

KJØBENHAVN.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1880.

Efterfølgende Beretning er skreven i Begyndelsen af 1879, og den største Del af Bogen er rentrykt inden det nævnte Aars Udgang.

INDHOLD.

Den danske Komites Medlemmer . . . . . VII.

Beretning . . . . . I.

Bilag . . . . . 83.

Litteratur . . . . . 153.

Den danske Komite.

KOMITEEN

FOR

DANMARKS DELTAGELSE I VERDENSUDSTILLINGEN

PARIS 1878.

PROTEKTOR:

Hs. kgl. Højhed Kronprinsen.

Hs. Exc. Overkammerherre Lensgreve Holstein-Holsteinborg, Komiteens Præsident.

Grosserer L. J. Grøn, Komiteens Vicepræsident.

Kammerherre F. Wolfhagen, Komiteens Generalkommissær.

Grosserer H. Fritsche, Komiteens Kasserer.

Guld- og Sølvvarefabrikant V. Christesen.

Snedkermester J. Cortsen.

Landboskoleforstander J. C. la Cour.

Fabrikant S. Fraenckel.

Fabrikant Th. Hüttemeier.
Brygger J. C. Jacobsen.
Terrakottafabrikant B. Ipsen.
Landskabsmaler V. Kyhn.
Etatsraad Moritz G. Melchior.
Etatsraad F. Meldahl.
Professor C. Peters.
Hs. Exc. Marineminister N. F. Ravn.
Kammerherre E. E. Rosenørn.
Hs. Exc. Udenrigsminister Baron O. D. Rosenørn-Lehn.
Grosserer og Fabrikant B. Ruben.
Professor Th. Segelcke.
Kammerherre S. Skeel.
Docent Aug. Thomsen.

Generalkonsul P. Calon, Komiteens Kommissær.

Cand. jur. C. Nyrop, Komiteens Sekretær.

Komiteens Medlem Grosserer *D. B. Adler* afgik ved Døden den 4 December 1878.

BERETNING.

Da det i 1876 kom til almindelig Kundskab, at der i Sommeren 1878 skulde afholdes en Verdensudstilling i Paris, opstod der mange Steder et ikke ringe Røre. De, der i Almindelighed tvivlede om Verdensudstillingers Nytte, rakte Haanden til dem, der ønskede større Mellemrum mellem deres Gjenkomst, og det syntes, som om flere af Evropas Stater vilde undslaa sig for at give Møde. I Tyskland, Østerrig, Schweits, Sverige, Norge og muligvis flere Steder var der — i alt Fald tilsyneladende — af forskjellige Aarsager Stemning for ikke at modtage Frankrigs Indbydelse, og for Danmarks Vedkommende stod Sagen en Tid paa samme Maade. Saavel Danmark som de andre ovenfor nævnte Stater kom imidlertid til at deltage i Verdensudstillingen; Tyskland dog kun for Kunstens Vedkommende.

Strax da Meddelelsen om Udstillingens Afholdelse naaede hertil, syntes Alt at skulle gaa let og godt. En Del Industridrivende søgte ved et foreløbigt Udvalg at forberede Danmarks Deltagelse, og i Sommeren 1876 havde dette Udvalg Avdiens hos Hs. Exc. Indenrigsministeren. Allerede her begyndte imidlertid Vanskelighederne. Ministeren udtalte sin Interesse

for Udstillinger i Almindelighed og for den paatænkte franske i Særdeleshed, men han fraraadede — hvad Udvalget altsaa maa have ønsket — at der paa det daværende Tidspunkt nedsattes nogen endelig Komite; han ansaa det for rigtigt, at der først forelagdes Rigsdagen Forslag til en Bevilling til Sagens Understøttelse, og hvis Bevillingen tilstodes, vilde han selv tage Sagen i Haand, sørge for Dannelsen af en Komite o. s. v. Herefter kom det foreløbige Udvalgs Virksomhed kun til at bestaa i at udsende en Del Blanketter til eventuelle Udstillere med Anmodning om paa dem at tegne sig som saadanne og opgive Størrelsen af det Udstillingsareal, de ønskede. Udvalgets Rolle var udspillet, men paa det i Oktober s. A. fremkomne Forslag til Finanslov for Aaret 1877—78 var der opført 50,000 Kr. i Anledning af Verdensudstillingen i Paris. Hermed var Sagen imidlertid langtfra sikret. Naar den under Finanslovens 1ste og 2den Behandling slet ikke kom frem, var det kun som et Havblik før Storm, ti ved 3dje Behandling, der begyndte den 25de Januar 1877, forelaa der Forslag om at stryge de 50,000 Kr., og hermed hang det formentlig saaledes sammen.

Da Forslaget til Afholdelsen af den første Verdensudstilling fremkom — som bekjendt afholdtes den 1851 i London — mødtes det med Sympati og Velvillie. Det Nye og Storslaaede i Tanken skabte endog begejstret Tilslutning, og herhjemme vare 3 Ministerier (Udenrigs-, Indenrigs- samt Kirke- og Undervisningsministeriet) enige om strax at nedsætte

en Komite uden at afvente nogen Bevilling, Foretagendet talte til den nationale og personlige Ære. Men efterhaanden som Verdensudstillingerne have gjentaget sig (Paris 1855; London 1862; Paris 1867; Wien 1873; Filadelfia 1876), er Betragtningen bleven køligere. Den enkelte Udstillings verdenshistoriske Glans er blegnet, Deltagelsen i dem har ikke undgaaet det overalt sig indtrængende Reklamevæsen, og samtidig ere Fordringerne til en ydre Udstillingspragt voxede til en næsten svimlende Højde. Under disse Omstændigheder er det naturligt, at et lille Lands faatallige Udstillere, der kun vanskeligt gjøre sig gjældende paa Verdensmarkedet, efterhaanden maa trættes ved de atter og atter gjenkommende Udstillinger, og da det utvivlsomt maa indrømmes, at den danske Afdeling paa flere af dem har lidt af væsentlige Mangler i Henseende til baade Ordning og Tilsyn, kunde det ikke vække Forundring, at eventuelle Deltagere i Udstillingen i Paris, før de bestemte sig, ønskede bestemte Garantier for, dels at den hele Ordning blev smuk og god, dels at deres egne Udgifter bleve holdte indenfor nogenlunde bestemte Grænser. Ønsker og Tanker i saa Henseende gjorde sig gjældende, og under 15. Januar 1877 udsendte 28 større kjøbenhavnske Industridrivende til eventuel Tilslutning en Adresse, som agtedes indgiven til Indenrigsministeren. Adressen, der er aftrykt nedenfor som *Bilag I*, vandt hurtig Udbredelse, og den 26. Januar overraktes den Ministeren med 289 Underskrifter fra Kjøbenhavn og 58 fra Provin-

serne; en af de sidste Underskrifter omfattede endda en hel Forening, Foreningen for Haandværkere og Industridrivende i Kolding. Adressen gik ud paa at der til en tilfredsstillende Deltagelse i Udstillingen fra Danmarks Side maatte fordres et Statstilskud af mindst omtrent 250,000 Kr.

Det var vistnok under Afventning af denne Bevægelses Udvikling, at Spørgsmaalet om Bevillingen af de 50,000 Kr. ikke blev berørt ved Finanslovens første Behandlinger, og Bevægelsens Resultat medførte Forslaget om at stryge den nævnte Sum, der ikke kunde tilfredsstille de Industridrivendes Fordringer. — Finansudvalget strøg de 50,000 Kr., og samtidig erklærede Indenrigsministeren til den Deputation, som overrakte ham den ovenfor nævnte Adresse, at han ikke fandt sig foranlediget til at stille Forslag om den i Adressen nævnte betydelige Sum; han troede ikke, at Sagen kunde gjennemføres. Det syntes herefter afgjort, at der ikke vilde blive bevilliget en Øre, og dog blev det anderledes. Et af et enkelt Rigsdagsmedlem ved Finanslovens 3dje Behandling i Folketinget stillet Forslag om at yde *Komiteen for den aarlige Kunstudstilling i Kjøbenhavn* et Tilskud paa 25,000 Kr. for at sætte den i Stand til at deltage i Udstillingen for den danske Kunsts Vedkommende blev vedtaget med endog 53 Stemmer mod 30.

Hermed var det endelige Resultat imidlertid endnu ikke naaet. Finansloven kom fra Landstinget, der forøvrigt ogsaa for sit Vedkommende vedtog de

25,000 Kr., tilbage til Folketinget i forandret Skikkelse; der blev Tale om ny Behandling og Fællesudvalg, og herved blev det muligt for en ny Faktor at træde frem paa Skuepladsen. Under 19. Februar indgav *Grosserersocietetets Komite i Kjøbenhavn* et Andragende til Indenrigsministeren med Anmodning om at stille Forslag til Rigsdagen om foruden de til Kunstens Deltagelse bevilgede 25,000 Kr. endvidere at bevilge 100,000 Kr., for at ogsaa Danmarks vigtigere industrielle Frembringelser, dets Landbrugsprodukter og Fiskeri kunde blive repræsenterede i Paris, og da Ministeren i Skrivelse af 26. Februar udtalte, at han efter de stedfundne Forhandlinger og Afstemninger i Folketinget ikke fandt sig foranlediget til at fremkomme med det ønskede Forslag, henvendte Grosserersocietetets Komite sig i Skrivelse af 12. Marts direkte til Folketinget, og den 17. Marts bevilgede dette som *Tilskud til Komiteen for Danmarks Deltagelse i den internationale Udstilling af Agerdyrknings-, Industri- og Kunstgjenstande i Paris i Aaret 1878* i en samlet Sum 125,000 Kr. Landstinget vedtog den samme Bevilling, og i Henhold til den saakaldte provisoriske Finanslov af 12. April 1877 optoges denne Udgiftspost paa Indenrigsministeriets Budget. De to Skrivelser fra Grosserersocietetets Komite ere nedenfor trykte som *Bilag II* og *III*.

Samtidig med at henvende sig til Folketinget havde Grosserersocietetets Komite i tillidsfuld Forventning om, at den ønskede Bevilling vilde blive tilstaaet, ogsaa henvendt sig til *det kgl. Landhusholdningsselskab*,

Komiteen for den aarlige Kunstudstilling i Kjøbenhavn og *Industriforeningen i Kjøbenhavn* med Forespørgsel, om de hver for sig vilde være villige til sammen med den at vælge Medlemmer til en foreløbig Komite for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen, og da Besvarelserne lød bekræftende, kom en saadan foreløbig Komite til at bestaa af:

(Valgte af det kgl. Landhusholdningsselskab)

Hs. Exc., Overkammerherre, Lensgreve *Holstein-Holsteinborg*, Præsident i det kgl. Landhusholdningsselskab;

Kammerherre *S. Skeel* til Birkelse, Formand for Fællesforeningen for jyske Landboforeninger,

Professor, Docent ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole *Th. Segelcke* og

Landboskoleforstander *J. C. la Cour*, Sekretær ved det kgl. Landhusholdningsselskab.

(Valgte af Komiteen for den aarlige Kunstudstilling i Kjøbenhavn:)

Etatsraad, Professor *F. Meldahl*, Direktør for det kgl. Kunstakademi.

Professor *C. Peters* og

Landskabsmaler *V. Kyhn*.

(Valgte af Industriforeningen i Kjøbenhavn:)

Sølv- og Guldvarefabrikant *V. Christesen*,

Snedkermester *J. Cortsen*, Formand for Haandværkerforeningen i Kjøbenhavn,

Fabrikant *S. Fraenckel*, Formand for Industriforeningens Repræsentantskab,

Maskinfabrikant *Th. Hüttemeier*,

Grosserer, Fabrikant *B. Ruben* og

Fabrikdirektør *Ph. Schou*.

(Valgte af Grosserersocietetets Komite:)

Etatsraad *M. G. Melchior*, Formand for Grosserersocietetets Komite,

Grosserer *L. I. Grøn*,

Grosserer *D. B. Adler*,

Grosserer *H. Fritsche*.

Komiteen konstituerede sig den 9. April 1877 i et Møde, hvori Hs. Exc. Greve *Holstein* valgtes til

Formand, Grosserer *Grøn* til Næstformand og Grosserer *Fritsche* til Sekretær. I Mødet blev det desuden vedtaget at tilkalde Kammerherre *F. Wolfhagen* som den, der formentlig var udset til Regeringens Kommissær ved Udstillingen.

Den Opgave, som denne Komite skulde forberede, havde ikke faa Vanskeligheder. Som Grundlag havde man de 125,000 Kr. og det Danmark af Frankrig tilstaaede Udstillingsrum, men samtidig stod man overfor den af 28 større kjøbenhavnske industridrivende Firmaer udsendte Adresse, der gjorde gjældende, at en fuldstændig Udeblivelse fra Udstillingen langt var at foretrække for en mangelfuld Deltagelse, og som hævdede, at en tilfredsstillende Deltagelse nødvendiggjorde et Statstilskud af mindst omtrent 250,000 Kr. Udstillerne skulde frigjøres for alle andre Byrder og Bekostninger end dem, der fulgte af Udstillingsgjenstandenes Tilvirkning og Afsavn i Udstillingstiden. Gjenstandenes Forsendelse frem og tilbage, deres Assurance og Pasning paa Udstillingen skulde ligesom en formaalstjenlig Opstilling (heri Anskaffelse af Skabe, Montre, Borde o. s. v.) ske uden Bekostning for Udstillerne, og ved Siden heraf fordredes endnu Affattelse og Trykning af et særligt beskrivende Katalog over den danske Afdeling samt endelig Afdelingens passende kunstneriske Udstyrelse og Dekoration.

At afvise disse Fordringer var en Umulighed. I og for sig savnede de langtfra Berettigelse, og deres Vægt forøgedes ved de Navne, der støttede

dem, men et Tilskud af nogen Betydning udover de bevilgede 125,000 Kr. kunde umuligt paaregnes, og en Omlægning eller Forøgelse af det Danmark tillagte lange, smalle og derfor til Dekoration mindre heldige Rum i Udstillingens Industriafdeling viste sig ved Henvendelse i Paris fuldstændigt umulig. Danmark havde endnu ikke anmeldt, at det vilde deltage i Udstillingen; naar der desuagtet stadig forbeholdtes Danmark en Plads paa denne, skyldtes dette Velvillie fra fransk Side, ti den af Frankrig antydede Frist for de forskjellige Landes Anmeldelse var allerede udløben den 1ste Oktober 1876. Det gjaldt herefter udelukkende om at skaffe det bedst mulige ud af de givne Forudsætninger, og for at naa dette henvendte Komiteen sig til den Mand, hvis inderlige Forbindelse med og store Betydning for den danske Kunstindustri ligesom af sig selv udpegede ham, Arkitekten Professor *V. Dahlerup*, der ogsaa efter nogen Modstand erklærede sig villig til at udarbejde en Plan for den danske Afdelings Ordning. Den herefter fremkomne Plan, der var udstyret med forskjellig kunstnerisk Udsmykning, viste sig imidlertid for kostbar, men da Tiden løb og Komiteen havde Tro paa, at Professor Dahlerup ved at foretage nogle Forandringer kunde og vilde bringe Planen indenfor en for Komiteen overkommelig pekuniær Grænse, tilskrev den under 16. Maj 1877 Indenrigsministeriet med Anmodning om i Paris at akceptere det Danmark tilstaaede Udstillingsrum og om snarest at udnævne en endelig Udstillingskomite.

I Overensstemmelse hermed udnævnte Ministeriet under 31. Maj 1877 en endelig Komite (Skrivelsen er nedenfor trykt som *Bilag IV*), hvis Medlemmer findes anførte paa nærværende Beretnings første Blad, hvor det yderligere ses, at Hs. kgl. Højhed *Kronprinsen* senere viste Komiteen den Naade at tiltræde som den danske Afdelings høje Protektor. I Ministeriets Skrivelse var Hs. Exc. Overkammerherre Lensgreve *Holstein* udnævnt til Komiteens Præsident ligesom Kammerherre *F. Wolfhagen* og dansk Generalkonsul i Paris *P. Calon* til dens Generalkommissær og Kommissær, og da Komiteen den 9. Juni 1877 holdt sit første Møde, valgtes Grosserer *Grøn* til dens Vicepræsident, Grosserer *Fritsche* til dens Kasserer og Cand. jur. *C. Nyrop* til dens Sekretær. I samme Møde nedsattes et Forretningsudvalg bestaaende af:

Hs. Exc. Lensgreve *Holstein-Holsteinborg*,
Grosserer *Grøn*,
Kammerherre *Wolfhagen*,
Grosserer *Fritsche*,
Grosserer *Adler*,
Sølvvarefabrikant *Christesen*,
Landboskoleforstander *la Cour*,
Fabrikant *Fraenckel*,
Fabrikant *Hüttemeier*,
Etatsraad *Meldahl* og
Professor *Segelcke*.

Alt var nu saaledes ordnet, at en regelmæssig Forbindelse kunde aabnes med Udstillingsavtoriteterne i Paris og Opfordring udstædes til eventuelle danske Udstillere m. m., men det første Spørgsmaal,

der lagde Beslag paa Komiteens Opmærksomhed, var det fra den foreløbige Komite arvede økonomiske, og i Komiteens ovenfor nævnte første Møde blev det efter en livlig Diskussion afgjort, at man i alle Beregninger skulde gaa ud fra de af Staten bevilgede 125,000 Kr., der maatte antages for tilstrækkelige til at etablere en i alle Henseender værdig Deltagelse i Verdensudstillingen.

Overfor det af de 28 kjøbenhavnske Firmaer forlangte Beløb var 125,000 Kr. ikke noget stort Tal, kun Halvdelen, men denne Sum var som bevilget af Staten dog alligevel et saa stort Skridt fremad mod det af de kjøbenhavnske Firmaer paapegede Maal, at det formentlig vilde have være uklogt ikke ved sin Handlemaade at erkjende dette. Til Danmarks Deltagelse i tidligere Verdensudstillinger havde Staten kun ydet:

i 1851 (London):	7256	Kr.	12	Øre.
i 1855 (Paris):	14000	—	„	—
i 1862 (London):	48847	—	77	—
i 1867 (Paris):	31867	—	25	—
i 1873 (Wien):	36308	—	04	—
i 1876 (Filadelfia):	38585	—	13	—

Hvad der var tilstaaet til Udstillingen i Paris var altsaa over 4 Gange saa meget, som Staten gjennemsnitlig havde givet til Danmarks Deltagelse i nogen Verdensudstilling, og udover et saadant Resultat kunde man ikke godt tænke det muligt at naa med eet Slag.

De indledende Skridt vare nu til Ende, men før vi gaa over til nærmere at omtale Komiteens Ar-

bejder, vil det vistnok være rigtigt at dvæle Noget ved Danmarks Deltagelse i tidligere Verdensudstillinger. Forskjellige Spørgsmaal, som let frembyde sig, ville utvivlsomt herved blive klarede, og for fremtidige Udstillingskomiteer vil det næppe være uden Betydning paa eet Sted at have samlet en Del Oplysninger, om hvad der tidligere er gjort ved lignende Lejligheder. Her kan saaledes henvises til, at Professor *Hummel* i Skrivelse af 21. Juli 1864 til Indenrigsministeriet har udtalt, at Komiteen for Udstillingen i London 1862, hvis Formand han var, havde „følt Savnet af tilstrækkelige Data til at gaa ud fra, den Gang, den skulde gjøre Overslag over de Udgifter, der vilde medgaa".

I Marts 1850 blev den danske Regering opfordret til at lade Danmark deltage i den til 1851 berammede første Verdensudstilling, og i samme Maaned nedsattes en Komite bestaaende af Konferensraad *G. Garlieb*, Chef for Handels- og Konsulatsdepartementet (valgt af Udenrigsministeriet), Professor *G. F. Hetsch* (valgt af Kunstakademiet efter Kirke- og Undervisningsministeriets Foranstaltning) og Direktør ved den sjællandske Jernbane *V. Rothe* (valgt af Indenrigsministeriet). Med denne Ordning erklærede *Industriforeningen i Kjøbenhavn* sig imidlertid ikke tilfreds, den havde haabet, „at Regeringen uopfordret ved denne Lejlighed havde henvendt sig til den", men Alt ordnedes derved, at Indenrigsministeren i Skrivelse af 17. April 1850 anmodede Foreningen om at vælge to Medlemmer til at indtræde i Komiteen, og hertil valgtes derpaa Mekanikus *P. J. Winstrup* og Bogholder *Jul. Hellmann*. Under 5. Maj s. A. udstædte denne Komite en Opfordring til at anmelde Udstillingsgjenstande for den, idet den samtidig oplyste, at den raadede over et Udstillingsrum paa omtr. 4700 Kvadratfod, hvoraf dog Halvdelen optoges af Gange o. s. v., og i en senere Opfordring af 28. Juli s. A. paatog den sig „at besørge Varernes Transport

frem og tilbage, deres Assurance o. s. v. uden nogen Udgift for Udstillerne.“ Det var sent, at Sagen sattes i Bevægelse, men Skylden var ubetinget Englands. I Komiteens første Bekjendtgjørelse meddeltes, at Betingelserne, hvorunder alle Nationers Kunstnere opfordredes til at indsende Planer til den eventuelle Udstillingsbygning, henlaa hos Professor Hetsch. Videre var man ikke med Hensyn til Udstillingens Rum. England var sent paa Færde, og dog naaede det ved utrolig Energi i rette Tid at faa en saadan Bygning rejst i Hyde Park som Josef Paxtons Krystalpalads.

Efter de foreliggende Oplysninger var der 47 danske Deltagere i Udstillingen — foruden, som det hedder i Komiteens Beretning, „nogle fra Hertugdømmet Holsten“ — og af disse 47 vare 4 Kunstnere (Professorerne *H. V. Bissen* og *J. A. Jerichau* samt Medailleurerne *H. Conradsen* og *P. Petersen)*. Ledelsen i London forestodes af Etatsraad *Regnar Westenholtz*, der med Hensyn til Sagernes Ordning engagerede Professor G. Semper fra Dresden, men desuagtet synes Arrangementet ikke at have været heldigt. „Statuer, Hakkelsemaskiner, Pianoer, Pumper, Vognaxler, ortopædiske Apparater, Skind, Termometre, Fløjter etc.“ stode sammenblandede paa eet Sted; der lød stærke Klager herover ligesom over Gjenstandenes daglige Pasning. Og dette var ikke Komiteens eneste Sorg. Til Medlem af den internationale Jury havde Danmark Ret til at vælge eet Medlem, men af økonomiske Hensyn saa Komiteen

sig ikke i Stand til „at sende nogen til dette hæderlige Hvervs fyldestgjørende Udførelse skikket Mand.“ Det var derfor vistnok med Glæde, at den modtog et Tilbud fra Professor Hetsch, som agtede sig til London, om, saa vidt Omstændighederne tillod ham det, at overtage Hvervet, men Tilbudet blev ikke realiseret. Hetsch kom vel til London, men private Forhold hindrede ham i at deltage i Juryens Virksomhed, saa at der i Virkeligheden ingen dansk Jurymand var ved denne Udstilling. — Af de danske Udstillere bleve 7 belønnede med 8 Medailler[1] (herimellem Prof. J. A. Jerichau) og 9 med hver sin hæderlige Omtale (herimellem Prof. H. W. Bissen).

Komiteens Udgifter stillede sig saaledes:

Fragt frem og tilbage	531 Rd.	89 Sk.	=	1063 Kr.	85 Øre.
Assurance mod Søskade og Ildsvaade under Udstillingen.....	475 —	81 —	=	951 —	68 —
Udgifter ved at indrette Lokalet i Udstillingsbygningen.....	929 —	10 —	=	1858 —	21 —
Opsyn med Varerne under Udstillingen	394 —	67 —	=	789 —	40 —
Andre Udgifter i London saasom Klarering, Ud- og Indpakning m.m.	1087 —	„ —	=	2174 —	„ —
Varer, som ere indkjøbte til Udstillingen ..... 67 Rd. 44 Sk.					
Deraf indkommet ved deres Salg ... 35 — 7 —					
altsaa Tab...	32 —	37 —	=	64 —	77 —
Honorar til Komiteens Sekretær, Bud samt for Oversættelser m. m.	325 —	„ —	=	650 —	„ —
Porto, Bogtrykarbejde, Avertissementer m. m.	152 —	10 —	=	304 —	21 —
	3928 Rd.	6 Sk.	=	7856 Kr.	12 Øre.

[1] L. Urban Jürgensen & Sønner fik 2 Medailler. — Alle ikke belønnede Udstillere erholdt en Erindringsmedaille.

Til at dække disse Udgifter samt til at udrede 10,000 Kr. til Rejseunderstøttelser, i Alt: 17,856 Kr. 12 Øre, modtog Komiteen som

Statens Bidrag	7256 Kr.	12 Øre.	
Reiersenske Fonds Bidrag	6600 —	„	—
Industriforeningens Bidrag	4000 —	„	—
i Alt	17856 Kr.	12 Øre.	

Hvad Rejseunderstøttelserne angaar, da uddeltes de navnlig ved Industriforeningens Hjælp.

Det var sent, at England havde henvendt sig til Udlandet, kun c. 15 Maaneder før Udstillingen skulde aabnes. I saa Henseende var der et Fremskridt tilstede ved den til 1855 berammede Udstilling i Paris. Allerede under 9. November 1853 udnævnte Indenrigsministeriet en Komite bestaaende af Konferensraad *G. Garlieb* og Etatsraad, Fabrikdirektør *E. D. Ehlers*, og under 16. Novbr. 1853 udstædte den en foreløbig Bekjendtgjørelse, men denne Væren-tilstede i rette Tid var for Danmarks Vedkommende i alt Fald efter Industriforeningens Optræden at dømme mere tilsyneladende end virkelig. Først under 3. Juli 1854 fremkom Komiteens endelige Indbydelse, og i denne oplystes med Hensyn til de vigtige Spørgsmaal om, hvem der skulde bære Udgifterne ved Transport, Opstilling, Tilsyn o. s. v., at det var at „*antage*, at Udgifterne ved Forsendelsen af de for Udstillingen bestemte Gjenstande ligesom ogsaa ved Assurancepræmierne ville blive afholdte af Statskassen.“ De Industridrivende holdt sig herefter tilbage. Under disse Omstændigheder nedsatte Industriforeningen under 5. Oktober 1854 et Udvalg med

det Hverv „at bringe nogen Livlighed tilveje for Sagen og gjøre den saa gavnbringende som muligt for vort Lands Industrielle.“ Udvalget henvendte sig til Komiteen men erholdt her kun den Oplysning, „at Regeringen havde for det samlede Monarki stillet 2500 Rd. til dens Raadighed for at lette Forsendelsen, sikre den bedst mulige Opstilling og det fornødne Tilsyn og til Rejseunderstøttelser.“ Ikke desto mindre troede Udvalget sig forpligtet til at arbejde for, at der gjordes Anmeldelser om Deltagelse, og inden den fastsatte Frists Udløb (d. 31. Oktober 1854) afleverede det 71 Anmeldelser til Komiteen, hvem det tilbød sin yderligere Tjeneste, men da dette Tilbud ikke blev modtaget, opløste Udvalget sig den 7. December 1854. I Skrivelse af 21. November havde Indenrigsministeriet erklæret, at det ikke saa sig i Stand til at opfylde en Begjæring fra Industriforeningen om at stille 10,000 Rd. til Disposition i Anledning af Udstillingen.

Det var kun sørgelige Varsler for Danmarks Deltagelse, men Resultatet synes at have været bedre end Forventningerne. I sin Beretning til Indenrigsministeriet oplyser Komiteen, at den havde modtaget 92 Anmeldelser fra Kongeriget, 6 fra Slesvig og 10 fra Holsten, men fra Kongeriget bleve 12 Anmeldere borte og fra Holsten 2, det samlede Udstillerantal bliver altsaa 94[1] (80 fra Kongeriget, 6 fra Slesvig

[1] Dette og de følgende Tal er tagne af Komiteens Skrivelse af 3. Decbr. 1856 til Indenrigsministeriet. Efter Danmarks Specialkatalog var der 81 Udstillere fra Kongeriget, 4 fra Slesvig og 11 fra Holsten, i Alt 96.

og 8 fra Holsten), hvilket er en Fordobling fra 1851, og disse Tal angaa kun Industriafdelingen. Efter det officielle Katalog udstillede Danmark i Udstillingens Kunstafdeling 48 Malerier af 29 Malere, 4 Billedhuggerarbejder af 2 Billedhuggere og 2 Kobberstik af en Kobberstikker. Der tildeltes Udstillerne 1 stor Guldmedaille (Chr. Sørensen for Sættemaskinen), 1 lille Guldmedaille (Komiteen for forskjellige Gjenstande), 20 Sølvmedailler, 21 Broncemedailler og 29 Hæderlig-Omtale eller i Alt tilsammen 72 Belønninger. Af Danske vides Ingen at have deltaget i Juryvirksomheden; som dansk Kommissær ved Udstillingen fungerede den danske Generalkonsul i Paris Baron *Delong*.

Var som ovenanført Udstillernes Antal i *Palais de l'industrie* i Champs élysées mere end fordoblet imod i Krystalpaladset i Hyde Park, var det Samme Tilfælde med Udgifterne, der af Komiteen opføres saaledes:

Fragt af Udstillingsgjenstande herfra pr. Dampskib til Kiel	174 Rd.	„ Sk.	=	348 Kr.	„ Øre.
Omkostninger i Kiel ved Gjenstandenes Transport til Jernbanen..	38 —	„ —	=	76 —	„ —
Fragt o. desl. fra Kiel over Hamborg til Paris	1073 —	45 —	=	2146 —	94 —
Fragt o. desl. ved Hjemsendelse fra Paris til Hamborg	573 —	67 —	=	1147 —	40 —
Fragt o. desl. fra Hamborg hertil.	294 —	61 —	=	589 —	27 —
Arbejdspenge, Vognleje o. desl. ved Gjenstandenes Afsendelse, Hjemkomst og Forsendelse omkring i Byen til Udstillerne	33 —	21 —	=	66 —	44 —
at overføre	2187 Rd.	02 Sk.	=	4374 Kr.	05 Øre.

Overført...	2187 Rd. 02 Sk.	=	4374 Kr. 05 Øre.
Fragt af Medailler og Diplomer fra Paris hertil	20 — 14 —	=	40 — 29 —
For Anbringelse af Udstillernes Navne i Medaillerne	26 — 48 —	=	53 — „ —
For Pakkasser og Lærred til Emballering	21 — „ —	=	42 — „ —
Udgifter i Paris ved Opstillingen, Tilsynet, Pakningen etc.	4454 — 33 —	=	8908 — 69 —
For Ombæring af Cirkulærer i Kjøbenhavn	4 — „ —	=	8 — „ —
For et Avertissement i Aarhus Stiftstidende	„ — 68 —	=	1 — 41 —
Forskjellige Udstillingsgjenstande, skjænkede til Kejser Napoleon og Medlemmer af den franske Udstillingskomite	63 — 80 —	=	127 — 67 —
En udstillet Kurvestol, der ej blev sendt tilbage	12 — 38 —	=	24 — 79 —
Erstatning for en ved Hjemsendelsen beskadiget Gjenstand	30 — „ —	=	60 — „ —
Honorar for Oversættelse paa Fransk af forskjellige Anmeldelser fra Udstillere samt for Skriveri etc.	105 — „ —	=	210 — „ —
Porto af Breve og Cirkulærer m. m.	41 — 87 —	=	83 — 81 —
Forskjellige Cirkulærer med Trykning og Papir	33 — 14 —	=	66 — 29 —
	7000 Rd. „ Sk.	=	14000 Kr. „ Øre.

Til Dækning heraf modtog Komiteen fra

Indenrigsministeriet	8400 Kr.
Ministeriet for Slesvig	2380 —
Ministeriet for Holsten-Lauenburg	3220 —
	14,000 Kr.

Paa Industriforeningens Ansøgning blev der af Statskassen bevilget 6000 Kr. til Rejseunderstøttelser, og denne Sum blev uddelt gjennem Industriforeningen.

Den 3dje Verdensudstilling fandt Sted 1862 i London, og til at deltage i den opfordrede under

11. Juni 1861 en af Indenrigsministeriet nedsat Komite bestaaende af Professor *C. G. Hummel*, (Ministeriets tekniske Konsulent), Kunstdrejer *J. A. Schwartz* (Formand for Industriforeningen) og Etatsraad *J. M. Thiele* (Sekretær ved Kunstakademiet). Først under 4. Juni var den bleven udnævnt. Denne Komite repræsenterede dog ikke hele Monarkiet, men kun Kongeriget og Slesvig, for Holsten og Lauenburg valgtes en særlig Komite, men dennes Virksomhed er det paa Grund af de senere politiske Begivenheder vanskeligt nu at faa Kundskab om udover et Par spredte Notitser. Naar der nedenfor gjøres Rede for de til Udstillingen anvendte Pengemidler, tænkes derfor kun paa de, der medgik for Danmarks og Slesvigs Vedkommende, og en lignende Begrænsning maa gjøres med Hensyn til det Rum, den danske Industriafdeling havde paa Udstillingen. Det var i det Hele 6300 engelske Kvadratfod (ɔ: inklusive Gange m. m.) eller 5942 danske Kvadratfod og heraf optog Danmark og Slesvig $^{10}/_{13}$ eller 4571 Kvadratfod, Af Kunstafdelingens 1400 Kvadratfod Brutto Flade paa Væg brugte Danmark og Slesvig omtr. 1200 Kvadratfod. Det samlede Monarki mødte i Industriafdelingen med 253 Udstillere, hvoraf 48 vare fra Holsten og Lauenburg, til Rest bliver altsaa 205, og dette Tal maa fastholdes som det Udstillerantal, der korresponderer med det nedenfor meddelte Regnskab. Forøvrigt var af dem 156 fra Kongeriget, 25 fra Slesvig og 24 fra Kolonierne. I Kunstafdelingen mødte 65 Udstillere med 81 Malerier (af 47 Kunstnere), 21 Skulptur-

arbejder (af 11 Kunstnere) og 8 Kobberstik m. m. (af 7 Kunstnere); 3 af Malerierne vare af 3 holstenske Kunstnere. — Af Udstillingens Kunstværker fandt der ingen Bedømmelse Sted, men som sædvanligt fandt en saadan Sted for Industriafdelingens Vedkommende, og her fik Monarkiet i Alt 109 Belønninger (59 Medailler og 50 Hæderlig-Omtale), hvoraf 16 faldt paa Holsten-Lauenburg. Af de 205 Udstillere fra Kongeriget og Slesvig prisbelønnedes 87 med i Alt 93 Belønninger (48 Medailler og 45 Hæderlig-Omtale), idet 5 Udstillere fik mere end een Belønning. Som danske Jurymænd deltoge i den internationale Bedømmelse Konferensraad *G. Forchhammer*, Direktør for den polytekniske Læreanstalt; Professor *B. S. Jørgensen*, Docent ved Landbohøjskolen samt Professor *G. Karsten* i Kiel. Kommissær ved Udstillingen var Generalkonsul *A. Westenholtz*.

Med Hensyn til Komiteens Udgifter, da foreligger der ikke et samlet klart Regnskab, men forskjellige mindre, hvis Poster formentlig kunne opstilles saaledes:

Trykning etc.	237	Rd.	36	Sk.	=	474	Kr.	75 Øre.
Telegrammer og Porto	145	—	71	—	=	291	—	47 —
Thorvaldsens Frise	1007	—	91	—	=	2015	—	90 —
Medhjælp her paa Pladsen	782	—	60	—	=	1565	—	25 —
Indpakning af Kunstsager	514	—	12	—	=	1028	—	25 —
Fragt, Assurance og Transport etc.	3981	—	89	—	=	7963	—	86 —
Indkjøbt Gjenst. til Udstillingen	143	—	13	—	=	286	—	27 —
Dommerne	1000	—	„	—	=	2000	—	„ —
Tilsyn i London, Opstilling, Indretning osv.	16452	—	84	—	=	32905	—	75 —
Stemning af Pianoforter m. m.	158	—	13	—	=	316	—	27 —
	24423	Rd.	85	Sk.	=	48847	Kr.	77 Øre.

Dette Beløb var just, hvad Komiteen modtog fra Kongeriget og Hertugdømmet Slesvig. — Indenrigsministeriet foranstaltede med Orlogsskibet Hekla to for Deltagerne meget billige Rejser til London under Udstillingen.

Som man ser, var Statstilskudet til Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingerne jævnt voxende, fra henved 8000 Kr. var det naaet til næsten 49,000 Kr. Herimod rejste der sig imidlertid i Rigsdagen kraftig Modstand, og da Indenrigsministeren paa vedkommende Finanslovforslag havde opført 54,000 Kr. som Udgifter ved Danmarks Deltagelse i Udstilstillingen i Paris 1867, blev denne Post nedsat til 24,000 Kr., hvad der førte til Opløsning af den under 14. September 1865 af Regeringen valgte Udstillingskomite, der allerede under 22. September 1865 havde udstædt sin Indbydelse. Komiteen bestod af Professor *C. G. Hummel* som Formand; Fabrikejer *M. H. Bing;* Professor *B. S. Jørgensen,* Professor *V. Marstrand* og Kunstdrejer *J. A. Schwartz.* De kunde ikke gaa ind paa en Ordning, hvorved alle væsentlige Udgifter kom til at hvile paa Udstillerne selv. „Om Danmark vil komme til at deltage i Pariserudstillingen", hedder det i den derefter under 22. Februar 1866 af Indenrigsministeriet udstedte Bekjendtgjørelse, „vil nu bero paa, om der maatte findes private Kræfter blandt Udstillerne eller Andre, der ville overtage Foretagendets Gjennemførelse." Ministeriet stillede den eventuelle Komite i Udsigt,

at den vilde blive raadig over det af Staten bevilgede Tilskud paa 24,000 Kr.

I Anledning heraf nedsatte *Industriforeningen i Kjøbenhavn* den 1ste Marts s. A. et Udvalg, der skulde undersøge, om det var muligt at føre Sagen igjennem, og efter at dette havde henvendt sig til Grosserersocietetets Komite og forskjellige Godsejere og her mødt Beredvillighed til at deltage i en Subskription for at skaffe de manglende Midler, erklærede Foreningen sig villig til at tage Gjennemførelsen af Danmarks Deltagelse i Udstillingen i sin Haand og valgte den 17. April en Komite bestaaende af Lensgreve *Holstein-Holsteinborg*, Baron *Zytphen-Adler*, Etatsraad Grosserer *O. B. Suhr*, Konsul Grosserer *J. D. S. Adolph* (der dog snart udtraadte), Rustmester *G. Christensen*, Professor *Heinr. Hansen*, Snedkermester *J. G. Lund*, Professor, kirurg. Instrumentmager *C. Nyrop*, Fabrikant *C. A. Rames* og Mekanikus *P. J. Winstrup*. Den 30. April traadte Komiteen sammen med det af Regeringen beskikkede Medlem Professor *C. G. Hummel* der blev Komiteens Formand. Etatsraad Suhr blev dens Næstformand samt Kasserer og Konsul *P. Calon* i Paris dens Kommissær. Den saaledes organiserede Komite udstædte nu en Indbydelse, og saa stor var Tilstrømningen efter at udstille i den paa Marsmarken rejste Bygning, det store Gasometer, som den populært kaldtes efter sin Form, at den danske Afdeling kom til at tælle 207 Udstillere i Industriafdelingen og 28 i Kunstafdelingen. De sidste udstillede

i Alt 38 Malerier, 18 Billedhuggerarbejder samt en Del Tegninger og Kobberstik, og de 207 Udstillere i Industriafdelingen modtog i Alt 22 Sølvmedailler, 60 Broncemedailler og 47 Hæderlig-Omtale, eller tilsammen 129 Belønninger. Som danske Dommere fungerede Grosserer *L. J. Grøn*, Justitsraad *J. A. Bech*, Konsul *P. Calon*, Kammerherre Baron *Bertouch* og Dr. *Charles Dickson*. — I Begyndelsen af 1867 blev Kammerherre *F. Wolfhagen*, der havde tilbudt Udstillingen sin Tjeneste, af Industriforeningen udnævnt til Medlem af Komiteen og dernæst valgt til dens i Paris residerende Viceformand. — Den danske Afdelings Rum i selve Udstillingsbygningen var 1000 Kvadratmetre (eller 10,152 danske Kvadratfod), hvoraf en Fjerdedel gik bort til Gange etc. Tegningerne til Rummets Dekoration vare udførte af Professor *Heinr. Hansen*.

Forinden vi gaa over til Regnskabet, er her endnu at meddele, at Danmark ved denne Udstilling deltog i to særlige Afdelinger, den ene for arkæologiske Gjenstande (*Histoire du travail*), den anden for Mønt, Maal og Vægt fra alle Lande. Med Hensyn til den første foreligger en paa fransk affattet Haandbog i nordisk Arkæologi af Professor *Vald. Schmidt*. Da den Fortegnelse, den som Tillæg indeholder over de danske Udstillere, er forsynet med en Meddelelse om, hvilken Præmie de have faaet, synes heraf imidlertid at kunne sluttes, at Bogen først er udkommen enten kort før eller umiddelbart ved Udstillingens Slutning. En anden Bog, der

vedrørte Danmark, var en af Dr. Dickson som fælles nordisk Jurymedlem forfattet Fremstilling af Arbejderforholdene i Sverige, Norge og Danmark.

Komiteens Udgifter opstilles saaledes:

Trykning, Bekjendtgjørelser o. desl.	864 Rd. 23 Sk.	=	1728 Kr. 48 Øre.
Porto, Telegrammer o. desl.	554 — 18 —	=	1108 — 38 —
Installation af Mønt, Maal og Vægt i Paris	539 — 06 —	=	1078 — 12 —
Indpakning her paa Pladsen af Kunstsager, arkæologiske Sager o. desl. laante til at udstille	368 — „ —	=	736 — „ —
Fragt til Paris og Førsel undervejs af Komiteens Sager og laante Sager	4123 — 79 —	=	8247 — 65 —
Førsel i Paris og Opbevaring af Pakkasser til alt Godset	718 — 88 —	=	1437 — 84 —
Assurance af Komiteens Gods og af laante Sager	647 — 85 —	=	1295 — 77 —
Gulv i Bygningen og Vægge, fælleds med Grækenland	1895 — 76 —	=	3791 — 58 —
Solsejl under Taget i Bygningen	751 — 61 —	=	1503 — 27 —
Indretning af Skabe, Borde, Montre samt Dekoration af vor Afdeling	10923 — 71 —	=	21847 — 48 —
Kunstnerhjælp hertil og Kopiering af Tegninger	419 — 12 —	=	838 — 25 —
Tilsyn, Opstilling, Nedtagelse og Indpakning i Paris	6740 — 91 —	=	13481 — 89 —
Fragt og Førsel hjemad samt Assurance undervejs for Komiteens Sager og nogle laante Sager	1030 — 05 —	=	2060 — 10 —
Stemning af Instrumenter o. fl. Smaaudgifter i Paris	162 — 68 —	=	325 — 41 —
Komiteens Medhjælp her paa Pladsen	854 — „ —	=	1708 — „ —
at overføre	30594 Rd. 11 Sk.	=	61188 Kr. 22 Øre.

Overført ...	30594 Rd. 11 Sk. =	61188 Kr. 22 Øre.
Uforudsete Udgifter, derunder indbefattet Refusioner for Fragt fra 2 Udstillere, der have nægtet at betale og som Komiteen ej har villet sagsøge.....	2119 — 47 — =	4238 — 98 —
	32713 Rd. 58 Sk. =	65427 Kr. 20 Øre.
Herfra skal drages for Difference i Kurs.....	1 — 73 — =	3 — 52 —
	32711 Rd. 81 Sk. =	65423 Kr. 68 Øre.

og herimod stod en tilsvarende Indtægt, nemlig:

Hævet i Statskassen.....	15933 Rd. 60 Sk. =	31867 Kr. 25 Øre.
Bidrag fra Private	15785 — „ — =	31570 — „ —
Renter fra Privatbanken og Industribanken.....	194 — 67 — =	389 — 39 —
Indkommet ved Salg af Opstillings- og Dekorationsgjenstande, Inventarium og udstillede Sager Komiteen tilhørende	798 — 50 — =	1597 — 04 —
	32711 Rd. 81 Sk. =	65423 Kr. 68 Øre.

De oprindelig til Udstillingen projekterede 54,000 Kr. vare voxede til over 65,000 Kr., og det skjøndt Udstillerne selv bare Udgifterne til Førsel frem og tilbage af deres Gjenstande samt til disses Assurance. Heroverfor forslog det kun lidt, at Statens tilsagte Bidrag (24,000 Kr.) voxede til henimod 32,000 Kr. Danmark vilde ikke være kommet til at deltage i Udstillingen, hvis ikke Private havde deltaget i Udgifterne med et saa stort Beløb som noget over 31,500 Kr., og det skal erindres, at det navnlig var Danmarks Godsejere og Kjøbenhavns Handelsstand, der tilskød denne Sum. — Til det af *Arbejderforeningen af 1860* indrettede Tog til Paris bidrog Indenrigsministeriet med 4000 Kr.

Efter at der saaledes havde været atholdt to Verdensudstillinger i hver af Byerne London og Paris, meldte en tredie evropæisk By sig, nemlig Wien, og her fandt en Verdensudstilling Sted i 1873. Det tør sikkert antages, at der paa sædvanlig Maade er kommet en Indbydelse til Regeringen for Danmarks Vedkommende, men det synes, som om Indenrigsministeriet, der jo var det Ministerium, som det nærmest paahvilede at tage en eller anden Bestemmelse med Hensyn til Indbydelsen, med de Erfaringer for Øje, som det høstede ved Forberedelserne til Udstillingen i Paris 1867, har troet det rigtigt at lade Sagen hvile, til den fra anden Side blev rejst, og det blev den først sent. Den nordiske Udstilling i Kjøbenhavn 1872 stod for Døren, og den danske industridrivende Verdens Interesser vare helt samlede om den. Da *Industriforeningen i Kjøbenhavn*, der forøvrigt just forestod den nævnte nordiske Udstilling, i April 1872 fra det herværende østerrigske Generalkonsulat modtog en Del Programmer vedrørende Udstillingen, troede den imidlertid ikke at turde undlade at tage Sagen op. Den nedsatte et Udvalg, der skulde undersøge, om der var tilstrækkelig Interesse for at deltage i Udstillingen, og da Udvalget kom til det Resultat, at Spørgsmaalet maatte besvares bekræftende, blev det i Juli 1872 bemyndiget til paa enhver Maade at arbejde for Danmarks Deltagelse dog uden Udgift for Foreningen. Det fik bl. A. Ret til at suplere sig, og ud af det voxede en Komite paa 28 Medlemmer med Hs. Exc. Kon-

seilspræsident Kammerherre *C. A. Fonnesbech* som Præsident og med Etatsraad *C. F. Tietgen* som Vicepræsident. Dens Kasserer blev Grosserer *Jacob Holmblad*, dens Sekretær Grosserer *Th. Green* og dens Kommissær ved Udstillingen Kammerherre *F. Wolfhagen*[1].

Danmark var, som det af Ovenstaaende vil ses, meget sent paa Færde, og det maatte derfor, da det meldte sig som Deltager, nøjes med en, ganske vist ikke i Udstrækning lille, men i Beliggenhed meget uheldig Plads i Prater-Udstillingens Industripalads. Den i Wien levende geniale danske Bygmester *Theophilus Hansen* gjorde, hvad muligt var, for at bøde herpaa ved at rejse en skjøn Port som Indgang til vor Afdeling, men selve Beliggenheden kunde ikke herved forandres. Danmark raadede i Industripaladset, Rotunden, Maskinhallen og Agerbrugshallen over en Plads, der udgjorde ikke mindre end 2265 Kvadratmeter eller 22994 danske Kvadratfod, Pladsen var næsten for stor, og hertil kom endnu Plads

[1] Komiteens øvrige Medlemmer vare fh. Kunstdrejer *H. Andersen*, Apoteker *Alfr. Benzon*, Direktør *C. C. Burmeister*, Professor *Carl Bøgh*, Bogbinder *D. L. Clément*, Etatsraad *H. A. Clausen*, Fabrikant *S. Fraenckel*, Grosserer *L. I. Grøn*, Etatsraad *Chr. Hansen*, Generalkonsul *Joh. Hansen*, Malermester *Sev. Jensen*, Brygger *J. C. Jacobsen*, Hof-Snedker *J. G. Lund*, Hof-Pianoforte-Fabrikant *F. Møller*, Grosserer *Moritz G. Melchior*, Cand. jur. *C. Nyrop*, Kammerherre, Greve *C. A. Petersdorf*, Hs. Exc. Udenrigsminister Baron *O. D. Rosenørn-Lehn*, Kammerherre, Overpræsident *E. Emil Rosenørn*, Direktør *Ph. Schou*, Etatsraad *O. B. Suhr*, Professor *C. Frederik Sørensen* og Kammerherre *J. J. A. Worsaae*. — En i Wien bestaaende Kommissærkomite talte som Medlemmer Kammerherre *Wolfhagen*, Professor *Theofil. Hansen* og Konsul Baron *Königswarter*.

i Kunsthallen og i *Pavillon des amateurs*, sidstnævnte Sted for en Samling Oldsager. I Industriafdelingen var i Alt 391 danske Udstillere og i Kunstafdelingen 44, der udstillede 82 Malerier og 19 Billedhuggerarbejder. Det er en stor Skare Udstillere; den er formelig imponerende i Forhold til Deltagelsen herfra i tidligere Verdensudstillinger, men ikke mindre end 109 af Udstillerne i Industriafdelingen vare Husflidsudstillere, enhver af dem mødte som Regel kun med en ren Ubetydelighed. Drages disse fra, vil det ses, at Væxten i Udstillernes Antal ikke var saa særdeles stor.

Af Udstillerne belønnedes 261 i Industriafdelingerne og 9 i Kunstafdelingen, eller tilsammen 270 med 2 Æresdiplomer, 9 Kunstmedailler, 28 Fremskridtsmedailler, 97 Fortjenstmedailler, 9 Medailler for god Smag og 129 Hæderlig-Omtale, eller i Alt 274 Belønningstegn. Desuden tilfaldt der Danmark 25 Medarbejdermedailler. Det er et meget stort Antal Belønninger, men Danmarks Deltagelse i den internationale Jurys Virksomhed var i god Overensstemmelse hermed; der var ikke mindre end 16 danske Dommere, nemlig Arkitekt *Ch. Abrahams* Hofjægermester *Bech*, Etatsraad *J. A. Bech*, Apoteker *Alf. Benzon*, Etatsraad *J. C. A. Bock*, Grosserer *C. Brinckmann*, Ritmester *A. Clausson-Kaas*, Dekorationsmaler *Eichmüller*, Grosserer *L. J. Grøn*, Grosserer *P. A. Halkier*, Professor *Theophilus Hansen*, Kaptajn *Joh. Linnemann*, Cand. jur. *C. Nyrop*, Professor *Valdemar Schmidt*, Direktør *Ph. Schou* og Kammerherre *Sehestedt-Juul*.

Endnu staar kun tilbage at gjøre Rede for de brugte Penge, og Komiteens Udgifter stille sig da saaledes:

Trykning og Bekjendtgjørelser .	749 Rd.	87 Sk.	=	1499 Kr.	81 Øre.
Porto og Telegrammer	251 —	35 —	=	502 —	73 —
Kunstgjenstande etc.	745 —	„ —	=	1490 —	„ —
Fragt til og fra Wien.....	8212 —	44 —	=	16424 —	92 —
Pladsleje	4945 —	68 —	=	9891 —	42 —
Opstilling m. m.....	10821 —	19 —	=	21642 —	39 —
Kunstnerhjælp ved Samme	500 —	„ —	=	1000 —	„ —
Tilsyn.	2036 —	65 —	=	4073 —	35 —
Kontorhold	4003 —	24 —	=	8006 —	50 —
Toldklarering, Arbejdspenge etc.	608 —	73 —	=	1217 —	52 —
Assurance	2899 —	11 —	=	5798 —	23 —
Opbevaring af Emballage i Wien	1215 —	85 —	=	2431 —	77 —
Diverse Udgifter	2024 —	12 —	=	4048 —	25 —
	39013 Rd.	43 Sk.	=	78026 Kr.	89 Øre.

og hertil svarede følgende Indtægt:

Statens Tilskud	18154 Rd.	2 Sk.	=	36308 Kr.	4 Øre.
Offentlige Midlers og Privates Bidrag	19790 —	22 —	=	39580 —	46 —
Indvundne Renter.....	86 —	87 —	=	173 —	81 —
Forskjellige Indtægter.....	982 —	28 —	=	1964 —	58 —
	39013 Rd.	43 Sk.	=	78026 Kr.	89 Øre.

Ogsaa ved denne Udstilling ydede Staten et Tilskud til et af *Arbejderforeningen af 1860* arrangeret Tog til Udstillingen.

Den sjette Verdensudstilling, som her skal omtales, er den som i 1876 blev afholdt i Filadelfia, og ved hvilken Nord-Amerika fejrede sin hundredaarige Uafhængighed. Med Hensyn til Danmarks Deltagelse i denne Udstilling henvendte Indenrigsministeriet sig allerede i Januar 1874 til *Industriforeningen i Kjøbenhavn* for at bringe i Erfaring, om

der maatte være Stemning imellem de Industridrivende for at deltage i Udstillingen. Paa Forhaand maatte man utvivlsomt vente et benegtende Svar, Udstillingen laa Danmark fjærnt, og Industriforeningens Svar var da ogsaa i Overensstemmelse hermed. Den indskrænkede sig imidlerted ikke til at svare negativt, den benyttede Lejligheden til at fremhæve det Heldige i, om dertil Skikkede maatte blive satte i Stand til at besøge Udstillingen, der herved kunde blive til ikke ringe Nytte for den danske Industri. Herved skulde Sagen imidlertid ikke blive staaende. En privat sammentraadt Komite arbejdede for en virkelig Deltagelse i Udstillingen, og under 8. Maj 1875 blev den af Indenrigsministeriet anerkjendt som officiel Komite for Danmarks Deltagelse i Udstillingen. Grosserer *Jacob Holmblad* var dens Formand, Generalkonsul *Joh. Hansen* dens Kasserer og Grosserer *Th. Green* dens Sekretær.[1] En Indbydelse blev udstædt, og ved Finanslov af 30. Marts 1876 stilledes et saa betydeligt Beløb som 40,000 Kr. til dens Raadighed; af denne Sum skulde der imidlertid ogsaa udredes Rejseunderstøttelser. Havde den danske Afdeling i Wien i flere Retninger været beskeden, blev den danske Afdeling i Filadelfia det imidlertid i endnu højere Grad; af Udstillere kom den kun til at tælle 57, hvoraf 9 vare Malere

[1] Komiteens øvrige Medlemmer vare: Direktør *C. C. Burmeister*, Guld- og Sølvvarefabrikant *V. Christesen*, Billedhugger *V. Fjeldskov*, Blomstermaler *V. Hammer*, Hof-Møbelfabrikant *Ch. Hansen*, Konsul *O. Hansen*, Arkitekturmaler *Chr. Hetsch* samt Hr. *Thomas Schmidt* som Komissær i Amerika.

med i Alt 15 Malerier. Større Glæde knytter sig derimod til de uddelte Stipendier. Komiteen anvendte hertil 8000 Kr., og da Industriforeningen tilskød et lige saa stort Beløb, bleve Stipendierne (i Alt 19) uddelte af et særligt Udvalg, hvortil Udstillingskomiteen og Industriforeningen valgte et lige stort Antal Medlemmer. En Del af Stipendiaterne afgav senere til Industriforeningen Beretninger om deres Rejse, og disse Beretninger foreligge udgivne paa Komiteens og Foreningens fælles Bekostning. — Af Jurymedlemmer havde Danmark ved denne Udstilling to, Professor, Arkitekt *V. Dahlerup* og Professor, Docent ved Landbohøjskolen *Th. Segelcke*. — Af Udstillerne belønnedes 25, hvoriblandt en Kunstner.

Hvad Komiteens Regnskab angaar stillede det sig saaledes:

Annoncer, Tryksager og Papir	286	Kr.	40	Øre.
Assurance	3860	—	90	—
Fragt	6057	—	77	—
Indretning, Dekorering, Pakkasser o. s. v.	4262	—	74	—
Udgifter i Kbhvn. ved Varernes Afsendelse og Tilbagekomst samt til Porto, Telegrammer og Kontorudgifter	1223	—	59	—
Rejseomkostninger samt Løn til to Mænd, som ledsagede Varerne til Filadelfia og deltoge i Opstillingen	1627	—	54	—
Udgifter i Filadelfia ved Opstillingen og under Udstillingstiden	10673	—	36	—
Rejseunderstøttelser og Udgivelse af Stipendiaternes Beretninger	10500	—	„	—
Tolbodudgifter i New-York	82	—	51	—
at overføre	38574	Kr.	81	Øre.

Overført...	38574 Kr. 81 Øre.
Erstatning for laante Sager samt forskjellige Udgifter	498 — 32 —
	39073 Kr. 13 Øre.

Denne Udgift dækkedes ved

Statens Bidrag.....	38585 Kr.	13 Øre.
Indvundne Renter	40 —	„ —
For solgte Gjenstande	448 —	„ —
	39073 Kr.	13 Øre.

Hermed er Rækken af de Verdensudstillinger, som her indledningsvis skulle omtales, til Ende, og det er nu muligt at anstille forskjellige sammenlignende Betragtninger. I nærværende Skrift faa saadanne imidlertid først deres rette Betydning, naar Danmarks Deltagelse i Udstillingen i Paris 1878 medtages, og de skulle derfor udsættes til nedenfor. Her skal endnu kun gjøres nogle faa Bemærkninger med Hensyn til de ovenfor aftrykte Regnskaber og Beregningen af Udstillernes Antal.

Hvad Regnskaberne angaar da ere de, der vedrøre Udstillingerne i 1851, 1855 og 1867 fuldstændigt de paagjældende Komiteers; hvorledes det forholder sig med Regnskabet for Udstillingen i 1862, er der ovenfor gjort Rede for; og hvad endelig Regnskaberne for Udstillingerne i 1873 og 1876 angaar, da ere de kun i et enkelt Punkt afvigende fra de af Komiteerne offenliggjorte; de Beløb, hvormed Komiteerne forskudsvis have betalt Forskjelligt, som Udstillerne skulde betale, ere nemlig her holdt udenfor. Ved Udstillingen i Wien var det 13,617 Kr. 52 Øre og ved Udstillingen i Filadelfia 3255 Kr.;

for den første Udstillings Vedkommende er Beløbet for Balancens Skyld paa Udgiftssiden fradraget Posten „Opstilling m. m.“, for den sidste Udstillings Vedkommende fradraget Posten „Indretning, Dekorering, Pakkasser m. m.“ — Med Hensyn til Beregningen af Udstillernes Antal da er her fulgt det Princip kun at tælle hver Udstiller een Gang, selv om han findes opført i to, tre eller flere forskjellige Klasser; da Materialet, som her maa benyttes, imidlertid ikke altid er paalideligt, kunne mindre Fejl have indsneget sig, og det kan hænde, at de her givne Tal, som dog formentlig ere de rigtige, ikke aldeles nøje stemme med tidligere Opgivelser om Deltagelsen fra dansk Side i de her nævnte Udstillinger. Ved Opgivelserne i Industriforeningens Maanedsskrift (1874, S. 47), der gjentages i C. Nyrops *Meddelelser fra Industriens Omraade* (1876, S. 42—43) og i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* (VII, 1876, S. 216), maa det erindres, at de gaa ud paa kun at give Udstillerne i Industriafdelingen for det egenlige Kongerige Danmark, de se bort fra baade Kunstudstillerne og Udstillerne fra Hertugdømmerne m. m.

For at forebygge enhver Misforstaaelse skal her sluttelig endnu tilføjes, at der har været afholdt endog mange flere internationale Udstillinger end de ovenfor nævnte, og at Danmark har deltaget i en Del af dem, men de her fremdragne ere i særlig Forstand „Verdensudstillingerne“. Allerede i 1852 var der en international Udstilling i New York, som i alt Fald nogle Danske deltog i, og saaledes har

det senere forholdt sig med f. Ex. to Udstillinger i Amsterdam, henholdsvis 1869 og 1877, en Række Fagudstillinger i London 1870 og følgende Aar, ikke at tale om Udstillingen for Sundhedspleje og Redningsvæsen i Bryssel 1876. Saavel disse som den første nordiske Udstilling i Stokholm 1866 falde udenfor den her opstillede Ramme.

Vi vende nu tilbage til Verdensudstillingen i Paris 1878. Ved Danmarks Deltagelse i de 3 første Verdensudstillinger bleve alle almindelige Udgifter (saasom til Transport, Assurance, Udstillingsrummets almindelige Dekoration m. m.) væsentlig, ja udelukkende, baarne af Staten, men heri indtræder der ved Udstillingerne i 1867 og 1873 en Forandring. Fra Forholdene ved Udstillingen i Filadelfia se vi aldeles bort, ti Danmarks Deltagelse i denne var i flere Henseender singulær; den indtager en Stilling, overfor hvilken Spørgsmaalet om almindelige Principer næppe kan besvares. Den i 1867 og 1873 indtraadte Forandring gik ud paa, at der ad privat Vej maatte tilskydes en omtrent lige saa stor Sum, som Staten gav, ligesom paa at Udstillerne maatte bære forskjellige almindelige Udgifter. Ved Siden af som ogsaa tidligere at bekoste de nødvendige Borde, Skabe, Montre osv. maatte de i 1867 betale Gjenstandenes Transport og Assurance i det Hele og i 1873 deres Assurance paa Udstillingen. Herimod var det, at de Industridrivendes Adresse til Indenrigsministeriet i Januar 1877 bl. A. var rettet. Kun Gjenstandenes Tilvirkning og Afsavn skulde hvile paa Udstillerne, og derhos skulde vedkommende Komite frigjøres for at skulle skaffe

sig de fornødne Midler ad privat Vej. Danmarks Deltagelse i en Verdensudstilling var ved Siden af at være en privat Sag for de enkelte Deltagere som Helhed betragtet en Statssag, og dette skulde fuldt ud erkjendes. Men derfor tør det utvivlsomt ogsaa siges, at det var i Overensstemmelse med denne Adresses Tanke, at Komiteen for Danmarks Deltagelse i Udstillingen i Paris besluttede i alt Væsentlig at blive staaende ved de af Staten bevilgede 125,000 Kr., som, saa vidt den skjønnede, efter Omstændighederne vilde være tilstrækkelige til ikke alene at fritage de Udstillende for at deltage i nogen almindelig Udgift men ogsaa til indenfor passende Grænser at give den danske Afdeling en kunstnerisk Udstyrelse.

Som ovenfor nævnt var Komiteens Opmærksomhed fra første Færd henvendt paa Afdelingens planmæssige Dekoration. Dens Haab stod i saa Henseende til Professor *Dahlerup*, og de af ham leverede Tegninger, som nedenfor findes gjengivne i formindsket Maalestok, bleve i et af Komiteens Møder enstemmig vedtagne, idet man samtidig udtalte sin Tak til ham for hans Arbejde, som han selv overtog at føre ud i Livet. Hermed var det slaaet fast, at den danske Afdeling i det Hele og Store vilde faa en passende kunstnerisk Udstyrelse, og da Komiteen, som antydet, samtidig tilbød at levere Udstillerne de fornødne Borde, Skabe, Montre o. s. v. uden Bekostning for dem samt at afholde Udgifterne ved Gjenstandenes Forsendelse frem og tilbage ligesom ved deres Assurance og

Pasning under Udstillingstiden, afventede den med Fortrøstning Resultatet af sin i Juni udsendte Opfordring til at deltage i Udstillingen. Opfordringen er nedenfor trykt som *Bilag V.* Om at Professor Dahlerup var traadt til, udsendtes der strax en med litografiske Gjengivelser af hans Plan ledsaget Meddelelse til saavel Pressen som Formanden for det af Adresseindbyderne nedsatte Udvalg m. Fl., og Komiteen havde da ogsaa den Glæde at se Udstillerne melde sig i anseelig Mængde. Danmark blev i det Hele repræsenteret ved 48 Udstillere i Kunstafdelingen og 299 i Industriafdelingen, eller ved tilsammen 347 Udstillere, hvilket Tal, naar man vil opgjøre Udstillernes Antal paa samme Maade, som det er opgjort ved Udstillingen i Wien, maa forhøjes til 437. I det officielle danske Katalog er nemlig det danske Husflidsselskab opført som eneste Udstiller af danske Husflidsgjenstande, medens Selskabets Specialkatalog tæller 91 Udstillere. Af særlig Interesse er det endnu at kunne gjøre opmærksom paa, at der mellem Udstillerne i Industriafdelingen fandtes 4 af de 28 Etablissementer, fra hvilke den tidt nævnte Adresse til Indenrigsministeriet udgik.

Den Udstilling, Frankrig havde indbudt Alverden til at deltage i, laa mægtig og imponerende paa *Champ-de-Mars* og det til denne umaadelige Plads stødende Højdeplateau *Trocadéro;* Seinen løb som en stærkt befærdet, malerisk Passage imellem dem. *Champ-de-Mars* var den egenlige Udstillingsplads, og her laa et uhyre, rektangelformet Bygningskomplex, hvis

to Tværsider, den ene mod Seinen og den anden mod *École militaire*, vare store for særlige Udstillingsgjenstande bestemte Haller, og af hvis Længdesider den tilvenstre (set fra *Trocadéro*) var forbeholdt Frankrigs Industri og den tilhøjre Verdens øvrige Industri; paa langs gjennem Rektangelen strakte sig en, dog i Midten afbrudt Længdefløj, det var Udstillingens Kunstafdeling. Mellem denne og den internationale Industrifløj løb den saa kaldte *Rue des nations*, der frembød en rig Afvexling af Alverdens arkitektoniske Stilarter; de enkelte Landes Afdelinger gik paatværs af Industrifløjen, og enhver af dem endte i en som karakteristisk for vedkommende Lands Bygningsstil valgt og derpaa ofte pompøst opført Façade. Nationernes Gade var Udstillingens celebre Spadserevej.

Det Danmark i den internationale Industrifløj overladte Areal var $8._{50}$ Metre bredt og $137._{80}$ Metre langt (den arkitektoniske Forbygning medregnet) eller $1102._{40}$ Kvadratmetre d. v. s. 11,451 danske Kvadratfod stort. Det tredeltes som hele Fløjen i en Industriafdeling, en Maskinafdeling og en Agerbrugsafdeling og skulde paa den ene Længdeside (Maskinafdelingen dog undtagen) lukkes med en Væg mod den derværende Nabo (de mellem- og sydamerikanske Stater) og paa den anden Længdeside ligge aabent mod den derværende Nabo (Grækenland) eller rettere mod den 3 Metre (d. e. $9^1/_2$ Fod) brede Gang, som skulde gaa mellem Danmark og det nævnte Land, og hvortil Danmark skulde afgive $1^1/_2$ Meter. Det Rum, Danmark skulde udstille paa, blev herved

endnu smallere i Forhold til sin Længde end ovenfor angivet. Hvad særlig Industriafdelingen angik, da gjennemskares den paatværs af de to Hovedgange, som førte gjennem hele Udstillingsbygningen paalangs.

Det saaledes beskrevne Rum overgaves Danmark belagt med Gulv, overalt hvor et saadant var nødvendigt, og Frankrig undlod ikke at fremhæve denne for de udstillende Nationer behagelige Forandring fra, hvad der havde været Tilfældet ved Kejserdømmets Udstilling i 1867, men samtidigt udtaltes der et Ønske om, at de udstillende Lande hver for sig vilde opføre en monumental Façade ud imod den ovenfor nævnte *Rue des nations*. For Danmarks Vedkommende var Façaden kun $8._{50}$ Metre (d. v. s. 27 Fod) bred, men desuagtet vilde Efterkommelsen af det fremsatte Ønske forvolde en ikke ringe Udgift, og overfor de ikke faa andre Fordringer, som i forskjellig Retning stilledes til Komiteen, var den ængstelig ved udenvidere at forpligte sig til at opføre den ønskede Façade. I Overensstemmelse med Professor Dahlerups smukke Tanke om hertil eventuelt at benytte et Afsnit af Børsen udimod Slotspladsen, lod den de fornødne Tegninger udføre i stor Maalestok, men den reserverede ved deres Oversendelse til vedkommende franske Udstillingsmyndighed sin fuldstændigt frie Stilling. Ogsaa her mødte imidlertid Komiteen den Forekommenhed fra fransk Side, som den stadigt paa ethvert Punkt har mødt; Danmarks Udgifter til Façaden bleve ansatte til en bestemt Sum, og derved blev det Komiteen

muligt at lade Danmark møde i *Rue des nations* med en smuk og karakteristisk Façade.

Fra denne ydre Udstyrelse vende vi os til Afdelingens Indre, som Professor Dahlerup i alt Væsentlig indrettede i Overensstemmelse med sine ovenfor meddelte Tegninger, og som, udover hvad der angives paa disse, endnu smykkedes med en af Landskabsmaler *C. Aagaard* malet Blomsterguirlande, og en af Historiemaler *F. C. Lund* malet Folkedragtsfrise. Den sidste bekostedes af et af Komiteens Medlemmer, Grosserer og Fabrikant *B. Ruben.*

Som ovenfor nævnt blev den danske Industriafdeling paa to Steder gjennemskaaren af Udstillingsbygningens Længdegange, og Partiet mellem disse Gange havde Professor Dahlerup gjort til Afdelingens Midtpunkt. Det var omdannet til et halvcirkelformet med graat Klæde betrukket Rum, foroven smykket med den Lundske Frise og forøvrigt udstyret med de af forskjellige Industrilotterier udstillede Møbler ligesom med den af Komiteen udstillede Samling af dansk Porcellæn. Fra dette større Rum kom man til to mindre Værelser, et paa hver Side, det ene udstyret med bl. A. Malermester Bernh. Schröders imiterede Gyldenlæders Tapeter, det andet med Snedker Oxelbergs Parketgulv og Døre m. m. Derefter kom til begge Sider de to Portaler, der med fine Indlægninger i Citrontræ og sort Træ og øverst prydede med det danske Vaaben buede sig over de ovenfor nævnte Længdegange i Udstillingen, Portalerne støttede sig til smagfulde Pavilloner, to og

to ved hver Portal; i det ene Par saas Guld- og Sølvvarefabrikant V. Christesens Arbejder og en Samling Møbler, i det andet Par en Del forskjellige Bundtmagerarbejder og de af den grønlandske Handel udstillede Gjenstande. Fra de to yderste af disse Pavilloner udgik til hver Side en Række Skabe, og over disse var Aagaards Guirlande anbragt. Den ene Række, der rummede navnlig Terrakottaer, Guldsmedearbejder, Bogtryk, Fotografier og lignende Gjenstande, gik ned til det i den arkitektoniske Façade værende Forværelse, hvori de kjøbenhavnske Skolers Udstilling havde Plads; den anden Række, hvori man saa Handsker, Tøjer, Paaklædningssager, lakerede Gjenstande m. m., gik ned til Maskinhallen. Traadte man ind i denne saas her vore faa Maskiner, vore Kakkelovne, Gryder, Tovværk o. s. v., og fra den kom man endelig ud i Agerbrugshallen, hvor Kornet, forskjellige Landbrugstegninger og grafiske Fremstillinger vare anbragte sammen med vore Spise- og Drikkevarer.

Saaledes var i kort Begreb den danske Afdeling i Udstillingens internationale Industrifløj, og det skal her endnu kun nævnes, at der selvfølgelig foran de ovenfor nævnte Rækker af Skabe m. m. var forskjellige frie Opstillinger paa Gulvet ud imod Gangen, der skilte Danmark fra Grækenland, og at medens Skabene, Pavillonerne og Portalerne i den egenlige Industriafdeling ved deres ensartede Linieføring og Dekoration hævdede Afdelingens Enhed, var Danmark i Maskinhallen akcentueret ved en Neptuns-

trofæ, der foroven endte i et af Dragehaler snoet Spir, der ligesom den arkitektoniske Façade havde sit Forbillede i Børsen.

Som det heraf vil ses, var der gjort meget for at gjøre Danmarks lange og smalle Rum saa tiltalende som muligt, og dette var ogsaa delvis lykkedes. Danmark mødte med en ensartet Række særlig til Udstillingen komponerede Skabe, Montre o. s. v., og det Hele var bundet sammen med et kunstnerisk Baand. Derfor tør det imidlertid ikke forbigaas, at Danmark savnede saadanne ved deres Masser eller en ejendommelig Karakteristik fremtrædende Opstillinger og Grupperinger, der særlig ere skikkede til at fængsle det store Publikums Opmærksomhed. Der var utvivlsomt lagt for stor Vægt paa Principet „Lidt men Godt". I og for sig er den heri liggende Regel en god Regel, men ved en Verdensudstilling bør den næppe være eneraadende. Som disse Udstillinger have udviklet sig, bør navnlig Masserne vistnok i endog høj Grad tages i Beslag. Til Danmarks Klager over den det saa karrigt tilmaalte Plads svarede Frankrig dels ved at gjøre opmærksom paa, at Danmark først tilmeldte sin Deltagelse i Udstillingen paa en Tid, da alt andet Udstillingsrum forlængst var optaget af andre Stater, dels ved at henvise til at der kunde bødes paa Pladsens Knaphed ved at etablere kollektive Udstillinger. Det var den heri liggende Tanke, som delvis søgtes udført, men næppe med noget i det Hele og Store heldigt Resultat.

Udførelsen af hele Installationen (Borde, Skabe,

Montre o. s. v.) var overtagen af en dansk Entreprenør; med Hensyn til Enkelthederne i dette Forhold henvises til den som *Bilag VI* aftrykte Kontrakt.

Ved alle tidligere Verdensudstillinger var der ført Klage over, at Danmark, hvis Hovednæringsvej er Agerdyrkning, ikke i denne Retning havde været blot nogenlunde repræsenteret. Komiteen, der talte fire af det kgl. Landhusholdningsselskab valgte Medlemmer i sin Midte, var derfor særlig opfordret til at være opmærksom herpaa, og det blev da ogsaa overdraget de fire nævnte Medlemmer at gjøre Forslag til en dansk Landbrugsafdeling paa Udstillingen i Paris. I Henhold hertil fremkom det som *Bilag VII* aftrykte Forslag, der blev forelagt Komiteen, og som i alt Væsenligt blev udført, men dog ikke strax blev vedtaget for de levende Dyrs Vedkommende. For at udføre denne Del af Forslaget troede man det nødvendigt at søge en ny særlig Bevilling af Statskassen (jfr. det nedenfor trykte *Bilag VIII*), og Haabet om at opnaa en saadan blev ikke beskæmmet. Paa Finansloven for 1878—1879 blev der tilstaaet Komiteen et Tilskud paa 10,000 Kr. Hvad der ved det fremkomne Forslag tilsigtedes, var ikke nogen pompøs Fremstilling men en med Virkeligheden overensstemmende Redegjørelse. Det var absolut et Fremskridt, fra hvad der var gjort ved tidligere Udstillinger, men da Afdelingen stod færdig i Agerbrugshallen, led den unægtelig i endnu højere Grad end Industriafdelingen under Trykket af ikke selv at kunne gjøre Publikum opmærksom paa sig.

Med alt Dette var det dog et Faktum, at der var en dansk Landbrugsafdeling, og den indeholdt ikke alene Kornprøver, Agerbrugsredskaber o. lign. men var saaledes udrustet, at en Fremmed, der vilde studere den, virkelig ved den kunde faa et Billede af det danske Landbrug. Her var for at nævne Noget Jordbundsprøver og Meddelelser om Dræningens Almindelighed, Oplysninger om vort Lands Klima, om de her brugelige Landbrugsbygninger, om Ud- og Indførselsforholdene m. m., ikke at tale om store Fotografier af forskjellige af vort Landbrugs Dyr. Til let Orientering mellem de udstillede Gjenstande var der endelig udarbejdet en lille trykt Vejledning. Samtidigt med Udstillingen blev der desuden afholdt en international Landbrugskongres, og da det kgl. danske Landhusholdningsselskab efter vedkommende franske Selskabs Anmodning havde tilstillet det en Række Afhandlinger vedrørende det danske Landbrug, forelaa der ogsaa i disse, som samlede i eet Bind bekostedes trykt af Kongressen, et godt Hjælpemiddel til Oplysning om danske Landbrugsforhold. Hertil kom endnu som allerede ovenfor antydet, at Danmark deltog i to af de Verdensdyrskuer, som under Udstillingen afholdtes i Paris, i Juni med to Samlinger Kvæg, hver bestaaende af en Tyr og 5 Køer, den ene fra Lolland-Falster, den anden fra Fyn, og i September med 3 Hingste og 3 Hopper. — Det tør uden Overdrivelse siges, at saa godt har Danmark paa Landbrugsomraadet ikke været repræsenteret paa nogen tidligere Verdensudstilling.

Foruden særlige Repræsentanter for det danske Agerbrug talte Komiteen særlige Repræsentanter for den danske Kunst, og Komiteens Tilblivelse gav disse sidste en egen, betydningsfuld Stilling. En kort Tid var Danmarks Repræsentation paa Udstillingen i Paris, som ovenfor meddelt, udelukkende knyttet til vor Kunst, og det var formentlig dette Gjennemgangsled, der muliggjorde en almindelig Deltagelse. Der laa heri en endog stærk Opfordring til at søge den danske Kunst godt repræsenteret i Paris, og hertil kom endnu den, som det synes, i Kunstnerkredsene almindelige Misfornøjelse med den Maade, hvorpaa den danske Kunst havde været repræsenteret i Wien 1873; hvad der den Gang var gjort galt, ønskede man gjort godt igjen. I forskjellige i 1876 og 1877 udkommende Smaaskrifter bleve Ønskerne herom stærkt akcentuerede, og et bestemt Forslag til, hvorledes en dansk Kunstafdeling skulde skabes i Paris 1878, fremkom i Docent *Jul. Langes* Artikel i Dagbladet for 22. September 1876. De tre i Udstillingskomiteen siddende Kunstnere, der vare valgte af Komiteen for den aarlige Kunstudstilling i Kjøbenhavn, traadte sammen med tre af Kunstakademiet og tre af Kunstnere udenfor Akademiet Valgte, og til det paa denne Maade dannede Udvalg, hvori Formandspladsen overtoges af Hs. Exc. Udenrigsministeren, Baron *O. D. Rosenørn-Lehn*, blev Ordningen af den danske Kunstafdeling overdragen. Udvalgets Medlemmer vare herefter:

Baron *O. D. Rosenørn-Lehn*, Formand,
Professor *O. Bache*,
Professor *J. Exner*,
Landskabsmaler *V. Kyhn*,
Etatsraad *F. Meldahl*,
Marinemaler *C. Neumann*,
Professor *C. Peters*,
Billedhugger *L. Prior*,
Historiemaler *J. Sonne* og
Professor *C. Frederik Sørensen*.

Den danske Kunst havde været repræsenteret ved alle tidligere Verdensudstillinger, ved nogle af dem i et endog ikke ubetydeligt Omfang, saaledes som det vil ses af nedenstaaende Tabel, hvori M. betyder Maler, B. Billedhugger og K. Kobberstikker, Litograf o. lign.

1851 (London): 4 danske Kunstnere (2 B. og 2 Medailleurer.)
1855 (Paris): 32 danske Kunstnere (29 M. med 48 Malerier; 2 B.; 1 K.)
1862 (London): 62 danske Kunstnere (44 M. med 78 Malerier; 11 B.; 7 K.)
1867 (Paris): 28 danske Kunstnere (21 M. med 32 Malerier; 4 B.; 3 K.)
1873 (Wien): 44 danske Kunstnere (38 M. med 82 Malerier; 6 B.)
1876 (Filadelfia): 9 danske Kunstnere (9 M. med 15 Malerier.)

Det er herefter navnlig Udstillingerne i London 1862 og Wien 1873, som Opmærksomheden hendrages paa, og hvad den første angaar, da synes den der udstillede Samling at have været betydningsfuld og god. Den gav en Udsigt over den danske Kunsts Udvikling fra Aarhundredets Begyndelse og talte bl. A. Billeder af Abildgaard, Jens Juel, Eckersberg og Kratzenstein-Stub; 16 afdøde Malere vare i det Hele repræsenterede med 24 Billeder, og af samtlige udstillede Malerier tilhørte 20 den kgl. Malerisamling paa Kristiansborg, 4 Selskabet for nordisk Kunst og 4 Thorvaldsens Museum. Den daværende Ud-

stillingskomite synes at være bleven støttet fra alle Sider. Af særlig Interesse er det ogsaa, at der udstilledes 24 Billedhuggerarbejder af ikke mindre end 11 Billedhuggere; Thorvaldsen var selvfølgelig repræsenteret (med 6 Arbejder), og herefter kom H. V. Bissen, H. E. Freund, J. A. Jerichau, C. Peters, A. V. Saabye, o. s. v.[1] Danmark stod med et endog rigt Udvalg af Billedhuggerarbejder, og man faar i det Hele Indtrykket af, at der var anvendt stor Omhu paa den danske Kunstafdelings Tilvejebringelse. Et Modstykke hertil dannede den danske Kunsts Deltagelse i Udstillingen 1873 i Wien. Ved denne var der efter Udstillingsprogramet ikke Tale om at give en Udsigt over Kunstens historiske Udvikling, den modtog kun Kunstarbejder, der skrev sig fra Tiden mellem 1867 og 1873, og hvad der i saa Henseende udstilledes herfra, synes antaget uden stor Kritik. I sine *Strejftog i Verdens-Kunstudstillingen i Wien 1873* siger *Julius Lange* (og hans Udtalelse gjælder ogsaa vor Kunstafdeling paa Udstillingen i Paris 1867): „Der var ganske vist sendt gode og seværdige Ting herfra til Udstillingerne; men Ingen, som kjender den danske Kunst, hvilken hans Mening end forresten er om den, har kunnet indrømme, at der paa nogen Maade var Tale om en planmæssig eller værdig Repræsentation af den.“ Det var tilfældigt sammenbragte Samlinger, men Tilfældigheden var stærkest fremtrædende i Wien, og det var Erindringen

[1] Den udstillede Gibsafstøbning af Thorvaldsens Alexandertog blev foræret til Museet i South-Kensington.

herom, der som sagt lod Ønsket om at blive godt repræsenteret i Paris fremstaa med Styrke. Det skal her dog ikke lades ubemærket, at der just i disse Aar ved forskjellige danske Kunstneres Ophold i Paris var begyndt en livlig Tilknytning fra dansk Side til den franske Kunst. Ogsaa heri kan have ligget et bestemmende Moment.

Efter det franske Program var man indskrænket til Kunstværker, der vare yngre end den 1867 i Paris afholdte Udstilling, og forsaavidt havde man her en lignende besværende Grænse som 1873 i Wien, men desuagtet naaedes her dog ved Udvalgets Anstrengelser et heldigt Resultat. *Jul. Lange* tvivler ikke om (Vor Kunst og Udlandets, S. 11), „at vor Malerkunst indenfor de Tidsgrænser, som skulde overholdes, var godt og fyldigt repræsenteret paa Udstillingen". Med Hensyn til Billedhuggerkunsten forholdt det sig anderledes, men dette turde være en naturlig Følge af vore smaa Forhold, der ikke ere særlig opmuntrende for denne Kunstart.

Med Hensyn til Kunstudvalgets Fremgangsmaade ved Valget af de Arbejder, som sendtes til Udstillingen, skal det her nævnes, at det ikke efter blot Anmeldelse tog Bestemmelse om noget Arbejde, som det ikke forud kjendte. For Billedhuggerarbejders Vedkommende fordrede det tilstrækkeligt oplysende Fotografier indsendte, og hvad Malerier angik fordrede det at se dem. Indsendtes disse fra Udlandet, betalte det Emballagen og Transporten, forsaavidt Billedet antoges; dog maatte Billederne

ikke sendes med *grande vitesse*. I December 1877 gjennemgik det alle de til Bedømmelse indsendte Arbejder i et dertil i Kristian VII's Palæ paa Amalienborg af Hs. Exc. Udenrigsministeren til Disposition stillet Lokale. De fleste Billeder valgtes imidlertid ikke mellem de saaledes frivillig tilbudte. Man holdt sig væsentlig til ældre, tidligere kjendte Malerier, og der blev navnlig lagt Vægt paa at faa to saa udviklede Kunstnere som Marstrand og Skovgaard fyldigt repræsenterede, hvad der medførte en dog kun lille Overskridelse af Regelen om, at de udstillede Kunstværker ikke maatte være ældre end 1867. To Malerier vare af ældre Dato.

Den danske Kunstafdeling i Paris talte 86 Malerier af 38 Malere; 19 Billeder vare fra den kgl. Malerisamling paa Kristiansborg, som Kirke- og Undervisningsministeriet havde stillet til Raadighed (s. den som *Bilag IX* trykte Skrivelse), og 2 vare fra Bedestolen i Frederiksborg Slotskirke; disses Udlaan havde Indenrigsministeriet beredvilligt tilladt. Størstedelen af de øvrige Billeder tilhørte private Ejere, der med paaskjønnelsesværdig Velvillie kom Udvalgets Ønsker i Møde. Desuden udstilledes 7 Billedhuggerarbejder af 6 Billedhuggere, 9 Blade af en Kobberstikker og en Del (arkitektoniske) Tegninger af 3 Kunstnere. Tilbage staar her endnu kun at bemærke, at der over den danske Kunstafdeling udarbejdedes et mønsterværdigt lille Katalog, der ved Siden af Fortegnelsen over de udstillede Malerier indeholdt en kort Udsigt over Kunstens Udvikling

og Forhold i Danmark. I dette Katalog findes dog kun 76 Malerier, hvilket kommer deraf, at der oprindelig ikke var sendt flere til Paris. Efter Udstillingens Aabning, ja endog først i Juni 1878, blev det bestemt at sende endnu en Samling Billeder til Marsmarken. Danmark raadede i Udstillingens Kunstfløj over en Sal paa c. 1450 Kvadratfod (143.75 Kvadratmeter) og et Længderum paa c. 1800 Kvadratfod (175 Kvadratmeter), men heraf havde Danmark oprindelig kun haft Salen. Først efter længere Tids Underhandlinger opnaaedes ogsaa Længderummet. Man havde altsaa fra først haft et mindre Lokale for Øje, end man endte med at faa,[1] og da man var ængstelig for at faa Billederne hængte for tæt paa hinanden, var det næsten selvfølgeligt, at de ikke fyldte tilstrækkeligt, da de bleve anbragte paa Væggene. Der var Plads til flere, og Udvalget valgte da endnu 10 Billeder, som snarest afsendtes. Ophængningen forestodes af Landskabsmaler *Th. Brendstrup*, der assisteredes af Genremaler *Pietro Krohn*, som var engageret til at føre Tilsyn med den danske Kunstafdeling under hele Udstillingen.

Ved Siden af at udstille i Industri- og Kunstafdelingen udstillede Danmark ogsaa i en særlig Byg-

[1] Salen var omtr. 40 Fod lang og 36 bred; Længderummet var omtr. 80 Fod langt og 22 bredt. Da man kunde gaa indtil 20 Fod op paa Væggen med Malerier, var der i Salen en Væggeplads at raade over paa 2080 Kvadratfod og i Længderummet paa 2280 Kvadratfod, begge Steder efter at Døraabningerne m. m. vare fraregnede. Lyset kom fra oven, Salen og Længderummet stode i umiddelbar Forbindelse med hinanden.

ning i Udstillingsparken. Det danske Husflidsselskab havde nemlig sin Udstilling i en egen Pavillon, der efter den oprindelige Bestemmelse skulde have været en af Godsejer *Hage* til Oremandsgaard bekostet Gjengivelse af den af ham oprettede Husflidsskole paa den nævnte Gaard. Omstændigheder, som hverken han eller Komiteen beherskede, førte imidlertid til, at den oprindelige Plan ikke blev fulgt. Forøvrigt deltog Danmark saa godt som ikke i de med Udstillingen forbundne særlige Udstillinger. Der fandt saadanne Sted dels af antropologiske Gjenstande, dels af ældre Kunstarbejder og etnografiske Gjenstande, og Danmark modtog Indbydelse til at deltage i dem begge. Men efter at have korresponderet herom med Museumsdirektør, Kammerherre *J. J. A. Worsaae,* der henvendte sig til Kultusministeriet, viste det sig af økonomiske Grunde umuligt i væsentlig Grad at efterkomme Indbydelserne. Deltagelsen indskrænkedes til, at det oldnordiske Museum som Bidrag til den antropologiske Udstilling oversendte et Album med Tegninger af Fund vedrørende Danmarks Bronce- og Jernalder.

Endnu var Danmark indbudt til at deltage i en international Musikrepræsentation. Efter det franske Program skulde de tre skandinaviske Lande tilsammen have en Repræsentant i det Udvalg, som skulde ordne Alt i denne Sag. Komiteen tilskrev i den Anledning de for den særlig udpegede Mænd, men inden den fik Svar paa disse Henvendelser, blev den underrettet om, at Sverige og Norge paa egen Haand

havde besat Posten. Om nogen fælles nordisk Repræsentation kunde der herefter ikke være Tale, og da der viste sig ikke faa Vanskeligheder ved, saaledes som det nu tilbødes Danmark, at have en særlig dansk Repræsentant, blev det opgivet at søge Danmark repræsenteret paa Musikomraadet.

Efter saaledes i korte Hovedtræk at have gjort Rede for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingens forskjellige Afdelinger, staar det endnu tilbage at omhandle en Del Forhold af væsentlig praktisk Natur saasom Gjenstandenes Samling, Forsendelse, det danske Bureaus Ordning i Paris, Juryvirksomheden m. m., og vi skulle først vende os til Gjenstandenes Samling.

Hvad Industrigjenstandene angaar, da blev der, efter at de indkomne Anmeldelser nøje vare gjennemgaaede i særlige Udvalg, tilskrevet Anmelderne, hvorvidt de af dem anmeldte Gjenstande kunde modtages eller ikke. Det Danmark tildelte Rum lagde ikke faa Vanskeligheder i Vejen og navnlig med Hensyn til Modtagelsen af store Maskiner og lignende større Gjenstande f. Ex. Vogne. Flere saadanne maatte Komiteen med Beklagelse helt renoncere paa at se udstillede, da Pladsen ikke paa nogen Maade tillod at modtage dem. Principielt besluttede man dernæst at udelukke en hel Række anmeldte „Bittre“ og ligeledes alt tilbudt Skræderarbejde. Hvad anmeldte Husflidsarbejder angaar besluttede man kun at modtage saadanne i en af Dansk Husflidsselskab paa særlige Betingelser arrangeret kollektiv Samling;

Komiteen troede ikke at kunne træde i umiddelbar Forbindelse med de enkelte Husflidsudstillere og heller ikke at kunne overtage Gjenstandenes Ud- og Indpakning m. m. Med Hensyn til den keramiske Gruppe, i hvilken der ikke var anmeldt dansk Porcellæn, besluttede Komiteen selv at søge en Samling udstillet, og med velvillig Imødekommen af Direktøren for de danske Kongers kronologiske Samling paa Rosenborg og en Del Private, lykkedes det at gjennemføre denne Beslutning. — Om Gjenstandene, der hørte til Agerbrugs- og Kunstafdelingerne, er ovenfor talt.

I Begyndelsen af November 1877 udgik de ovenfor nævnte Skrivelser til Udstillerne i Industriafdelingen, og den, der gik ud paa, at de anmeldte Gjenstande modtoges (den var enslydende for Alle), er trykt nedenfor som *Bilag X;* det vil af den ses, at hele den nærmere Ordning var overladt Professor *Dahlerup*. I December udgik en ny Skrivelse — *Bilag XI* — der henledede Udstillernes Opmærksomhed paa den eventuelle Afsendelsestid, og endelig udgik i Januar en tredie Skrivelse — *Bilag XII* — der ikke alene oplyste om, hvor og naar Gjenstandene skulde afleveres, men ogsaa hvorledes Indpakningen skulde være m. m. Med Skrivelsen fulgte Blanketter til en stykkevis Fortegnelse over Mængden og Værdien af de Gjenstande, som indsendtes, og disse Blanketter skulde udfærdiges i dobbelte Exemplarer, af hvilke det ene forblev ved Komiteens Kontor her i Byen og det andet sendtes til det danske Udstillingsbureau i Paris. Endvidere med-

fulgte med hin Skrivelse Blanketter, hvoraf en skulde fæstes indvendig i enhver Pakke eller Kasse, som indsendtes, for ved Udpakningen at give Oplysning om, hvad der skulde findes i den, en Følgeseddel, som skulde bruges ved Gjenstandenes Indsendelse, og endelig en Blanket til Udfyldning og Underskrift, hvis det ønskedes, at Komiteen skulde besørge Gjenstandene solgte. Udstillingsgodset forlangtes indsendt i Dagene mellem den 25. Februar og 2. Marts til Kjøbenhavns Toldbod, hvor Komiteen ved Overtoldinspektør, Kammerherre *Barners* imødekommende Velvillie havde faaet overladt det til Gjenstandenes Samling nødvendige Rum. Udgiften ved Emballage og Indsendelse til Kjøbenhavn paahvilede Udstillerne.

Noget anderledes var Fremgangsmaaden ved Samlingen af Kunstgjenstandene. Vedkommende Kunstnere, der direkte udstillede, indsendte deres Arbejder til Kristian VII's Palæ paa Amalienborg, hvor Hs. Exc. Udenrigsministeren velvillig havde stillet det fornødne Lokale til Raadighed, og her indpakkedes de under Landskabsmaler *Th. Brendstrups* Ledelse tilligemed de Malerier, som Komiteen selv hentede enten fra Galleriet eller hos de vedkommende private Ejere. Først efter at være i enhver Henseende omhyggeligt og forsvarligt indpakkede besørgedes Kunstgjenstandene af Komiteen til Lokalet paa Toldboden, hvor der sluttelig var et ikke ringe Arbejde at udføre, som forestodes af Komiteens Kasserer, Grosserer *H. Fritsche.*

Samtlige Kolli numereredes her og optoges paa Lister, ligesom de hver for sig forsynedes med et allerede tidligere af de franske Myndigheder approberet Mærke, der betegnede deres Indhold som Udstillingsgods, og som bl. A. lod dem gaa toldfrit ind i Frankrig. Endnu forsynedes de samlede Kollier med Bogstaver og Tal, der refererede sig til en af Professor Dahlerup forfattet inddelt Plan over den danske Afdeling og nøjagtigt angav, paa hvilket Sted i denne Kassens Indhold efter Ankomsten til Paris skulde opstilles, hvad der viste sig at medføre nogen Lettelse i Arbejdet. I Forbindelse hermed kan det derfor erindres, at der i et af de franske Cirkulærer til de forskjellige Landes Udstillingskomiteer var udtalt, at man ved at give Navneskilte, Udstyr i Skabe o. s. v. en bestemt angiven Farve for hver Gruppe, de udstillede Gjenstande henhørte under, kunde lette de Besøgende Oversynet, ja det bebudedes, at Frankrig vilde lade de betegnede Farver komme til Anvendelse paa Papiret — Gruppe for Gruppe — hvorpaa Udstillingens franske Hovedkatalog skulde trykkes. Dette Sidste kom imidlertid slet ikke til Udførelse, og hvad Forslagets første Del angik mærkede man kun saare lidet til det. Derfor er Tanken imidlertid næppe uden al Fortjeneste. — De paa Toldboden efterhaanden samlede Gjenstande forsikredes mod Brandfare i Nye danske Brandforsikringsselskab, Berlin-Cøllner Brandforsikrings-Aktieselskab og *The Scottish Commercial Insurance Company* for $^5/_{12}$ pro Mille for Industrigjenstandene og $^1/_2$ pro Mille for Kunst-

gjenstandene. Disse sidste forsikredes allerede, da de kom til Amalienborg.

Efter den som *Bilag XIII* aftrykte Kontrakt med Huset *P. A. von Essen* i Altona overtoges de som ovenfor nævnt numererede og mærkede Kollier af dette til Forsendelse til Paris og tilbage for en Pris af 19 Reichsm. 35 Pf. pr. 100 Kilogr. af Malerier og Billedhuggerarbejder og 13 Reichsm. 45 Pf. pr. 100 Kilogr. af alle andre Udstillingsgjenstande (d. v. s. henholdsvis 17 Kr. 19 Øre og 11 Kr. 96 Øre for 200 Pd.) Den 11te Marts gik den første Sending herfra, 341 Kolli med en samlet Vægt af 32,850 Ko.; den 5. April afgik en 5te Sending, og hermed var Oversendelsen væsentlig færdig. I Alt blev der ved Komiteen afsendt 684 Kolli med en Vægt af 78,305 Ko. og til en opgiven Assurance-værdi af 548,740 Kr. Forsikring herfor tegnedes for Rejsen hos *La Baloise* til en Præmie af $^1/_6$ pCt., for hvad der afsendtes i lukkede Vaggons, og $^1/_5$ pCt. for hvad der paa Grund af Emballagens Rumfang afsendtes i aabne Vaggons dækkede med Presenninger. I Assurancen var indbefattet Forsikring mod Søskade under Forsendelsen med Dampskib imellem Kjøbenhavn og Kiel.

De fra Danmark ved Dyrskuerne udstillede levende Dyr (Kvæg og Heste) ledsagedes frem og tilbage af Landbohøjskolens Konsulent, Dyrlæge *P. Jessen*, der engageredes hertil. Det var forøvrigt kun Hestene, der kom tilbage, Kvæget solgtes i Paris til *Jardin d'acclimatation*. Paa Kvæget tegnedes

Forsikring ved *l'Union Nationale* i Paris for 6600 Frcs. (5752 Kr.) à 2 pCt. og paa Hestene ved *Svithiod* i Stokholm for 16,900 Kr. à $1^5/_8$ pCt.

Det vil af Ovenstaaende ses, at de danske Udstillingsgjenstande vare i god Tid i Paris, hvor Udstillingen skulde aabnes den 1. Maj, og da Tømmermester Bocks Installationsgjenstande endnu tidligere vare gaaede ad Søvejen over Håvre, var Alt godt fremskredet i den danske Afdeling, da Udstillingen paa den nævnte Dag, skjøndt langtfra blot tilnærmelsesvis færdig, erklæredes for aabnet. Som allerede ovenfor meddelt ledede den danske Afdelings Ordning m. m. af Professor *Dahlerup*, men da denne nogen Tid efter Aabningen ønskede at rejse til Spanien, anbefalede han, da Komiteen ønskede at have en Mand til at varetage, hvad der videre maatte være at udføre, Maleren *Pietro Krohn* hertil, og denne fik saaledes baade med Industriafdelingen og Kunstafdelingen at gjøre.

Fra Industriafdelingen førte en Trappe op til første Sal i den arkitektoniske Façade, og her var det danske Bureau. Pladsen var ikke overflødig stor, men da der ikke, som oprindelig paatænkt, blev indrettet noget Kontorlokale i den Bygning, Danmark havde Plads til i Parken, maatte man paa bedste Maade ordne sig her. Som hele den danske Afdeling stod Bureauet under Generalkommissæren og i hans Fraværelse under Kommissæren, men forøvrigt vare de her ansatte Dhrr. Cand. polit., Lieutenant *Chr. Hage* fra Nakskov (som Sous-

kommissær) og Cand. phil. *W. Schou.* Da den Første i September rejste tilbage til Danmark, blev Hr. Schou Bureauets Chef. Som Sekretær hos Kammerherre Wolfhagen fungerede endelig Professor, Dr. phil. *Vald. Schmidt.*

Vi komme nu til Juryvirksomheden, men før vi gaa over til at omtale den, maa vi et Øjeblik dvæle ved det danske Specialkatalog.

I det franske Generalprogram for Udstillingen af 7. September 1876, var det forbudt de fremmede Nationer at lade noget Specialkatalog trykke i det franske Sprog; enhver Nation maatte, hvis den vilde have et for sig særligt Katalog, kun offentliggjøre det i sit eget Sprog, hvad der i de fleste Tilfælde var det Samme som at berøve det al væsentlig Betydning. Man vilde med andre Ord søge at gjøre det officielle franske Hovedkatalog til Enekatalog, Noget, der i mange Retninger (og ikke mindst i pekuniær Henseende for Frankrig) kunde have Betydning. Sagen viste sig imidlertid uigjennemførlig. De tidligere Verdensudstillingers saare mangelfulde officielle Kataloger indgød ingen Tillid, og Frankrigs mange gode Løfter formaaede ikke at bryde den bestandigt voxende Modstand, hvorfor Resultatet blev, at Specialkataloger ogsaa i det franske Sprog tillodes. Et saadant havde Danmark egentlig kun haft ved Udstillingen i Paris 1855, da Baron *Delong* besørgede en Fortegnelse over de danske Udstillere og deres Udstillingsgjenstande trykt (selvfølgelig paa Fransk), ti den ved Udstillingen 1862 i London paa

Dansk (!) trykte Fortegnelse kan ikke komme i Betragtning, saa lidt som det 1867 i Paris trykte Katalog m. m., det udkom nemlig, som ovenfor paa sit Sted nævnt, først ved Udstillingens Slutning. Intet af dem gav altsaa de Fremmede, der besøgte vor Afdeling, nogen Oplysning. Dette burde ikke gjentages 1878 i Paris, og Komiteens Sekretær rejste derfor Spørgsmaalet herom i et af Komiteens første Møder. Ogsaa her stillede sig imidlertid pekuniære Vanskeligheder i Vejen. Det oprindelig foreslaaede større illustrerede Arbejde kunde ikke gjennemføres og reduceredes til et Katalog, der ved Siden af at nævne de enkelte Udstillere og de af dem udstillede Gjenstande gav nogle Oplysninger om de forskjellige udstillende Etablissementer og nogle Meddelelser om den danske Industris Udvikling i det Hele. Kataloget, kom i rette Tid tilstede og maatte efter først at være trykket i 1000 Exemplarer senere trykkes i andet Oplag. Det har utvivlsomt gjort nogen Nytte, men ved Danmarks Deltagelse i kommende Verdensudstillinger bør man formentlig gaa langt videre; det vilde være ønskeligt, om et større Skrift, der gav Oplysning om alle Danmarks Forhold, i den Anledning kunde fremkomme.

Saagodtsom alle andre Lande have benyttet Verdensudstillingerne til med stor Styrke at sprede Oplyslysning om deres Tilstande og Udvikling, kun Danmark ikke, og dog vilde Oplysninger om det være særdeles kjærkomne. Ved Udstillingen ifjor i Paris blev der hyppigt gjort Forespørgsler navnlig om det

danske Undervisningsvæsen, men trykte Oplysninger kunde ikke gives, da saadanne (og det mangelfuldt nok) kun havdes paa Dansk. — De her gjorte Bemærkninger vedrøre imidlertid ikke alene den danske Deltagelse som Helhed, men ogsaa de enkelte Udstillere. Ogsaa de bør, naar de ville udstille paa rette Maade, give fyldige Meddelelser om deres Virksomhed, selvfølgelig paa et Verdenssprog og i tiltalende ydre Udstyrelse. Det var kun saare Faa, der ved Udstillingen i Paris havde præsteret Noget i denne Henseende. Det kan maaske endelig her bemærkes, at det af Hensyn til Udlandets almindelige Ubekjendtskab med dansk Sprog vil være hensigtsmæssigt at have gjennemgaaende Numre ved Siden af Udstillernes Navne i det danske Specialkatalog. De fremmede Jurymedlemmer have Vanskelighed saavel ved at udtale som ved at fastholde danske Navne, og derfor bliver Numeret ofte en baade lettere og tydeligere Betegnelse. Hvad Firmaers Navne angaar bør de formentlig gives baade uoversatte og i Oversættelse.

Det er imidlertid ikke alene Udlandet, som Opmærksomheden skal være rettet paa. Ved Siden af at oplyse Udlandet om danske Forhold, gjælder det om at gjøre Udstillingen nyttig for Danmark; den danske Almenhed bør gjøres bekjendt med helst Alt det paa Udstillingen, som paa en eller anden Maade kan have Betydning for den. Men heller ikke i denne Henseende har Danmark hidtil gjort, hvad der formentlig kunde og burde gjøres. Det er kun saare faa sagkyndige Meddelelser, som danske Fag-

folk have givet om det af dem ved Udstillingen vundne Udbytte. At dette er en Mangel, er sikkert, men just derfor skal det ikke lades uomtalt, at det ikke alene er forstaaeligt men naturligt, at de danske Jurymænd, hvem Tanken særlig kunde falde paa, gjennemgaaende have været tavse; ved alle Udstillinger (paa een nær — London 1862) have de selv maattet bære de med deres Hverv forbundne ikke ringe Bekostninger, og væsentlig som en Følge heraf, have de ikke altid været Fagfolk hver i sin Klasse. Alene ved at møde som Jurymænd have de imidlertid vist Udstillingen og Fædrelandet en Tjeneste, som man maa være i endog høj Grad taknemlig for. Man maa bringe dem en Tak og ikke stille Fordringer, udover hvad de have præsteret. Væsentlig fra anden Side er der dog fremkommet Noget til Paapegning og Oplysning, og navnlig kan i saa Henseende Opmærksomheden henledes paa de af Industriforeningerne henholdsvis i Odense og Kjøbenhavn udgivne Beretninger om Udstillingerne i London 1862, Paris 1867 og Filadelfia 1876. Det er Noget, men kun saare Lidet, ja forsvindende, naar henses til den efterhaanden i Udlandet fremkomne kæmpemæssige Udstillingslitteratur. Om Misforholdet i saa Henseende henvises til Indledningen i den af Industriforeningen i Kjøbenhavn besørgede Beretning om Udstillingen i Filadelfia, medens paa den anden Side Opmærksomheden her skal henledes paa, at den danske Verdensudstillings-Litteratur er samlet nedenfor i Afsnittet *Litteratur*.

Naar vi herefter vende os til den danske Juryvirksomhed ved Udstillingen i Paris, skulle vi strax nævne de Mænd, der velvilligt havde overtaget at fungere som danske Medlemmer af den internationale Jury. Det var:

Historiemaler *Lorenz Frølich;* Malerier og Tegninger (Klasse 1 og 2).

Redaktør *J. J. Hansen;* Bogtryk og Boghandel (Klasse 9).

Professor, Arkitekt *V. Dahlerup;* Møbler (Klasse 17).

Docent *Aug. Thomsen;* Keramik (Klasse 20).

Grosserer *L. J. Grøn;* Textilsager af Kamuld (Klasse 32).

Fabrikejer, Cand. polyt. *Vilh. Jørgensen;* kemiske og farmaceutiske Præparater (Klasse 47).

Kammerherre, Baron *K. T. O. Reedtz-Thott* til Gavnø; Agerbrugsmateriel (Klasse 51).

Kammerherre *S. Skeel* til Birkelse; Korn og Produkter deraf (Klasse 69).

Professor, Docent *Th. Segelcke;* Fedevarer, Mælk og Æg (Klasse 71).

Professor, Docent *V. Prosch;* Heste og Kvæg (Klasserne 77 og 78).

Som Supleanter fungerede dernæst:

Genremaler *Pietro Krohn;* Kunstgruppen (Gruppe I).

Ritmester *A. Clauson-Kaas;* Undervisningsgruppen (Gruppe II).

Cand. phil. *M. C. Grøn;* Textilgruppen (Gruppe IV).

Greve *Mogens Frijs-Frijsenborg;* Fødevaregruppen (Gruppe VII)

og endelig som Vicepræsident i Gruppejuryen

Generalkonsul *P. Calon;* Textilgruppen (Gruppe IV).

Som man heraf vil se, havde Danmark 10 Medlemmer i Klassejuryerne og 4 Supleanter, hvorved maa bemærkes, at Supleanterne vare knyttede ikke til en enkelt Klasse men til de større Inddelinger, Grupper, for at de eventuelt kunde indtræde i forskjellige Klassejuryer, hvor deres Bistand var fornøden. Klassejuryerne var imidlertid ikke de eneste

Juryer, over dem som reviderende deres Arbejde stod Gruppejuryerne, hver for sig bestaaende af vedkommende Klassejuryers Formænd og Rapportører under særlig valgte Præsidenter og Vicepræsidenter. En af disse Præsidentpladser tilkom det Danmark at besætte, og efter ikke faa Vanskeligheder formaaede man, som ovenfor nævnt, Generalkonsul *Calon* til at overtage Posten. Forøvrigt blev saavel han som de egentlige Jurymedlemmer efter Komiteens Indstilling bekræftede som saadanne af Indenrigsministeriet, hvorimod Supleanterne med Ministeriets Billigelse valgtes af vedkommende Jurymedlemmer i Forbindelse med Komiteens Repræsentanter i Paris.

Juryens Virksomhed var her som altid at fordele de til dens Raadighed stillede Belønningstegn, der her deltes i *Grand prix*, Guldmedaille, Sølvmedaille, Broncemedaille og Hæderlig Omtale, idet herved dog maa bemærkes, at der ved Siden af de tre første Belønningstegn stod Diplomer, som ækvivalerede dem, og som navnlig skulde gives til Byer, Institutioner, Korporationer o. s. v., kort sagt til saadanne Udstillere, der ikke vare fysiske Personer. Med Hensyn til hvilke danske Udstillere der belønnedes, henvises til den tidligere udgivne *Fortegnelse over prisbelønnede Danske*, og her skal blot oplyses, at af de 48 udstillende Kunstnere bleve 3 præmierede med henholdsvis en Guldmedaille og to Hæderlig Omtale, medens 233 af de 389 Udstillere i

Industriafdelingen opnaaede i Alt 268 Belønningstegn nemlig:

1	Grand prix;
3	Grand prix-Diplomer;
15	Guldmedailler[1];
5	Guldmedaille-Diplomer[1];
58	Sølvmedailler;
5	Sølvmedaille-Diplomer;
94	Broncemedailler;
87	Hæderlig Omtale.
268	

Desuden tildeltes der Danmark 5 Medarbejdermedailler. Det skal her endnu nævnes, at med de for udstillet Kvæg og udstillede Heste opnaaede Belønninger: to Guldmedailler, en Sølvmedaille og en Broncemedaille, fulgte henholdsvis 600 Frcs (for en Tyr), 400 Frcs. (for Køer), 300 Frcs. (for Køer) og 150 Frcs. (for en Hoppe), ligesom at Professor *Carl Bloch* og Symaskinefabrikant *H. P. Henriksen* modtoge den franske Æreslegions Ridderkors. — Den 22de Oktober uddeltes *les grands prix* af den franske Republiks Præsident med stor Pomp i *Palais de l'industrie.*

De danske Jurymænd have imidlertid ikke alene virket ved Belønningstegnenes Fordeling. Flere af dem have ved Foredrag og trykte Afhandlinger

[1] I Fortegnelsen over de Prisbelønnede er efter den franske *Liste des Récompenses* Byen *Kjøbenhavn* opført med en Guldmedaille for Skolearbejder og Skolemateriel; den faar imidlertid kun et Guldmedaille-Diplom. — I Fortegnelsen S. 16 er Handskemager *N. F. T. Petersen*, opført som belønnet med en Broncemedaille for Handsker, dette Sidste er imidlertid en Trykfejl for Skindklæder. — I Fortegnelsens Register mangler endelig Henvisningen: *Ruben, J. H., 4.*

gjort Almenheden bekjendt med de Resultater, de have hjembragt fra Udstillingen, og det er glædeligt at kunne bemærke, at der i saa Henseende er en ikke ringe Forskjel mellem nu og før. Andre end Jurymænd have desuden meddelt deres Erfaringer, og for første Gang foreligger der en virkelig dansk Udstillings-Litteratur i Anledning af en Verdensudstilling; vi henvise herom til det nedenfor følgende Afsnit *Litteratur*.

Vi ere herved væsentlig færdige med Juryvirksomheden, men forinden vi helt forlade den, skal her endnu bemærkes, at Grundlaget for dens Virksomhed paa en vis Maade er de forskjellige Landes Kataloger. Uden disse kunde der ikke paa en Verdensudstilling tænkes nogen Bedømmelse. Det Hele vilde være et uoverskueligt Kaos. At ordne de til Udstilling anmeldte Gjenstande ind under et langt og meget indviklet Systems mange Grupper og Klasser er imidlertid langtfra noget let Arbejde, og det hændes altid, at de forskjellige Lande have forstaaet Programets Inddelinger paa forskjellig Maade, saaledes at Juryerne for at faa den nødvendige Ensartethed tilstede maa foretage ikke faa Omflytninger. I saa Henseende er det imidlertid af Betydning, at de paagjældende Landes Jurymedlemmer handle i indbyrdes Overensstemmelse, og det er derfor ikke uvigtigt, at hvert Lands Dommere daglig kunne mødes og aftale, hvad der maatte være fornødent, ti ellers bliver Resultatet let spredte og uoverensstemmende Afgjørelser. Ved Danmarks

Deltagelse i fremtidige Verdensudstillinger bør Opmærksomheden derfor være henvendt paa at skaffe Jurymændene et Samlingsværelse helst i umiddelbar Forbindelse med Bureauet, der ofte maa raadspørges og tillige maa være det korresponderende Mellemled. I denne og flere Henseender er den nedenfor som *Bilag XIV A—B—C* aftrykte Korrespondance mellem en Jurymand og Komiteens Vicepræsident af Interesse; den henleder bl. A. Opmærksomheden paa det Heldige i, at de danske Jurymænd i Fremtiden lønnes. En Følge heraf vil formentlig være, at man kan *fordre* en skriftlig Redegjørelse af dem og herved faa Materiale til en fyldestgjørende Beretning om vedkommende Udstilling og dens Betydning, hvad der utvivlsomt maa betegnes som et ikke ringe Fremskridt.

For de i den danske Afdeling udstillede Gjenstande var der tegnet Forsikring mod Brandfare for et Aar ved *The Scottish Commercial Insurance Company* og *Norwich Union* til en Præmie af $^1/_2$ pCt. samt ved *la Nationale* i Paris til en Præmie af $^1/_4$ pCt. for Kunstgjenstande og $^1/_2$ pCt. for Industrigjenstande. Den samlede Forsikringssum udgjorde 632,000 Kr. (876,528 Frcs.), hvoraf 216,000 Kr. (300,000 Frcs.) for Kunstafdelingen og 416,000 Kr. (577,528 Frcs.) for Industri- og Landbrugsafdelingen. Af Gjenstandene blev der ved Komiteen solgt for 41,600 Frcs. (i Industriafdelingen for 20,900 Frcs. og i Kunstafdelingen 20,700 Kr.), men ved Siden heraf have Udstillerne selv solgt for et Beløb, der mindst tør anslaas til

225,000 Frcs. Her skal det endnu erindres, at en Udsending fra Industrimuseet i Turin henvendte sig til den danske Afdeling om at faa forskjellige Gjenstande til Museet, og at 4 Udstillere paa derom sket Henvendelse velvilligt overlod ham, hvad han ønskede, i Regelen Gjenstande af kun mindre Pengeværdi. 15 Udstillere erklærede sig paa given Anledning villige til at forære det franske Udstillingslotteri de af dem udstillede Gjenstande.

Med Hensyn til Gjenstandenes Bevogtning under Udstillingen da førte Frankrig et almindelig Overtilsyn, men det specielle Tilsyn i Afdelingerne maatte de udstillende Lande selv besørge, og da der fra Frankrig udtaltes et Ønske om, at det maatte blive iværksat ved Militær, tilskrev Komiteen herom Krigsministeriet, og ved dettes velvillige Imødekommenhed erhvervedes ad Frivillighedens Vej 6 Sergenter (en Gardist, en Husar, en Ingeniør og tre Infanterister), der først under Chr. Hage og senere under Pietro Krohn som Lieutenant udførte det daglige Tilsyn. Sergenterne oppebar deres Lønning af Staten, medens Komiteen betalte deres Rejse og Kost; efter Udstillingen udbetalte den desuden enhver af dem en Ducør. Deres Logis (paa en Kaserne) ydedes af Frankrig. De rejste herfra den 5. April og kom tilbage i November. Lignende militært Tilsyn fandtes i de fleste Afdelinger.

Efter at have staaet aaben fra den 1. Maj lukkedes Udstillingen den 10. November, og nu begyndte det kun lidet hyggelige Nedtagnings- og

Indpakningsarbejde, der for Danmark ligesom for en stor Del andre Lande yderligere besværliggjordes derved, at det særlig til Opbevaring af Kasser og Emballage dannede franske Selskab afleverede disse saa uundværlige Gjenstande i vaad og delvis ødelagt Tilstand. Nogle af Kasserne bleve ovntørrede men for andres Vedkommende var dette en Umulighed; de maatte paa bedste Maade erstattes af nye, og det blev saaledes ikke Komiteen muligt at lade alle Udstillerne faa just de Kasser tilbage, hvori de havde afsendt deres Gjenstande. Fra Paris returnerede 480 Kolli til en samlet Vægt af 69,815 Kilogr. i flere Sendinger. Den første afgik fra Paris den 26. November og ankom til Kjøbenhavn den 11. December; den sidste afgik den 21. December og kom hertil den 12. Januar d. A. Assurance mod Skade under Transporten tegnedes i Søforsikrings-Aktieselskabet *Svithiod* og Transport-Forsikringsselskabet *La Baloise* til et Beløb af 541,660 Kr. og androg $^1/_6$ pCt. for, hvad der afsendtes i lukkede Vaggoner, og $^1/_5$ pCt. for, hvad der sendtes i aabne Vaggoner. For de Kolli, der paa Grund af deres Omfang maatte befordres paa Dampskibets Dæk fra Kiel til Kjøbenhavn, forhøjedes Præmien særlig med $^1/_3$ pCt. Gjenstandene lossedes paa Kjøbenhavns Toldbod, hvor de henlaa under Assurance mod Brandfare, og hvorfra de udleveredes til Udstillerne. Udleveringen var tilendebragt den 14. Marts d. A. Hvad Kunstgjenstandene angaar da udleveredes de dog ikke direkte herfra; de førtes samlede til Kri-

stian VII's Palæ paa Amalienborg, hvor de under Landskabsmaler *Brendstrups* Ledelse udpakkedes og eftersaas, og udbragtes derpaa med en Takskrivelse til deres Ejermænd, der i saa lang Tid velvilligt havde undværet dem.

Endnu skal her bemærkes, at Komiteen, skjøndt den ikke selv havde Midler at raade over til Rejsestipendier, gjorde Sit til, at saadanne bleve givne. Under 11. Avgust 1877 tilskrev den saavel Indenrigs- som Kirke- og Undervisningsministeriet om at søge særlige Bevillinger hertil, og paa Finansloven for 1878—79 findes da ogsaa paa de nævnte Ministeriers Budgetter opført til Rejseunderstøttelser i Anledning af Udstillingen 10,000 Kr.

Af det nedenfor som *Bilag XV* trykte Uddrag af Komiteens Regnskab vil det fremgaa, at den som særlige Tilskud modtog 3000 Kr. fra Vallø Stift og 1000 Kr. fra den Raben-Levetzauske Fond.

I det foregaaende Afsnit findes paa forskjellige Steder Bemærkninger, der indeholde en Sammenligning mellem Danmarks Deltagelse i Udstillingen i Paris 1878 og i de tidligere Verdensudstillinger. Dette gjælder navnlig Installationen, Agerbrugsafdelingen, Kunstafdelingen og Udstillingslitteraturen, og paa alle disse Omraader synes Deltagelsen ifjor i Paris at have haft væsentlige Fortrin fremfor Deltagelsen i de tidligere Udstillinger, men samtidig er det oftere sagt, at Danmark utvivlsomt fremtidig bør kunne deltage paa en endnu fyldigere og kraftigere Maade; naar dette en Gang naas, vil det imidlertid vistnok sandes, at Danmarks Deltagelse i den ifjor afholdte Verdensudstilling med sin absolut givne Ramme i Henseende til Rum og Pengemidler har været et i endog flere Henseender nødvendigt Gjennemgangsled. Her skal i saa Henseende kun peges paa f. Ex. Statstilskudet. Fra at yde omtrent 36,000 Kr. vilde det næppe have været muligt, at Staten paa en Gang skulde være gaaet til at yde næsten 10 Gange saa meget; og en saadan Sum vil vistnok være nødvendig, naar Danmark paa en kommende Verdensudstilling faar en, som det maa

ønskes, god og stor Plads, vil udstyre denne paa passende Maade og samtidig vil opfylde de Fordringer, der absolut maa stilles med Hensyn til litterær Virksomhed, Bureauvirksomhed og endelig Juryvirksomhed. Verdensudstillingerne ere voxede op til en saa kompliceret Institution, at det ikke kan forundre, at det at deltage i dem stiller mange og store Fordringer, som man ikke ustraffet kan lade ligge. Det gjælder om med Kraft at fortsætte paa den Vej, som Danmark ved sin Deltagelse i Udstillingen i Paris 1878 har betraadt.

Som Udgangspunkt for nogle yderligere Bemærkninger i den her antydede Retning og som orienterende Udsigt i det Hele, skal her imidlertid først meddeles nogle Tal til Oplysning om Danmarks Deltagelse i 6 Verdensudstillinger:

Komiteens Indbydelse udgik:	1851. (London) Maj 1850.	1855. (Paris) Novbr. 1853.	1862. (London) Juni 1861.	1867. (Paris) Septbr. 1865.	1873. (Wien) Avg. 1872.	1878. (Paris) Juni 1877.
Udstillere i:						
Industriafd.	43	94	205	207	391	389
Kunstafd.	4	32	62	28	44	48
i Alt. . .	47	126	267	235	435	437
Rum i Industriafd. i □ Fod. .	4,700	?	4,571	10,152	22,994	11,451
Jurymedlemmer .	„	„	„	5	16	15
Statsbidrag	7,256.$_{12}$	14,000	48,847	31,867.$_{25}$	36,308.$_{04}$	135,000
Andre Bidrag. . .	600.$_{00}$	„	„	31,570.$_{00}$	39,580.$_{46}$	4,000
Rente og andre Indtægter	„	„	„	1,986.$_{43}$	2,138.$_{39}$	6,382
i Alt. . .	7,856.$_{12}$	14,000	48,847	65,423.$_{68}$	78,026.$_{89}$	145,382

Hvad der, naar man ser paa denne Oversigt, tiltrækker sig Opmærksomhed, er afset fra de anvendte Penge, som ovenfor ere omtalte, Tidspunktet for den danske Komites Indbydelser og det Rum, den danske Industriafdeling har haft at raade over. Hvad det førstnævnte Punkt angaar, da er det forunderligt at se, at Opfordringen om at melde sig som Udstiller er udgaaet endog saa sent, at der ikke har været 10 Maaneder til Udstillingens Aabning, og det Ønske paatrænger sig uvilkaarligt, at Regeringen, hvem vedkommende Land, hvori Udstillingen skal afholdes, jo altid vil henvende sig til, fremtidig vil drage Omsorg for, at den modtagne Opfordring snarest bliver bekjendt, og at der snarest dannes en Komite, der kan modtage Anmeldelser, korrespondere med Udlandet o. s. v. Komiteen maa ganske sikkert herved blive dannet, før det vides, om og da med hvilket Beløb Staten vil støtte Deltagelsen i den paagjældende Udstilling, men den hermed forbundne Risiko, der dog vistnok paa forskjellig Maade maa kunne endog betydeligt begrænses, maa formentlig løbes, hvis Danmark vil naa at kunne raade over en virkelig god Plads, og her gjælder det ikke alene Rummets Størrelse men ogsaa dets Form og Beliggenhed. Paa Udstillingen i Wien havde Danmark et endog betydeligt Rum, men det fremkom væsentlig derved, at Østerrig i det sidste Øjeblik overdækkede en mellem to Udstillingsfløje henliggende Gaard. Derved skaffedes en stor, men højst uheldig Plads til det lille Dan-

mark, der strengt taget ingen Ret havde; det havde meldt sig for sent. Afset herfra har Danmark ingensinde haft saa megen Plads at raade over som ifjor i Paris, men ikke alene var Rummets Form her meget uheldig, selve Pladsen var ogsaa for lille. Det var ikke muligt i den danske Maskinafdeling at udstille en nogenlunde stor Maskine. Paa at slige Ulemper ikke indtræde, maa en kommende Udstillingskomite være i Stand til at have Indflydelse, Komiteen for Danmarks Deltagelse i Udstillingen i Paris ifjor var desværre ikke i Stand dertil.

Naar det ovenfor nævntes, at den Risiko, der vil være forbunden med at lade en Komite træde i Virksomhed, forinden der af Staten er bevilget noget Tilskud, vistnok vil kunne begrænses, er herved tænkt paa, at Bevillingen formentlig maa kunne opnaas ved en særlig Lov, saaledes at det ikke vil være nødvendigt at afvente vedkommende aarlige Finanslovs endelige Emanation. Uden Indflydelse vil det heller næppe være, om Komiteen sammensættes af saadanne større Institutioner, der maa siges at repræsentere de eventuelle Udstillere og derfor vistnok ikke ville være utilbøjelige til at ofre Noget paa at bringe Sagen i Gang, her tænkes paa det kgl. Landhusholdningsselskab, Kunstakademiet, Industriforeningen og Grosserersocietetet. Hvad der behøves, er ikke nogen stor, men en energisk og handledygtig Komite, hvori helst ethvert Medlem som sagkyndig bør kunne forestaa Valget af Udstillere i en eller flere Brancher.

Er Komiteen dannet og Indbydelsen til at deltage som Udstiller skal udgaa, ville følgende Bemærkninger om dennes Indhold muligvis ikke være uden Interesse. Det vil vistnok være rettest i den at optage ikke kun et Udtog af men en fuldstændig Oversættelse af Udstillingens Klassifikation for baade Gruppers og Klassers Vedkommende, ti herved afskæres paa Forhaand mange Spørgsmaal. Dernæst vil det formentlig være hensigtsmæssigt at forbeholde vedkommende Juryer Ret til at undersøge og prøve udstillede Gjenstande, selv om disse derved helt eller delvis gaa til Grunde (Spise- og Drikkevarer, kemiske Præparater, Drivremme o. s. v.), ti herved bortfalde ikke faa temerære Erstatningsfordringer. Med Hensyn dernæst til de Repræsentanter, som det ikke vil kunne nægtes de forskjellige Udstillere at have, bør Opmærksomheden henledes paa, at de maa forsynes med nøjagtig Fuldmagt for den Ret, de skulle have over vedkommende Udstillingsgjenstande, ti overholdes dette strax, undgaas senere ikke lidet Skriveri. Hvad meget vægtige Udstillingsgjenstande angaar vil det muligvis være rigtigt at forbeholde Komiteen Ret til i alt Fald delvis at ændre Hovedregelen om, at Udstillerne ikke betale nogen Transport, og sluttelig vil det være forsigtigt at udtale, at Komiteen ikke returnerer tom Emballage, f. Ex. naar de paagjældende Gjenstande ere solgte eller bortgivne. Det forstaas utvivlsomt af sig selv, at disse Bemærkninger ere gjorte med den Indbydelse som Grundlag, som ud-

sendtes i Anledning af Udstillingen i Paris ifjor (Bilag IV).

Af Taludsigten overfor S. 73 fremgaar det, at den danske Afdeling paa Udstillingen i Paris 1878 var den talrigste, som nogensinde har været paa nogen Verdensudstilling. Udstillernes Antal løb op til ikke mindre end 437. Dermed er det imidlertid langtfra sagt, at Danmark var tilstrækkeligt repræsenteret. Om Kunsten og Agerdyrkningen er der talt ovenfor, og vi skulle derfor her holde os til Industrien.

Gjennemgaa vi Danmarks forskjellige industrielle Brancher, og gjennemse vi samtidig det danske Specialkatalog, støde vi atter og atter paa Gjenstande og Firmaer, som man kunde have ønsket repræsenterede. Klagen i saa Henseende er imidlertid ikke ny; den kan ikke alene refereres til Udstillingen i Paris, men til alle tidligere Verdensudstillinger. *Skandinavisk Bogtrykker-Tidende* paaviser i 1872 (S. 27—29) f. Ex. de danske Bogtrykkeres ringe Tilbøjelighed til at give Møde paa Udstillinger, og i og for sig er det ikke unaturligt, at en saadan Utilbøjelighed er tilstede. Danmark har kun een, stor — man kunde fristes til at sige uforholdsmæssig stor — By. Det er væsentlig denne, der skal bære Udstillingen, og det er derfor altid de samme Etablissementer, som der stilles Krav til. Dette virker selvfølgelig trættende, saa meget mere som Udstillingerne kun give de færreste danske Udstillere noget pekuniært Udbytte, ti trods Kjøbenhavns Stør-

relse er vor Industri ikke indrettet paa at forsyne noget virkeligt stort Marked. Den danske Afdeling i Paris 1878 har herefter kun delt Skjæbne med alle tidligere danske Afdelinger paa Verdensudstillingerne, men desuagtet skal det ikke forties, at Afdelingen ifjor i Paris særlig savnede navnlig to Klasser af Udstillere, som altid gjærne ses, nemlig Porcellænsfabrikerne og de større Møbelfabrikanter. Det herved fremkaldte Savn maatte søges i alt Fald delvis afhjulpet, og Komiteen fik derved en ikke ganske let Opgave at løse. Det danske Porcellæn blev repræsenteret ved en af Komiteen udstillet Samling, der var laant dels fra Samlingerne paa Rosenborg, dels fra en Række Private, deriblandt Hr. *Stern* i Paris, som ejer en stor Vase fra det kgl. Porcellænsfabrik, og som velvillig stillede den til Disposition. Samlingen bestod af i Alt 337 enkelte Stykker. Med Hensyn til Møblerne henvendte Komiteen sig til Kjøbenhavns 6 Industrilotterier, som ogsaa alle gav Møde, og nogle af vore større Møbelfabrikanter bleve herved indirekte repræsenterede, men derfor kan det ikke negtes, at vor Afdeling i alt Fald i danske Øjne savnede en Del af den Glans, den under andre Omstændigheder kunde have udfoldet, og dette blev oftere sagt med Skarphed, hvad der dog ikke kan forundre, ti ved ingen tidligere Verdensudstilling have Sindene i Danmark formentlig været i saa stærk Bevægelse som ved denne. Anskuelse og Opfattelse havde staaet og stod imod hinanden om, hvorvidt Danmark over-

hovedet skulde deltage og i bekræftende Tilfælde om paa hvilke Betingelser. Det er imidlertid et Spørgsmaal, om den Omstændighed, at flere af vore store industrielle Etablissementer udeblev, ikke paa sin Vis kan siges at have gavnet. En rolig Betragtning kan derved lettere have faaet Lejlighed til klart at se, i hvor mange Punkter vor Kunstindustri har endog særdeles Meget at lære af Udlandet. Havde de indfundet sig, vilde vor Afdeling ganske sikkert have vundet baade kvantitativt og kvalitativt, men utvivlsomt mere i første end i sidste Henseende; ti der er formentlig ikke noget gabende Svælg mellem de gode Præstationer fra vore store og kun større Etablissementer.

Der kan som sagt peges paa Meget, der manglede i den danske Afdeling, men til Gjengjæld kan der ogsaa gjøres opmærksom paa, at t. Ex. den danske Textilindustri, den danske Broderi-, Pelsvare- og Handskeindustri vare særdeles fyldigt tilstede. En nærmere Indgaaen herpaa skal imidlertid ikke forsøges, ti uden Hensyn til disse og lignende Enkeltheder staar den danske Afdeling som Helhed som betydningsfuld, med Hensyn til om og hvorledes Danmark skal deltage i kommende Verdensudstillinger. Ovenfor er der oftere gaaet ud fra, at Danmark vil komme til at deltage i saadanne, og dette tør formentlig ogsaa antages, men sker dette, maa det stadig erindres, at Verdensudstillingerne nu ere noget Andet og Mere, end der oprindelig var paatænkt ved dem. Deres Opgave er fra at give en

Udsigt over de udstillende Landes Industri og Kunst bleven udvidet til i snævrere eller videre Rammer at give de muligst fuldstændige Billeder af ethvert Lands samlede Liv og Virksomhed. Opgaven er bleven interessantere og fyldigere, men derved er ogsaa det forberedende Arbejde, der maa gaa forud, blevet betydeligt forøget. At dette har været anerkjendt af Komiteen for Danmarks Deltagelse i Udstillingen i Paris 1878, vil utvivlsomt fremgaa, af hvad ovenfor paa forskjellige Steder er meddelt, men just derfor er det, at dens hele Virksomhed, dens Anvendelse af de til dens Raadighed staaende Midler og de derved opnaaede Resultater have en, saavidt skjønnes, almen Interesse. Just saaledes som den danske Afdeling blev efter alle forudgaaede Bevægelser baade paa Industriens og Kunstens Omraade vakte den ikke ringe Opmærksomhed, Kritiken udtalte sig, og Mangt og Meget, som man ikke havde drømt om ved tidligere Udstillinger, er blevet fremdraget. Selvfølgelig har Komiteen ikke været ufejlbar, men hvad der end er sagt og endnu kan siges, maa det formentlig staa fast, at den paa bedste Maade har stræbt efter at løse de Opgaver, der vare stillede den, og de Ord, Forfatteren heraf andensteds har udtalt (Berl. Tid. 1878 Nr. 159), kunne utvivlsomt siges endnu: „Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingerne er kommen til et Vendepunkt, der maaske bliver en Afslutning, men hvad enten Resultatet bliver det ene eller det andet, vil formentlig den danske Kunst og den danske Industri

faa betydningsfulde Impulser fra den største og pragtfuldeste af de Verdensudstillinger, man hidtil har haft, og det vil maaske en Gang findes, at den danske Afdeling, *saaledes som den nu en Gang er bleven*, har bidraget Sit til at opnaa dette Resultat."

BILAG.

BILAG I.

Til

Deres Excellence Indenrigsministeren.

Undertegnede danske Industridrivende tillade sig herved at henvende sig til Ds. Exc. i Anledning af den paatænkte Verdensudstilling i Paris 1878 med det Haab, at Ds. Exc. vil skjænke vore Udtalelser en velvillig Opmærksomhed.

Vi have set, at Ds. Exc. allerede har taget Sagen under Overvejelse, idet der paa Finansloven for 1877—78 er foreslaaet bevilget et Beløb af 50,000 Kroner til Udgifterne ved Danmarks Deltagelse, men netop fordi vi anse en saadan Sum for aldeles utilstrækkelig til Formaalet, have vi fundet Anledning til at udtale os for Ds. Exc. om de Forhold, som formentlig ville have en afgjørende Indflydelse paa den Tilslutning, som kan ventes fra de Industridrivendes Side.

Da Ideen om Afholdelsen af Verdensudstillinger først traadte ud i Livet, erkjendte vistnok de fleste Industridrivende det Smukke og Betydningsfulde i saadanne Væddekampe, og mange fandt det at være saavel i deres egen som i deres Fædrelands Interesse at deltage deri og bragte derfor med Beredvillighed de ofte store Offre, som Deltagelsen krævede.

Men efterhaanden som Verdensudstillingerne fulgte hurtigere og hurtigere paa hinanden, have de netop paa Grund af deres Hyppighed mistet deres væsentligste Betydning, den at vise en iøjnefaldende Udvikling af de forskjellige Industrigrene gjennem et ikke alt for kort Tidsrum,

og saavel derfor som fordi Udbyttet for de Fleste ikke længere stod i noget passende Forhold til Byrderne og Bekostningerne, er Interessen for Udstillinger og Lysten til at deltage i dem bleven meget svækket hos de Industridrivende ialtfald her i Landet. Størstedelen af danske Udstillere ved de senere Verdensudstillinger have vistnok kun deltaget modstræbende, uden at vente noget virkeligt Udbytte for sig selv deraf, og i de allerfleste Tilfælde kun for at bidrage til Landets værdige Repræsentation.

Men uagtet en saadan Beredvillighed fra mange Industridrivendes Side til at bringe de nødvendige Offre af Arbejde og Penge oprindelig har været tilstede, har Danmark næppe været repræsenteret paa en tilstrækkelig fyldig Maade paa nogen Verdensudstilling og mindst paa de sidste; det maa vistnok derfor anses for hævet over enhver Tvivl, at en saadan Beredvillighed vil tabe sig mere og mere, alt efter som Udstillingernes Hyppighed yderligere tiltager.

Vi maa derfor udtale som vor Overbevisning, at der er meget liden Udsigt til, at Danmarks Deltagelse i den nu forestaaende Verdensudstilling vil blive nogenlunde tilfredsstillende, med mindre Staten maatte finde sig foranlediget til i Tide at træde til med Midler, tilstrækkelige til, at Udstillerne kunne blive befriede for alle andre Byrder og Bekostninger end saadanne, der følge af Udstillingsgjenstandenes Tilvirkning og Afsavn af dem i Udstillingstiden. Et saadant Statstilskud maatte da være tilstrækkeligt stort til blandt andet ogsaa at afholde de Udgifter, der følge med Gjenstandenes Forsendelse frem og tilbage, Assurance, Pasning under Udstillingstiden, formaalstjenlig Opstilling (hvortil hører Anskaffelse af Skabe, Montre o. s. v.), Affattelse og Trykning af et særligt, beskrivende Katalog over den danske Afdeling, samt endelig Afdelingens passende kunstneriske Udstyrelse og Dekoration, i hvilken Henseende de sidste Verdensudstillinger have ladet en Del tilbage at ønske.

Hvor stor en Sum, der kan antages at ville medgaa hertil, kunne vi selvfølgelig ikke med Sikkerhed angive, men naar vi tage Hensyn til Udgifterne ved tidligere Verdensudstillinger og den livligere Deltagelse, som ved saadan kraftigere Bistand fra Statens Side kunde ventes, kunne vi ikke skjønne rettere, end at der mindst vil fordres en Sum af omtrent 250,000 Kroner.

Hvorvidt nu en almindelig Deltagelse i Verdensudstillingen fra Danmarks Side overhovedet tør siges at være af saa stor Interesse for Landet, at et saa betydeligt Tilskud fra Statens Side bør ydes, derom skulle vi ikke tillade os at udtale nogen Mening, men da Ingen af os ønsker at deltage i den for vor egen Skyld og altsaa alene vilde gjøre det af Hensyn til vort Fædrelands værdige Repræsentation, og da vi ere af den Anskuelse, at fuldstændig Udeblivelse fra en Udstilling er langt at foretrække for en mangelfuld Deltagelse, have vi besluttet kun at give Møde som Udstillere, saafremt det inden den 1. April d. A. er endelig afgjort, at et Statstilskud som ovennævnte vil blive givet, og der saaledes kunde blive Udsigt til, at den danske Afdeling paa den forestaaende Verdensudstilling i Paris vilde kunne give et fyldigt og smukt Billede af den danske Industri.

Kjøbenhavn i Januar 1877.

ALFRED BENZON. F. BRINCKMANN. A. F. BODECKER.
BURMEISTER & WAINS MASKIN- OG SKIBSBYGGERI.
IVER BØRRESEN. H. C. DREWSEN.
HANSEN SCHOU & WELLER. C. B. HANSENS ETABL.
ANKER HEEGAARD. L. P. HOLMBLAD. H. E. HOLST.
HORNUNG & MØLLER. SEVERIN & ANDREAS JENSEN.
KJØNGS FABRIK. J. G. LUND. D. LØWENER & CO. E. MEYER.
A. MICHELSEN. J. C. MODEWEG & SØN. BUDTZ-MÜLLER & CO.
CAMILLUS NYROP. DEN KONGELIGE PORCELLÆNSFABRIK.
A. RASMUSSEN. L. RASMUSSEN.
SCHOTTLÆNDER & GOLDSCHMIDT. J. G. SCHWARTZ & SØN.
DE DANSKE SUKKERFABRIKER. LUDV. WULFF & CO.

BILAG II.

Til

Indenrigsministeriet.

Paa det Rigsdagen forelagte Forslag til Finansloven for Aaret 1. April 1877 til 31. Marts 1878 var der af det højtærede Indenrigsministerium begjæret et Beløb af 50,000 Kroner til Støtte for Deltagelsen fra dansk Side i Industriudstillingen i Paris 1878.

Da et større Antal af Fabrikanter og Industridrivende fremkom med en Udtalelse, efter hvilken Omkostningerne ved en fyldig og værdig Deltagelse i Pariser-Udstillingen vilde beløbe sig til mindst 250,000 Kroner, betragtedes Sagen dermed fra Regjeringens og Folkethingets Side som opgiven, og det var ikke uden Meningskamp, at der, for at fremme Kunstens Deltagelse i denne Udstilling, efter et privat Initiativ blev bevilget 25,000 Kroner.

Grosserer Societetets Komite tror imidlertid, at det vil være meget uheldigt, om Danmarks Handel og Industri ikke blive repræsenterede ved denne Udstilling; thi ihvorvel det ikke kan bestrides, at de store Verdensudstillinger siden 1862 ere blevne afholdte for hyppigt og med for korte Mellemrum, saa maa det dog indrømmes, at saadanne store industrielle Møder stifte megen Nytte ogsaa for mindre Lande, der som Danmark ikke kunne spille nogen fremragende Rolle paa Industriens Omraade, idet det internationale Samkvem derved lettes i væsentlig Grad, hvilket har alt for stor Betydning for Handel og Industri til at turde undervurderes.

Ligeledes maa det erkjendes, at Danmarks Deltagelse i alle Verdensudstillinger hverken kan anses for nødvendig eller ønskelig; men efter Komiteens Opfattelse vilde det være betænkeligt og meget beklageligt, om man efter at have været repræsenteret ved alle tidligere Verdensudstillinger — endogsaa ved den i forrige Aar i Filadelfia afholdte — for første Gang udeblev netop i Paris. Denne Betragtning, som ikke er upaavirket af, at der efter de i den sidste Tid indløbne Efterretninger, ikke synes at være nogen Tvivl om, at med Undtagelse af Tyskland samtlige Lande (ogsaa Sverige og Norge) ville give Møde, er dog især begrundet i Overbevisningen om, at en Deltagelse fra dansk Side i Pariser-Udstillingen i 1878 har sin virkelige og alvorlige Betydning, ikke blot for Handel og Industri, der ere knyttede til hinanden ved saa stærke Baand, at deres Interesse ikke lade sig adskille, men ogsaa for Agerbrug og Fiskeri.

Man skal i saa Henseende specielt fremhæve, at der fra Frankrigs Side gjøres store Anstrengelser for, at netop Agerbruget kan komme til at spille en mere fremragende Rolle end ved tidligere lignende Lejligheder; man er alt ifærd med Forberedelser til samtidigt med Udstillingen at afholde et internationalt Landmandsmøde, og der rettes Opfordringer til de forskjellige deltagende Nationers Landboforeninger om at indsende literære Fremstillinger af Landbo-Industriens Udvikling og nuværende Tilstand, for hvis Oversættelse der fra fransk Side vil blive dragen Omsorg, idet Hensigten er for første Gang at tilvejebringe en samlet Oversigt over Agerbrugets nuværende Tilstand i Evropa.

Komiteen betragter det derfor som sin Pligt paa Sagens nuværende Standpunkt at henvende sig til det højtærede Ministerium med Anmodning om paany at tage Sagen op lige over for Rigsdagen, idet man som foranført gaar ud fra, at Folketingets Beslutning om at indskrænke

Bevillingen til 25,000 Kroner for at fremme Kunstens Deltagelse i Udstillingen har været en ligefrem Følge af den store Sum, 250,000 Kroner, som en Del Industridrivende i den førnævnte Udtalelse have forment at være det mindste Bidrag, som Staten maatte yde, for at Danmark kunde blive repræsenteret paa en fyldig og værdig Maade.

Idet Komiteen samstemmer med de Industridrivendes Udtalelser om, at Staten som Regel bør støtte Deltagelsen i Udstillinger ved at bære de med Forsendelsen og selve Udstillingen forbundne Omkostninger, og idet man for sit Vedkommende ogsaa maa fremhæve, at Deltagelsen bør være fyldig og værdig, hvorhos man maa udtale, at det oprindeligt begjærte Beløb 50,000 Kroner paa ingen Maade hertil vilde være tilstrækkeligt, saa tror man dog, at Maalet vil kunne naas for en langt mindre Udgift end kalkuleret af de Industridrivende.

Komiteen antager, at man ved at anslaa Udgiften til mindst 250,000 Kroner dels er gaaet ud fra ikke rigtige Forudsætninger, dels maa have tænkt paa en Repræsentation af Handel og Industri i al for stor Almindelighed og indbefattende ogsaa t. Ex. Haandværk af rent lokal Betydning, medens efter Komiteens Formening Udstillingen fra dansk Side burde indskrænkes til at give en sand og fyldig Repræsentation af Landets Produktion og vigtigere industrielle Frembringelser, en Formening, som man ikke betvivler vil blive delt baade af Regjering og Rigsdag. Med en Indskrænkning som den nævnte, maa det antages, at Deltagelsen i Pariser-Udstillingen 1878 maa kunne gjennemføres for 100,000 Kroner paa en i enhver Henseende værdig Maade, hvad Repræsentation af Industrien, Land- og Mejeriprodukter samt Fiskeri angaar.

Komiteen støtter denne sin Antagelse paa den Vejledning, som Resultaterne af Deltagelsen i Paris 1867 og i Wien 1873 give, hvor Totaludgifterne med runde Tal androge: respektive *72,000 Kroner* og *96,000 Kroner,*

deri *indbefattet* de Beløb, som Udstillerne selv have maattet afholde, nemlig i Paris: Udgifterne til Transport og Assurance undervejs *c. 8000 Kroner* og i Wien Omkostningerne til den saakaldte Installation (Skabe, Borde, Montrer og Opstilling) og Brandassurance *c. 16,000* Kroner.

De Danmark anviste Rum androge:

i Paris 1867 c. 1000 Kvadratmeter.
i Wien 1873 c. 2165 —

hertil svarede Antallet af Udstillerne, der sidstnævnte Sted var omtrent dobbelt saa stort som i Paris; det for Danmark i 1878 bestemte Lokale er kun 1128 Kvadratmeter altsaa ikke meget større end i 1867.

Man tror i Forbindelse hermed at burde henlede Opmærksomheden paa, at det tilsigtede Maal: en værdig og med en passende Begrænsning fyldig Repræsentation, formentlig heldigst vilde kunne opnaas, naar en eventuel Udstillingskomite, i Stedet for som hidtil at modtage Anmeldelser fra Enhver, som ønsker at udstille, erholdt det Hverv at vælge og bestemme, hvad der skal udstilles; den derved opnaaede Begrænsning er korrekt og fuldt berettiget, naar Staten, som af de Industridrivende ønsket, bærer Omkostningerne og er derhos den eneste Maade, hvorpaa disse kunne holdes indenfor bestemte Grænser, hvad man antager, at Ministeriet i ethvert Tilfælde vil fordre. Selvfølgelig er Komiteen ogsaa villig til, forsaavidt det høje Ministerium maatte ønske det, efter bedste Evne at bidrage til Sagens videre Fremme.

Grosserer Societetets Komite tillader sig saaledes at andrage hos det høje Indenrigsministerium om, at det vilde stille Forslag til Rigsdagen om Bevilling af 100,000 Kroner — foruden de til Kunstens Deltagelse alt bevilgede 25,000 Kroner — for at ogsaa Danmarks vigtigere industrielle Frembringelser, dets Landbrugsprodukter og Fiskeri kunne blive repræsenterede i Paris 1878 paa en for Landet værdig Maade.

Af dette Andragende, som man paa det Varmeste anbefaler til det højtærede Ministeriums gunstige Velvilje, ere Gjenparter tilstillede Folkethingets og Landsthingets Finansudvalg paa Grund af det fremrykkede Stadium, hvorpaa Finanslovens Behandling befinder sig.

Grosserer Societetets Komite, i Kjøbenhavn den 19. Februar 1877.

MORITZ G. MELCHIOR. E. LE MAIRE. J. ADOLPH.
J. F. CARÖE. GEORG PETERSEN. CHR. E. DE CONINCK.
EDWARD THUNE. L. J. GRØN. B. WM. SASS.
H. FRITSCHE. ALFR. P. HANSEN.

BILAG III.

GROSSERER-SOCIETETETS
KOMITE.

Kjøbenhavn d. 12. Marts 1877.

Paa det af Regjeringen forelagte Forslag til en Finanslov for Aaret 1877—78 var der af Indenrigsministeriet begjæret 50,000 Kroner til Omkostninger ved Danmarks Deltagelse i Kunst- og Industriudstillingen i Paris 1878.

En Adresse til Indenrigsministeren fra forskjellige Industridrivende, der anslog Omkostningerne ved en saadan Deltagelse i Pariser-Udstillingen til mindst 250,000 Kroner gav Anledning til, at der under det højtærede Folketings Behandling af Finansloven slet ikke blev bevilget noget Beløb til Handelens og Industriens Repræsentation ved den nævnte Lejlighed, medens der efter et privat Initiativ bestemtes 25,000 Kroner, for at Kunsten kunde blive repræsenteret.

Grosserer Societetets Komite, der i Handelens og Industriens saa vel som i Agerbrugets og Fiskeriets Interesse maatte anse det for i høj Grad ønskeligt, at ogsaa disse Erhvervskilder blive repræsenterede ved denne Verdensudstilling, tillod sig i et Andragende af 19. Februar til Hs. Excell. Indenrigsministeren at anmode ham om paany at forelægge Sagen for Rigsdagen og der begjære en Bevilling af 100,000 Kroner foruden de alt bestemte 25,000 Kroner til Danmarks Deltagelse i Udstillingen i Paris 1878.

Af dette Andragende tillod Komiteen sig at sende en Afskrift til de af Folketinget og Landstinget nedsatte Finansudvalg, ligesom man tillader sig hermed at fremsende Afskrifter af dette med Anmodning om, at disse maatte blive omdelte til det høje Tings ærede Medlemmer.

Ved Skrivelse af 26. Februar 1877 har Hs. Excell. Indenrigsministeren imidlertid meddelt Komiteen, at han, uagtet han omfatter dette Anliggende med den samme usvækkede Interesse som fra første Færd, dog ikke efter de foreliggende Forhandlinger og Afstemninger i Folketinget, vil finde sig foranlediget til at fremkomme for Rigsdagen med et fornyet Forslag i denne Retning.

Idet Grosserer Societetets Komite derfor paa Sagens nærværende Standpunkt henvender sig til det høje Folketing med Anmodning om, at dette endnu i indeværende Session vilde tage Sagen under fornyet Overvejelse, tillader man sig med Hensyn til dette Andragendes nærmere Motivering at henvise til de i Skrivelsen til Hs. Excell. Indenrigsministeren anførte Betragtninger og meddelte Oplysninger, hvortil vi tør føje den Meddelelse, at det ses, at Forslag til Bevillinger i samme Retning nu ogsaa ere fremkomne for Norges og Sveriges Folkerepræsentation.

Da Tiden alt er saa langt fremrykket, og en Deltagelse i Verdensudstillingen kræver mange Forarbejder, forinden en Henvendelse til de enkelte eventuelle Udstillere kan finde Sted, tør Komiteen være af den Formening, at det vilde kunne være i Sagens Interesse, at der saafremt Andragendet maatte nyde en gunstig Modtagelse hos den høje Rigsdag, strax sammentraadte Repræsentanter for Agerbrug og Fiskeri, Handel og Industri, som kunde træffe de nødvendige foreløbige Foranstaltninger forinden en endelig Udstillingskomite maatte blive dannet, og i denne Henseende har man forhandlet saavel med Præsidiet for det kongelige Landhusholdningsselskab som med Bestyrelsen for Industriforeningen i Kjøbenhavn om i For-

bindelse med Grosserer Societetets Komite eventuelt at delegere Medlemmer til et saadant foreløbigt Udvalg.

(Underskrifterne).

Til

Folketinget.

BILAG IV.

JNDENRIGSMINISTERIET.

Kjøbenhavn, d. 31. Maj 1877.

Idet Ministeriet har troet ikke længer at burde udsætte Udnævnelsen af den Komite, der vil have at varetage Ledelsen af Alt vedkommende Danmarks Deltagelse i den internationale Udstilling af Agerdyrknings-, Industri- og Kunstgjenstande i Paris i 1878, bliver den nævnte Komite herved nedsat med følgende Sammensætning:

1. Samtlige nuværende Medlemmer af den i det nævnte Øjemed sammentraadte foreløbige Komite, nemlig:

Hs. Excell., Overkammerherre, Lehnsgreve *Holstein-Holsteinborg,* Præsident i det Kongl. Landhusholdningsselskab, R. af E., Stk. af Dbr. og Dbmd.,

Kammerherre *Skeel* til Birkelse, Formand for Fællesforeningen af jydske Landboforeninger,

Professor, Docent ved den Kongl. Veterinær og Landbohøjskole, *Segelcke,* R. af Dbr.,

Landboskoleforstander, Lieutenant *J. C. la Cour,* Sekretær ved det Kongl. Landhusholdningsselskab, R. af Dbr.,

Direktør for Kunstakademiet, Etatsraad *F. Meldahl,* Kmdr. af Dbr. og Dbmd.,

Professor ved Kunstakademiet, Billedhugger *C. C. Peters,* R. af Dbr.,

Landskabsmaler *P. V. Kyhn,* Medlem af Kunstakademiet,

Guld- og Sølvvarefabrikant *V. Christesen,*

Snedkermester *J. Cortsen*, Formand for Haandværkerforeningen, Dbmd. og R. af Dbr.,
Fabrikant *S. Fraenckel*, Formand for Industriforeningens Repræsentantskab, R. af Dbr.,
Maskinfabrikant *Th. Hüttemeier*, Medlem af Industriforeningens Repræsentantskab,
Fabrikant og Grosserer *B. Ruben*, R. af Dbr.,
Etatsraad, Grosserer *M. G. Melchior*, Formand for Grosserer-Societetets Komite, R. af Dbr.,
Grosserer *L. J. Grøn*, R. af Dbr.,
Grosserer *D. B. Adler*, R. af Dbr.,
Grosserer *H. Fritsche*,

2. Hs. Excell. Udenrigsminister, Kammerherre *O. D.* Baron *Rosenørn-Lehn*, Stk. af Dbr. og Dbmd.,
3. Kammerherre *F. H. Wolfhagen*, Stk. af Dbr. og Dbmd.,
4. Kammerherre, Overpræsident *E. E. Rosenørn*, Kmdr. af Dbr. og Dbmd.,
5. Direktør for Marineministeriet, Kommandør *N. F. Ravn*, Kmdr. af Dbr. og Dbmd.,
6. samt, efter derom af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet yttret Ønske, Docent ved den polytekniske Læreanstalt *Aug. Thomsen*,[1]

og bliver Formandssædet i Komiteen herved overdraget Hs. Excell. Overkammerherre Lehnsgreve Holstein-Holsteinborg.

Ministeriet har derhos udnævnt fornævnte Kammerherre Wolfhagen og Kongl. dansk Generalkonsul P. Calon, R. af Dbr., til henholdsvis som Generalkommissær og Kom-

[1] Ved Ministeriets Skrivelse af 6. Juni 1877 blev yderligere Terrakottafabrikant *B. Ipsen* udnævnt til Medlem af Komiteen. Da Direktør Ph. Schou var udtraadt af den midlertidige Komite, var den herved ledigblivende Plads af Industriforeningen bleven besat med Hr. Ipsen. — Ved Skrivelse af 17. Januar 1878 blev sluttelig Bryggeriejer, Kaptajn *J. C. Jacobsen* af Indenrigsministeriet udnævnt til Medlem af Komiteen.

missær at repræsentere den danske Udstillingskomite i Paris, hvorom, saavelsom om Komiteens Sammensætning, man under Dags Dato har meddelt Udenrigsministeriet fornøden Underretning.

Ved at meddele Foranstaaende og idet man forventer, at de tidligere Medlemmer af den foreløbige Komite ved Hr. Formandens Foranstaltning sættes i Kundskab om det dem herved overdragne Hverv at indtræde i den endelige Komite, undlader man ikke at bemærke, at det af Statskassen bevilgede Tilskud af 125,000 Kroner til Afholdelse af de med Danmarks Deltagelse i Udstillingen forbundne Omkostninger staar til Komiteens Raadighed, men at samtlige Komiteen vedkommende Udgifter saavel her som paa Udstillingsstedet, derunder ogsaa Udgifter til Udstillingskommissærerne og Andre, hvis Bistand Komiteen maatte benytte, maa afholdes af dette Beløb og intetsomhelst yderligere Tilskud af Statskassen end de ovennævnte 125,000 Kroner kan paaregnes.

Med Hensyn til de i den foreløbige Komites behagelige Skrivelse af 16de d. M. berørte Spørgsmaal dels angaaende Afholdelsen af Udgifter til almindeligt Politi- eller Brandtilsyn, til Indlæg af Gas- eller Vandrør, til Vedligeholdelse af Gange i Parken o. s. v., og dels om, hvorledes man herfra skal stille sig til det fra det franske General-Kommissariat fremkomne Forslag om, at de enkelte Afdelingers Façader skulle forsynes med arkitektoniske Forbygninger, maa Ministeriet anse det rettest, at Udstillingskomiteen selv foretager, hvad den i saa Henseende anser fornødent, og man skal derfor henvise Komiteen til herom at indlede Forhandling med vedkommende Udstillingsmyndigheder i Paris.

E. SKEEL.

SCHOU.

Til

Komiteen for Danmarks Deltagelse i Udstillingen i Paris 1878.

BILAG V.

Verdensudstillingen i Paris 1878.

Undertegnede af Regeringen udnævnte Komite opfordrer herved til Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878 paa følgende Betingelser:

Udstillingen aabnes den 1. Maj og sluttes den 31. Oktober 1878.

Den omfatter følgende 9 Grupper:

1. *Kunstværker* (Malerier, Tegninger, Billedhuggerarbejder, graverede Arbejder, arkitektoniske Tegninger og Modeller, Kobberstik og Lithografier) i 5 Klasser (I—V).
2. *Opdragelse og Undervisning. Materiel og Fremgangsmaader vedrørende de frie Kunster* (Børneopdragelse. Børneundervisning. Skoleundervisning. Højere Undervisning. Universitets- og lign. Uddannelse. Bogtryk og Boghandel. Papirindustri, Bogbinderi, Tegne- og Malerekvisitter. Anvendt Tegnekunst og Plastik. Fotografier og fotografiske Rekvisitter. Musikinstrumenter. Medicin, Hygieine og offentlig Sundhedspleje. Videnskabelige Instrumenter. Kort og Apparater vedrørende Geografi og Kosmografi) i 11 Klasser (VI—XVI).
3. *Møbler og Husgeraad* (Billige Møbler og Luxusmøbler, Tapetser- og Dekoratør-Arbejder. Krystal og Glasvarer. Brændte Lervarer. Maatter, Tapisseri og Møbeltøjer. Papirtapeter. Knivsmederi. Guldsmedesager. Broncer, kunststøbte og drevne Metalarbejder. Uhrmagerarbejder.

Apparater og Fremgangsmaader for Opvarmning og Belysning. Parfymerigjenstande. Galanteriarbejder, Kunstdrejer- og Kurvemagerarbejder) i 13 Klasser (XVII—XXIX).

4. *Vævede Tøjer, Klæder og Paaklædningssager* (Bomuldsgarn og Bomuldstøjer. Traad og Tøjer af Hør, Hamp o. lign.; af Kamuld; af kartet Uld. Silke og Silketøjer. Sjaler. Kniplinger, Tyl, Broderi og Possementmagerarbejder. Modepynt, Lingeriartikler og forskjelligt Paaklædnings-Tilbehør. Herre og Dameklæder. Juvelerarbejder. Haandvaaben og Jagtrekvisitter. Rejse- og Touristrekvisitter. Legetøj) i 13 Klasser (XXX—XLII).

5. *Extraktive Industrier. Raaæmner og forarbejdede Varer* (Produkter af Minedrift og Metallurgi. Skovindustri. Produkter af Jagt. Produkter og Redskaber vedrørende Fiskeri og vildtvoxende Væxter. Dyrkede Planter, som ikke tjene til Næring. Kemiske og farmaceutiske Produkter. Kemiske Fremgangsmaader vedrørende Blegning, Farvning, Trykning og Appretering. Huder og Skind) i 7 Klasser (XLIII—XLIX).

6. *Redskaber og Fremgangsmaader vedrørende mekanisk Industri* (Materiel og Fremgangsmaader vedrørende Minedrift og Metallurgi; vedrørende Agerbrug og Skovdrift; vedrørende Etablissementer for Benyttelsen af Agerdyrkningsprodukter og Beredelse af Fødemidler. Materiel vedrørende kemisk Industri, Farmaci og Garvning. Maskiner og mekaniske Apparater i Almindelighed. Værktøjsmaskiner. Materiel og Fremgangsmaader vedrørende Spinderier og Rebslagerier; vedrørende Væverier; vedrørende Syning og Tilvirkning af Klæder; vedrørende Tilvirkning af Møbler og Bygningsmateriale; vedrørende Papirindustri, Bogtryk og Typestøbning; vedrørende forskjellige Industrier. Hjul- og Karethmagerarbejder. Sadelmagerarbejder. Jernbanemateriel. Materiel og Fremgangsmaader vedrørende Telegrafering; vedrørende Civilingeniørvirksomhed; vedrørende Søfart

og Redningsvæsen; vedrørende Krigsvæsen) i 19 Klasser (L—LXVIII).

7. *Fødemidler* (Korn, Mel o. lign. Bagværk. Fedt, Olie, Mejeriprodukter og Æg. Kjød og Fisk. Grønsager og Frugter. Kryderier. Sukker og Syltetøjer. Afgjærede Drikke) i 7 Klasser (LXIX—LXXV).

8. *Agerbrug og Fiskekultur* (Fremstilling af Landbrug og Landbrugs-Binæringer. Heste, Æsler, Muldyr, o. s. v. Kvæg. Faar og Geder. Svin, Kaniner o. s. v. Fjerkræ. Hunde. Nyttige og skadelige Insekter. Fiske. Skal- og Bløddyr) i 9 Klasser (LXXVI—LXXXIV).

9. *Havedyrkning* (Driverier og Materiel vedrørende Havedyrkning. Blomster og Luxusplanter. Kjøkkenplanter Frugter og Frugttræer. Frø og unge Træer. Drivhusplanter) i 6 Kasser (LXXXV—XC).

Udelukkede fra Udstillingen ere af

a. *Kunstværker:* alle Arbejder udførte før 1. Maj 1867; alle Slags Kopier; Malerier og Tegninger, som ikke ere i Ramme; Billedhuggerarbejder i ubrændt Ler.

b. *Industrigjenstande:* alle Slags exploderende eller overhovedet farlige Stoffer; Sprit og alkoholholdige Vædsker, Olier og Essencer, ætsende Stoffer og i det Hele Sager, som kunne skade eller forulempe, forsaavidt de ikke udstilles i tætte og solide Kar af ringe Omfang; Knaldhætter, Fyrværkerisager, kemiske Svovlstikker o. lign. Gjenstande modtages kun i Efterligninger uden Tændstof.

Bestemmelser, som maatte blive trufne med Hensyn til ubehagelige eller usunde Udstillingsgjenstande, ere Udstillerne af disse til enhver Tid pligtige at underkaste sig, og den franske Generalkommissær forbeholder sig at kunne fjærne enhver Gjenstand, som efter hans Mening ikke passer paa Udstillingen.

Vand, Gas og *Damp,* som behøves som Drivkraft til Maskiner, leveres gratis.

Medarbejdere af enhver Art og Grad med Hensyn til udstillede Gjenstande have Udstillerne Ret til at nævne umiddelbart efter deres eget Navn og Stilling.

Salgsprisen opfordres Udstillerne indtrængende til at meddele paa de af dem udstillede Gjenstande saavel for at lette Juryen sit Arbejde som for at vejlede de Besøgende.

Solgte Gjenstande kunne ikke fjærnes før Udstillingens Slutning, medmindre særlig Tilladelse dertil indhentes.

Bedømmelse af de udstillede Gjenstande vil finde Sted ved en international Jury, forsaavidt den enkelte Udstiller ikke forlanger sig stillet udenfor Bedømmelse.

Aftegning, Fotografering o. s. v. af de enkelte udstillede Gjenstande er ikke tilladt uden med vedkommende Udstillers Samtykke.

Anmeldelse af Udstillingsgjenstande sker ved Udfyldning af dertil trykte Blanketter, som efter den dem paatrykte Adresse indsendes til Komiteen snarest muligt, men i ethvert Tilfælde forinden den 31. Juli d. A.[1]

I Overensstemmelse med det franske Reglement forbeholder Komiteen sig eventuelt at gjøre et Udvalg mellem de anmeldte Gjenstande, og det saa meget mere som den Danmark indrømmede Plads er meget begrænset. Komiteen vil videre i Overensstemmelse med det franske Program lægge Vægt paa at fremkalde kollektive Udstillinger (d. v. s. samlede Udstillinger fra forskjellige Udstillere i samme Fag).

[1] Disse Blanketter indeholdt Rubriker for: Gjenstandenes Navn og Beskaffenhed; Det Rum, de ville optage paa Gulv eller Bord — paa Væg (Længde, Brede, Højde); Gjenstandenes omtr. Vægt; Gjenstandenes omtr. Værdi; Om Drivkraft ønskes og da hvilken (Damp i Hestekraft; Gas og Vand i Kubikfod); Om eget Opstillingsmateriale ønskes benyttet, i bekræftende Tilfælde maa en Tegning medfølge; Om Gjenstandene ønskes holdt udenfor Bedømmelse; Andre Bemærkninger.

Aflevering af de forsvarligt indpakkede Udstillingsgjenstande maa finde Sted til den Tid og paa de Steder, som senere nærmere ville blive meddelt.

Udgifterne til Transport frem og tilbage, til de nødvendige Montre, Borde og Skabe, til Gjenstandenes Opstilling og Ordning, til Assurance mod Brand- og Søskade paa Transporten frem og tilbage samt paa Udstillingen m. m. afholdes af Komiteen.

Skade og *Tab* forvoldt ved Tyveri eller paa hvilkensomhelst anden Maade, som ikke falder indenfor den tegnede Assurance, er Komiteen ikke ansvarlig for, men den vil ved Etablering af et Tilsyn søge at skjærme Udstillerne mod saadanne Hændelser.

Salg af Udstillingsgjenstande besørges paa Komiteens Foranstaltning efter nærmere Overenskomst med vedkommende Udstiller mod en Provision af 5 pCt. af Salgsprisen.

Særligt Tilsyn, der t. Ex. vil kunne modtage Ordres, staar det med Komiteens Tilladelse enhver Udstiller frit for at etablere.

Henvendelser til Komiteen bedes adresserede til Komiteens Sekretær, Industriforeningen, Holmens Kanal Nr. 12, Kjøbenhavn K., hvor bl. A. Anmeldelsesblanketter kunne erholdes.

Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878.

Kjøbenhavn, i Juni 1877.

HOLSTEIN-HOLSTEINBORG,
Præsident.

L. J. GRØN, Vicepræsident. F. WOLFHAGEN, Generalkommissær. H. FRITSCHE. Kasserer.

D. B. ADLER. V. CHRISTESEN. J. CORTSEN. J. C. LA COUR.
S. FRÆNCKEL. TH. HÜTTEMEIER. B. IPSEN.
P. V. KYHN. M. G. MELCHIOR. F. MELDAHL. C. C. PETERS.
N. F. RAVN. E. E. ROSENØRN. O. D. ROSENØRN-LEHN.
B. RUBEN. TH. SEGELCKE. S. F. E. O. SKEEL. AUG. THOMSEN.

C. NYROP.

BILAG VI.

(Stempel 6 Kr.)

Imellem Forretningsudvalget for Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878 og Herr Tømmermester G. F. Bock i Kjøbenhavn er der idag oprettet følgende Kontrakt paa Grundlag af det i Hr. Bocks Skrivelse af 23. November til Hr. Professor Dahlerup gjorte Tilbud.

1.

Undertegnede Tømmermester G. F. Bock overtager som Entreprenør Udførelsen af samtlige de med Installationen i den danske Afdeling i Udstillingsbygningen i Paris forbundne Arbejder og Præstationer, dog med Undtagelse af hvad der vedrører den særskilte Kunstafdeling.

2.

Installationen udføres paa Grundlag af vedlagte af Komiteens Forretningsudvalg approberede Hovedtegninger og de dertil sig sluttende Detailtegninger, alt efter nærmere Forskrift og Anvisning af Komiteens Arkitekt Hr. Professor Dahlerup, eller hvem Forretningsudvalget som Arkitekt maatte lade træde i hans Sted.

3.

Entreprenøren paatager sig Udførelsen af alt til Installationen fornødent Tømrer-, Snedker-, Smede-, Glarmester-, Maler-, Tapetserer-, Dekorations- og andet Haandværksarbejde, af hvad Navn nævnes kan, han lader de for-

skjellige Skillerum opføre, leverer samtlige Borde, Skabe, Hylder, Montre og andre Opstillingsapparater (beklædte hvor det fordres, og forsynede med Udstillernes Navne og andre Inskriptioner), Portaler og Trofæer, Solsejl over Afdelingen, Forhængsgardiner og saadanne Beskyttelsesmidler, som Arkitekten maatte finde fornødne for de udstillede Gjenstande, belægger Gulvene i Industriafdelingen med Tæpper og betrækker Væggene, alt i komplet Stand til Udstillingsbrug, og under Ledelse og efter Anvisning af Komiteens Arkitekt eller dennes Konduktør, der tillige har at bestemme eller approbere de Materialer og Stoffer, der anvendes af Entreprenøren.

4.

Det er en Selvfølge, at de i § 3 nævnte Arbejder og Præstationer ikke ere en udtømmende Fortegnelse over de paatagne Forpligtelser, men ikkun skulle tjene til at antyde Omfanget af Forpligtelserne, der uden Undtagelse indbefatte enhver Installationen og den fuldfærdige Dekoration vedrørende Præstation.

5.

Alt, hvad der staar i Forbindelse med Installationen og Indretningen af selve Industriafdelingen og dertil hørende Lokaler, forpligter Entreprenøren sig til at levere fuldt færdigt inden den 1ste April 1878, saaledes at Opstillingen af Udstillingsgjenstandene kan paabegyndes denne Dag, uden at de dermed Beskjæftigede paa nogen Maade generes eller forsinkes af Haandværkere. Med Fuldførelsen af Portpartierne, Trofæen og Arbejderne i Maskinafdelingen og Agerbrugshallen indrømmes derimod Frist til den 14de April 1878, som altsaa skal være den sidste Termin for Afleveringen af Alt i fuldstændig Stand. Forandringer og Tilføjninger i den ene eller anden Retning,

der af Arkitekten maatte fordres under Opstillingen, udføres af Entreprenøren uden særskilt Vederlag.

6.

For alle de Arbejder og Præstationer, som nærværende Kontrakt omfatter, deri indbefattet samtlige Materialer og Stoffer, samt Transport herfra til den danske Afdeling i Udstillingsbygningen, Assurance undervejs og under Udstillingstiden i Paris, og alle Omkostninger, af hvad Navn nævnes kan, erholder Entreprenøren en Betaling af *29,000 Kr.*, er Ni og Tyve Tusinde Kroner, som erlægges Kontant her i Kjøbenhavn, naar der, efter at Udstillingen er aabnet, fremlægges Attest fra Komiteens Arkitekt og den danske Generalkommissær ved Udstillingen for, at Præstationerne efter nærværende Kontrakt ere opfyldte.

7.

Efter endt Udstilling tilfalder den hele Installation Entreprenøren i den Stand, hvori den da forefindes, til fuld Raadighed og Eje; han kan ikke fordre nogensomhelst Erstatning for mulig sket Overlast og har paa egen Bekostning at lade nedtage og bortføre alt derhen hørende Materiale i nøje Overensstemmelse med det franske Reglements Forskrifter.

8.

Skulde Entreprenøren undlade at præstere Arbejdet i det Hele eller nogen Del deraf i rette Tid, eller skulde han præstere Arbejdet eller nogen Del deraf i ukontraktmæssig Stand, da er Komiteens Forretningsudvalg berettiget til strax uden videre Varsel at lade det manglende eller ukontraktmæssig præsterede Arbejde udføre. for Entreprenørens Regning paa det Sted og paa den Maade, som Udvalget maatte bestemme.

9.

Paa Grund af Arbejdets Vigtighed overtager Hr. Maskinfabrikant Th. Hüttemeier som Selvskyldner-Kautionist at garantere den kontraktmæssige Opfyldelse af samtlige de Forpligtelser, som Entreprenøren har paataget sig ved denne Kontrakt.

10.

Skulde der med Hensyn til de heri nævnte Præstationer opstaa nogen Meningsforskjellighed mellem Arkitekten og Entreprenøren, eller skulde der overhovedet om Forstaaelsen af denne Kontrakts øvrige Bestemmelser eller noget andet Punkt vedrørende denne Sag opstaa Meningsforskjellighed mellem Forretningsudvalget og Entreprenøren, da underkaster saavel han som hans Selvskyldner-Kautionist sig den Afgjørelse, som Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878 maatte træffe, efter at Sagen har været behandlet i et samlet Komite-Møde. I Overensstemmelse hermed bliver enhversomhelst Tvistighed, der maatte opstaa, af hvad Navn nævnes kan, at afgjøre af Komiteen saaledes, at ikke noget Spørgsmaal denne Sag vedrørende kan blive Gjenstand for nogen Retssag.

11.

Denne Kontrakt tiltrædes i alle dens Ord og Punkter af Forretningsudvalget for Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878, og er i et den 15de December afholdt Møde dets Formand Hr. L. J. Grøn bemyndiget til at underskrive denne Kontrakt paa Udvalgets Vegne.

Kjøbenhavn den 19. December 1878. 1877 2

Paa Forretningsudvalgets Vegne — Som Entreprenør.

L. J. GRØN. — G. F. BOCK.

Som Selvskyldner-Kautionist i Henhold til foranstaaende Kontrakt

TH. HÜTTEMEIER.

Til Vitterlighed for alle Underskrifters Rigtighed.

A. ESKILDSEN. — V. J. BOYE JENSEN.

BILAG VII.

Det vil rimeligvis være D'Hrr. bekjendt, at der kun er indkommet meget faa Anmeldelser til den danske landøkonomiske Gruppe paa Verdensudstillingen i Paris 1877; det danske Agerbrug vil aldeles ikke kunne siges at blive repræsenteret ved de skete Indmeldelser. Dette bør ikke være saaledes, saavel dets Betydning som Landets vigtigste Erhvervskilde som det Standpunkt, det indtager i Sammenligning med de fleste andre europæiske Landes Agerbrug, berettiger til at ønske det fremstillet paa en saadan Maade og i et saadant Omfang, at den Besøgende paa Verdensudstillingen kan faa et nogenlunde korrekt Billede af de *Midler*, hvormed det danske Agerbrug arbejder, den *Retning*, hvori det ledes, og den *Udvikling*, det for Tiden har naaet. De to Formaal, der herved skulle søges naaede, ere: 1. at bidrage, til at Danmark kan hævde sin Plads i de levedygtige Kulturstaters Række og 2. at aabne, om muligt, nye Markeder for vort Agerbrugs vigtigste Udførselsvarer.

I Betragtning heraf tillader jeg mig ærbødigst at foreslaa d'Hrr., der tilligemed Undertegnede repræsentere Agerbruget i Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878, at vi der søge at tilvejebringe en samlet Fremstilling, der kan give et Billede af Danmarks Agerbrug i de antydede Retninger, og som et Forslag i saa Henseende skal jeg nedenfor fremsætte et Udkast til en saadan samlet Fremstilling, idet jeg ærbø-

digst anmoder d'Hrr. om, saafremt de i det Hele taget ere enige i Foranstaltningens Ønskelighed, da kritisk at ville gjennemgaa og supplere dette mit Forslag.

Hovedpunkterne for Fremstillingen skal være:

1. De Midler, hvormed Agerbruget arbejder.

a. *Jordbunden.*

α. *Et geognostisk Kort.*

β. *Et karakteristisk Jordsnit af vor saakaldte Rullestenslerformation* (Jøkeller), taget fra Overfladen 4 Fod dybt, 2 Fod bredt og 1 Fod tykt, med en sidestillet Slemningsprøve af 1 Kbf. Rullestensler.

γ. Mindre *Prøver af vore vigtigste Jord- og Stenarter.*

b. *Frugtbarheden* udtrykt gjennem Boniteringen og i Henhold dertil angivet som Farvenuanceringer paa et Danmarkskort.

c. *Jordkulturen* udtrykt ved:

α. *Dræningens Fremskridt* fra 1861—1866—1871—1875, enten indlagt paa 4 mindre sidestillede Kaart eller grafisk eller ved Talstørrelserne.

NB.	1861	var drænet	61,000	Tdr.	Land
	1866	„ „	176,000	„	„
	1871	„ „	364,000	„	„
	1876	„ „	645,000	„	„

eller 30 pCt. af det dyrkede Land.

β. *Tilvæxten i raa Jorders Opdyrkning* fra 1861—1866—1871 og 1876.

d. *Klimaet,* fremstillet dels grafisk for de enkelte Maaneder eller Vegetationsperioder, dels som Kurver paa et Danmarkskort for at vise de væsentligste Forskjelligheder mellem de enkelte Landsdele.

e. *Arbejdsstyrken* udtrykt ved Landbefolkningens

Tæthed i de forskjellige Egne og fremstillet ved Farvenuanceringer paa et Danmarkskort.

f. *Kvægstyrken* fremstillet ved Farvenuanceringer for de forskjellige Egne.

g. *Materiellet.*

α. *Redskaber og Maskiner* repræsenterede ved enkelte af vore bedste danske Konstruktioner.

1. Plove, en svær fra Nørreballe.
   „ en almindelig fra Skovlunde.
   „ en let fra Thy.
2. Reolplov, Skovlunde.
3. Harver, en svær (Svenskharve).
   „ en lettere.
4. Sæddækker, en Lapharve.
5. Roerenser.
6. Gjødningsspredemaskine, Caroc & Leth.
7. Saamaskine, Rasmussen i Stubbekjøbing.
8. Rensemaskine, Nielsen, Vester Aaby, Svendborg.
9. Mejeriredskaber, et fuldstændigt Sæt.

β. *Bygninger.*

1. Bygningstegninger, Kleins.
2. Model af Ishus og Ismejeri.

2. *De vigtigste Produkter, det danske Landbrug leverer og exporterer.*

a. *Korn.*

α. *Uformalede* Kornprøver fra Landets forskjellige Egne.

β. *Formalet* Korn med dertil hørende Affald.

1. *Hvede*, Hvedemel, Flormel, Hvedegryn, Klid, Spidsmel og Svinemel.
2. *Byg*, Byggryn, Bygmel, Bankebyg o. s. v.

γ. *Benyttet til Ølproduktion:*

Byg, Malt, Øl, Maltrod, Mask o. s. v.

δ. *En grafisk Fremstilling af vor Kornudførsel fra 1865—1876.*

b. *Husdyr.*

α. *Levende.*

1. *Kvæg.*

a. a., en Tyr, 5 Køer af den røde danske Race (Angler) fra Lolland-Falster.

b. b., en Tyr, 5 Køer af den røde danske Race (fynske) fra Fyn.

2. *Heste.*

2 jyske Hingste og 2 à 4 jyske Hopper.

β. *Fotografier*, 2 à 3 Fod høje af anerkjendte udprægede Dyr, nemlig af

1. en jydsk Tyr og en jysk Ko.
2. en rød dansk Tyr og en do. Ko (Angler).
3. en Hingst til sværere Brug og en do. til lettere Brug.

γ. *En grafisk Fremstilling af vor Udførsel af Husdyr fra 1865—1876.*

c. *Husdyrprodukter.*

α. Flæsk, salt Kjød og Fedt.

β. Smør.

γ. Uld.

δ. En grafisk Fremstilling af vor Udførsel af Husdyrprodukter fra 1865—1876.

3. *Værdien af det danske Landbrugs Overskudsudførsel,* fremstillet grafisk i de 12 Aar 1865—1876 for de to Hovedgrupper:

a. *Korn,* formalet og uformalet.

b. *Husdyr* og Husdyrprodukter.

4. Ved den ovennævnte Samling henlægges til de Besøgendes Disposition *en trykt kortfattet Fremstilling* (1 à 2 Ark) af de væsentligste Data *vedrørende Danmarks Landbrug.*

Enkelte af de her stillede Forslag skal jeg nærmere begrunde med et Par Ord:

Der foreslaas fremsendt en stor Prøve af Rullestensformationen, fordi denne Jorddannelse er aldeles ukjendt i Frankrig, og ifølge Professor Johnstrups Udtalelse vil den være af betydelig Interesse for de franske Geologer og Jordkyndige.

De forenede Dampmøller have meldt sig som Udstiller af formalet Korn og Carlsberg Bryggeri som Udstiller af Øl; maaske ere disse Udstillinger af formalet Korn og af Øl for omfangsrige til at indgaa som Led i den ovennævnte Samling, og maaske de to nævnte Udstillere ej heller ønske dette. Men jeg vil dog finde det heldigst, at man opfordrer dem til *ved Siden heraf* at levere en efter den her foreslaaede Hovedsamling afpasset og i denne indrangeret Udstilling af formalet Korn og deraf flydende Affald, samt af Øl tilligemed dettes Tilvirkningsaffald.

Mit Forslag om at deltage i det med Verdensudstillingen forbundne Dyrskue har sin Begrundelse i 1. at der ved tidligere Udstillinger i Paris (1855) er mødt danske Husdyr; 2. at vore Husdyr og disses Produkter i de sidste 10—20 Aar ere blevne af en saa overvejende Betydning for vort Landbrug, 3. at vi maa ønske at sikre os det gamle Marked for vore Heste og om muligt aabne os et nyt Marked for vort gode Malkekvæg; paa Øerne og i det østlige Jylland findes allerede nu saa mange gode Samlinger og Stammer af rødt dansk Kvæg, at det kan konkurrere med Kvæget fra Angel, og det synes da at maatte kunne blive en Støtte for vor Mejeridrift og det kostbare Kvæghold, der skal bære denne, om vi kunde finde en fordelagtig Afsætning af Tillægsdyr til Udlandet, istedetfor at de allerfleste Kalve nu sælges for Spotpris til Slagterne. Jeg har konfereret med mange Sagkyndige om dette Punkt, og de have i Reglen været enige heri. Derimod er vort jyske Kvæg, uagtet de senere Aars glædelige

Fremskridt, næppe endnu tilstrækkelig udviklet til at møde til Konkurrencen paa Verdensmarkedet for Tillægsdyr.

Valget blandt de forhaandenværende Afbildninger af tidligere anerkjendte Dyr til Fotografering i stort Format har Professor Prosch, der fuldt samstemmer i Tanken, lovet at træffe, ligesom han ogsaa vil varetage Fotografiernes højst nødvendige Retouchering af en Kunstner.

Angaaende *Arbejdets Fordeling* ved Tilvejebringelsen, Ordningen og Opstillingen af ovennævnte Samling tillader jeg mig at foreslaa:

1. at alle Henvendelser, skriftlige eller mundtlige, om det nævnte Udstillingsmateriale ske i Deres Excellences, Kammerherre Skeels, Professor Segelckes og mit Navn.
2. at *Kammerherre Skeel* paatager sig Tilvejebringelsen, Overførelsen og Fremstillingen af de under 2 b *α* 1 og 2 nævnte Husdyr, hvortil skal bemærkes, at en Henvendelse til Forpagter Bokelmann paa Nørregaard, Saxkjøbing, ventelig vil medføre, at han hos de lollandfalsterske Landmænd skaffer de nødvendige Midler og Dyr til at udstille en Samling af en Tyr og 5 Køer af rød dansk Race (Angler), og at en lignende Henvendelse for den fynske Samlings Vedkommende muligvis med Nytte kan rettes til Forpagter Clausen, Mullerup pr. Svendborg, der er særlig fortrolig med de fynske Stammer.

   Kvægskuet afholdes fra 5te—18de Juni; Hesteskuet fra 1ste—10de September. For dansk, svensk og norsk Kvæg, er udsat 2 Præmier à 600 og 500 Frcs. for Tyre fra 1—4 Aar og 2 Præmier à 400 og 300 Frcs. for Køer over 2 Aar, foruden et ubestemt Antal Extrapræmier og Præmier til Vogterne. Hestene ere ikke klassificerede efter deres Racer eller Hjemsted men efter deres Brug, og de have derfor Adgang til at konkurrere til et større Antal Præmier.

3. at *Professor Segelcke* paatager sig Tilvejebringelsen af de under 1 g α 9 og 1 g β 2 nævnte Redskaber og Modeller og de under 2 c nævnte Husdyrprodukter, Ordningen af disse og det under 2 a nævnte Korn (uformalet, formalet o. s. v.) samt Opstillingen i Paris af hele den ovennævnte Samling med Undtagelse af de i forrige Passus nævnte levende Husdyr.
4. at Undertegnede *J. C. la Cour* paatager sig Tilvejebringelsen af alt det øvrige, alle de forskjellige Kort og grafiske Fremstillinger, Redskaber og Maskiner, Korn (formalet og uformalet), Fotografier af Husdyr samt Udarbejdelsen af den trykte til Omdeling bestemte Fremstilling af de væsentligste Data vedrørende det danske Agerbrug.

De herved foranledigede *Udgifter* ville ifølge nedenstaaende Overslag omtrent beløbe sig til 3340 Kr. og foreslaas afholdte af de 4—5000 Kr., som Landbrugsafdelingen betingede sig ved et af de sidste Møder af den samlede Komite.

Overslag over de ved nærværende Forslag foranledigede Udgifter.

Tegning og Kolorering	af 5 store Kort . . .	400 Kr.
	„ 4 mindre do. . . .	200 —
Opklæbning og Stokke	„ 5 grafiske Fremstillinger	200 —

NB. Professor Johnstrup, det meteorologiske Institut og det statistiske Bureau anmodes om velvilligt at gjøre Udkast til disse Kort og grafiske Tavler.

Snit af Rullestensformationen med Udstillingskasse	100 —
Slemningsprøver af do. med Udstillingsglas . . .	50 —
Andre Jord og Stenprøver med Udstillingskasse	100 —
Kornprøver, Tilvejebringelse og Fragt samt Udstillingskasse	160 —
At overføre	1210 Kr.

Overført	1210 Kr.
6 store Fotografier med Retouche	480 —
Model til et Ishus	200 —
do- - - Ismejeri . . . . . , ...	300 —
Oversættelse af Oversigten over „Danmarks Landbrug“	50 —
Trykning og Papir til 10,000 Exemplarer	400 —
Montre til Jordprøver, Kornprøver, Husdyrprodukter og Modeller	400 —
Trykning af Etiketter, Skrivning, Medhjælp etc.	300 —
Ialt	3340 Kr.

NB. Udgiften til Transporten saavel af de døde Gjenstande som de levende Dyr maa afholdes af den almindelige Konto for „Fragt- og Transportudgifter“.

Saafremt dette eller et lignende Forslag finder d'Hrr.s Billigelse, tillader jeg mig at henstille til Deres Excellences behagelige Afgjørelse, om De ved næste Møde af Forretningsudvalget vil indhente dettes Sanktion til, at den ovennævnte Sum anvendes i det her antydede Øjemed af de til Komiteens Raadighed staaende Midler.

Landboskolen ved Lyngby, den 10de September 1877.

Ærbødigst

J. C. LA COUR.

Til

Deres Excell. Hr. Overkammerherre, Lehnsgreve Holstein-Holsteinborg, R. af Elef., Stork. af Dbrg., Dbmd. p. p.

Højvelbaarne Hr. Kammerherre Skeel til Birkelse.

Velbaarne Hr. Professor Segelcke, Nørrebro, Kjøbenhavn, R. af Dbrg. p. p.

Tiltrædes for mit Vedkommende.

$^{13}/_{9}$ 77. L. GR. HOLSTEIN.

Tiltrædes for mit Vedkommende. SOPHUS SKEEL.

Tiltrædes for mit Vedkommende. TH. SEGELCKE.

BILAG VIII.

Komiteen har herved den Ære at meddele det høje Ministerium, at dens Arbejder ere skredne saa vidt frem, at den haaber i de første Dage af Marts at kunne paabegynde Afsendelsen af de til Udstillingen i Paris bestemte Gjenstande.

Tegningerne til Installationen, inklusive Montre, Skabe, Borde etc., hvoraf vi tillade os hermed at fremsende Planer, ere forfattede af Professor Dahlerup, medens Udførelsen er overtaget af Tømmermester Bock hersteds som Entreprenør. Denne har forpligtet sig til at levere alt opstillet i Paris fuldfærdigt til Udstillingsbrug inden 1ste April for den egentlige Industri-Afdelings, og inden 14de s. M. for Maskin- og Agerbrugsafdelingens Vedkommende; og der er saaledes god Udsigt til, at den danske Afdeling vil være fuldført og færdig i alle Retninger inden Aabningsdagen den 1ste Maj.

Uagtet Foretagendet i Begyndelsen har mødt en Del Modstand, navnlig blandt nogle af de Industridrivende, som havde undertegnet den i Januar f. A. til Ministeriet indsendte Adresse, hvori Omkostningerne for Danmarks Deltagelse i Udstillingen vare anslaaede til mindst 250,000 Kr., har man dog i det Hele taget fundet megen Imødekommen. Flere af de tidligere Modstandere findes blandt de anmeldte Udstillere, og naar hensees til de foreliggende Anmeldelser, formener Komiteen, at der er al Anledning

til at antage, at Udstillingen vil blive baade fyldig og værdig.

Til Varetagelse af den danske Kunsts Interesse er der under Forsæde af Hans Excellence Udenrigsministeren blevet nedsat et eget Udvalg, som i sin Midte tæller flere af Landets fremragende Kunstnere. Denne Gruppe — der efter det franske Reglement er den 1ste — vil komme til at omfatte omtrent 80 Malerier foruden en Del Billedhuggerarbejder, Tegninger etc., fordelte paa omtrent 50 Udstillere.

Ogsaa i de andre Grupper vil Repræsentationen blive tilfredsstillende, uagtet navnlig Hensynet til den begrænsede Plads har nødsaget Komiteen til at refusere et ikke ringe Antal Anmeldelser. Der er antaget:

58 Udstillere i 2den Gruppe (Opdragelse og Undervisning. Materiel og Fremgangsmaader vedrørende de frie Kunster).

(Udstillerne i Husflid, som henhøre under denne Gruppe, ere ikke indbefattede i dette Tal. Ordningen paa dette Omraade er overtaget af Husflidsselskabet).

54 Udstillere i 3die Gruppe (Møbler og Husgeraad).

70 Udstillere i 4de Gruppe (vævede Tøjer, Klæder og Paaklædningssager).

45 Udstillere i 5te Gruppe (extraktive Industrier. Fiskeri. Raaæmner og forarbejdede Varer).

47 Udstillere i 6te Gruppe (Redskaber og Fremgangsmaader vedrørende mekanisk Industri).

48 Udstillere i 7de Gruppe (Fødemidler).

4 Udstillere i 9de Gruppe (Havedyrkning).

Den i det Forestaaende ikke nævnte 8de Gruppe, for hvis Vedkommende de Delegerede fra det Kongelige Landhusholdningsselskab specielt have overtaget Ledelsen, vil formentlig komme til at bestaa af 30 Udstillere, og Udstillernes samlede Antal kan herefter angives til noget over

400. Da Gruppe 8 hovedsagelig omfatter Agerbrug, og dette uden Sammenligning er Landets vigtigste Erhvervskilde, skulle vi dvæle noget længere derved.

Komiteen har rettet sine Bestræbelser paa at søge det danske Agerbrug fremstillet paa Verdensudstillingen paa saadan Maade og i et saadant Omfang, at den Besøgende kan faa et nogenlunde korrekt Billede af de Midler, hvormed det virker, den Retning, hvori det ledes, og den Udvikling, det for Tiden har naaet, hvormed man mener at opnaa, dels 1. at bidrage til, at Danmark ogsaa paa dette Omraade kan hævde sin Plads, og dels 2. at aabne nye Markeder for vort Agerbrugs vigtigste Udførselsvarer.

I denne Anledning er der draget Omsorg for, at der vil blive udstillet, dels in natura, dels i Afbildninger, Kort og Diagrammer, Midler til at bedømme:

1. Danmarks Jordbundsdannelse.
2. — Frugtbarhed.
3. — Jordkultur.
4. — Klima.
5. — Arbejdsstyrke.
6. — Kvægstyrke.
7. — Agerbrugsmateriel, *a.* Redskaber og Maskiner. *b.* Landbrugsbygninger.
8. — Agerbrugsprodukter, a. uformalet Korn. *b.* formalet Korn.
9. — Husdyrprodukter, *a.* Smør. *b.* Flæsk. *c.* Uld.
10. — Handelsomsætning af Agerbrugs- og Husdyrprodukter.

Komiteen har det bedste Haab om, at de Udgifter, som ville udfordres, til at Danmarks Kunst, Industri, Fiskeri og Agerbrug kan blive repræsenteret paa den foranførte Maade, ikke ville komme til at overskride den af Staten bevilgede Sum 125,000 Kroner; Agerbrugets Repræsentanter i Komiteen have imidlertid specielt henledet

Opmærksomheden paa det Ønskelige i en endnu videregaaende Deltagelse i Udstillingen, en Anskuelse, der enstemmig er bleven tiltraadt af Komiteen.

Man skal i den Anledning tillade sig at fremhæve:

1. At der fra fransk Side er lagt særlig Vægt paa Agerbruget ved Verdensudstillingen 1878, idet der dels opføres særlige Agerdyrknings-Haller foruden Maskinhallen, dels under Udstillingen afholdes meget omfangsrige Verdensdyrskuer, nemlig af Kvæg, Faar, Svin og Fjerkræ fra 5te—18de Juni, og af Heste fra 1ste—10de Septbr.
2. At der afholdes en landøkonomisk Kongres i Paris i Juni Maaned, hvortil Repræsentanter fra alle Lande ere indbudte.
3. At der af det store centrale franske Landbrugsselskab foranlediges tilvejebragt og offentliggjøres en omfattende Redegjørelse for Landbruget i alle agerdyrkende Lande, og hvortil det Kongelige Danske Landhusholdningsselskab medvirker, idet 12 af vore betydeligste landøkonomiske Fagmænd paa dets Anmodning have paataget sig at behandle Agerbrugets, Husdyrbrugets og dets Binæringers vigtigste Grene for Danmarks Vedkommende.

Det er særlig Fremstillingen af vore Husdyr ved de forannævnte store Verdensdyrskuer, der maa anses for meget ønskelig; de dermed forbundne Omkostninger ville imidlertid ikke være ubetydelige, og Komiteen vil være ude af Stand til at afholde dem af den til Raadighed staaende Sum, ved hvis Bevilling der, som det ogsaa tydeligt fremgaar af Grosserer-Societetets Komites Andragende af 19de Februar f. A., ikke har været forudsat Muligheden af nogen Deltagelse i saadanne Dyrskuer.

Vore Husdyr og disses Produkter ere som bekjendt

i de sidste 10 à 20 Aar blevne af en overvejende Betydning for vort Landbrug, og det maa derfor være os magtpaaliggende paa en Verdensudstilling at hævde det gode Omdømme, vore Heste have i Udlandet og derved sikre os vore gamle Markeder i de hesteindførende Lande; og af ikke mindre Betydning vil det være, om vi kunde aabne os nye Markeder i Udlandet for vort gode Malkekvæg.

Paa Øerne og i det østlige Jylland findes allerede nu saa mange gode Samlinger og Stammer af rødt dansk Kvæg, at det med Held kan konkurrere med Kvæget fra Angel, og det synes da at maatte kunne blive en Støtte for vor Mejeridrift og det kostbare Kvæghold, der skal bære denne, om vi kunde finde en fordelagtig Afsætning af Tillægsdyr til Udlandet, istedetfor at de fleste Kalve nu sælges for Spotpris til Slagteren. Komiteen gjør sig vel ikke Haab om, at dette i fuldt Omfang skal lykkes første Gang, vi møde med Kvæg i Udlandet, men Aabningen af Udlandets Markeder for vort Malkekvæg bør gaa Haand i Haand med og støtte vore Landmænds Bestræbelser for at forbedre deres Kvægstammer, der efter de allerede vundne Erfaringer kunne bringes til fuldt at maale sig med enhver Malkekvægsrace i Udlandet, hvad Fordelagtighed og Soliditet angaar.

I Henhold til det her Udviklede er Komiteen af den Formening, at det vilde være af særlig Interesse, at der bliver givet det danske Agerbrug Lejlighed til ogsaa i den nævnte Retning at deltage i Verdensudstillingen, og at dette vilde kunne iværksættes med et efter Forholdene begrænset Antal jyske Hingste og Hopper og nogle Samlinger (hver bestaaende af 1 Tyr og 5 Køer) af vort røde danske Kvæg.

Den Merudgift, dette vil medføre, kan anslaas til 10,000 Kroner, og i Overbevisning om Sagens store Betydning for Danmark, tillader Komiteen sig derfor aller-

ærbødigst at andrage hos det høje Indenrigsministerium om at ville forelægge Rigsdagen en Tillægsbevilling af den nævnte Størrelse.

Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878.

Kjøbenhavn, den 26de Januar 1878.

HOLSTEIN-HOLSTEINBORG,
Præsident.

L. J. GRØN. Vicepræsident. F. WOLFHAGEN. Generalkommissær. H. FRITSCHE. Kasserer.

D. B. ADLER. V. CHRISTESEN. J. CORTSEN. J. C. LA COUR.

S. FRÆNCKEL. TH. HÜTTEMEIER. B. IPSEN.

J. C. JACOBSEN. P. V. KYHN. M. G. MELCHIOR. F. MELDAHL.

C. C. PETERS. N. F. RAVN. E. E. ROSENØRN,

O. D. ROSENØRN LEHN. B. RUBEN. TH. SEGELCKE.

S. F. E. O. SKEEL. AUG. THOMSEN.

C. NYROP.

Til

Indenrigsministeriet.

BILAG IX.

MINISTERIET
FOR
KIRKE- OG UNDERVISNINSVÆSENET.

Foranlediget ved den fra Deres Excellence i Egenskab af Præsident for Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878 hertil indkomne Skrivelse af 2. d. M. undlader Ministeriet ikke herved at tilbagemelde, at man Dags Dato har givet Direktøren for den kongelige Malerisamling paa Christiansborg og Kobberstiksamlingen Bemyndigelse til at udlaane Komiteen saadanne af Samlingernes Billeder og Stik, som maatte anses for nødvendige for, i Forening med hvad Private stille til Disposition for Komiteen og Kunstnerne udstille, at tilvejebringe en smuk og fyldig Repræsentation af den danske Kunst.

Kjøbenhavn den 11. Juli 1877.

FISCHER.

SCHWARTZKOPF.

Til

Præsidenten for Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878.

BILAG X.

KOMITEEN
FOR
DANMARKS DELTAGELSE
I VERDENSUDSTILLINGEN
I PARIS
1878.

Kjøbenhavn, i November 1877.

I Anledning af Deres ærede Anmeldelse skal jeg herved meddele Dem, at Komiteen modtager Dem som Udstiller.

Det vil utvivlsomt være Dem bekjendt, at Komiteen, der foranstalter og bekoster alle til Udstillingen nødvendige Montre, Borde, Skabe o. s. v., ved Hr. Professor *V. Dahlerups* Medvirken søger at gjøre den danske Afdeling, som der fra fransk Side kun er tilstaaet en indskrænket Plads, til et smukt Hele. Den Reduktion, som Rummet med Nødvendighed paabyder i Anmeldelsernes Begjæring om Plads, vil det af Hensyn hertil ikke let være muligt nu at udtrykke i bestemte Maal, og jeg skal derfor henvise Dem til en Forhandling med Hr. Professor *Dahlerup* om den Plads, der vil kunne indrømmes Dem, ligesom om De, forsaavidt De har tilbudt eget Opstillingsmateriale, vil kunne faa Tilladelse til at benytte det. Ordningen af Udstillingsgjenstandenes Opstilling m. m. er fuldstændig lagt i Hr. Professorens Haand.

Samtidig skulde jeg paa Komiteens Vegne bede Dem udfylde medfølgende Blanket og snarest indsende den efter den paatrykte Adresse.[1]

[1] Denne Blanket skulde give „Oplysninger til Brug ved Udarbejdelsen af et fransk Katalog i Anledning af Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878“; dens Rubrikker vare: Navn eller Firma (Firmaets Detagere), Bo-

Professor Dahlerups Bolig er Peder Skramsgade 8, Stuen, hvor han i Regelen træffes hver Søgnedags Formiddag fra Kl. 12—2.

L. GREV HOLSTEIN-HOLSTEINBORG.

C. NYROP.

Til

Hr.....

pælsangivelse; — Naar begyndtes Virksomheden? Den oprindelige Grundlæggers Navn. Naar indtraadte den nuværende Besidder; — Den aarlige Tilvirkningsværdi; — Hvor stor Dampkraft eller anden lignende Drivkraft benyttes; — Arbejdernes Antal (Mænd, Kvinder, Børn); — Om der udføres til fremmede Lande? Til hvilke og hvormeget; — Andre Oplysninger.

BILAG XI.

KOMITEEN
FOR
DANMARKS DELTAGELSE
I VERDENSUDSTILLINGEN
I PARIS
1878.

Kjøbenhavn, i December 1877.

I Forbindelse med den Dem i Komiteens Skrivelse af November d. A. givne Underretning, tillader den sig herved at meddele, at de for Udstillingen i Paris næste Aar bestemte Gjenstande maa være afleverede i Kjøbenhavn

inden Februar Maaneds Udgang

i omhyggelig og forsvarlig indpakket Stand, *da Afsendelsen vil ske umiddelbart derefter.* I Løbet af Januar Maaned vil Komiteen give Meddelelse om det Sted her i Byen, hvortil Gjenstandene ønskes adresserede, og om de for Klassifikationen nødvendige Mærker, som blive at anbringe paa Kollierne.

Emballagen maa være forsvarlig og saaledes indrettet, at den atter kan bruges ved Gjenstandenes Tilbagesendelse efter endt Udstilling. Kasser af tilstrækkelig Styrke bør benyttes alle Tilfælde, hvor de kunne benyttes.

Laaget maa indvendig være fastgjort til Kassen enten med solide Hængsler eller i alt Fald med Læderstropper. Det maa forøvrigt ikke fastsømmes men skal tilskrues, saaledes at det kan aabnes, uden at Kassen ødelægges.

En specificeret Fortegnelse over Indholdet fastlimes indvendig paa hver Kasses Laag eller anbringes paa anden hensigtsmæssig Maade i de Kolli, hvortil Kasser

ikke anvendes. Skemata til denne Fortegnelse skulle senere blive tilsendte.

Sidehanke maa anbringes paa alle Kolli, der tillige maa omsurres med stærke Krydstoug.

De Udstillere, som endnu ikke have udfyldt og tilbagesendt det med Komiteens Skrivelse af November 1877 udsendte Skema, bedes *snarest* at gjøre dette. De deri ønskede Opgivelser fordres af den franske Komite for Bedømmelsens Skyld og ere nødvendige for Udarbejdelsen af den danske Afdelings særlige Katalog.

Yderligere Oplysninger meddeles af Hr. Cand. jur. *C. Nyrop,* Komiteens Sekretær, der i Regelen træffes i Industriforeningen, Holmens Kanal Nr. 12 fra Kl. 11—1 Form., og af Hr. Professor *V. Dahlerup,* Komiteens Arkitekt, der i Regelen træffes fra Kl. 12—2 Form., i Peder Skramsgade Nr. 8, Stuen.

HOLSTEIN-HOLSTEINBORG.

C. NYROP.

BILAG XII.

KOMITEEN
FOR
DANMARKS DELTAGELSE
I VERDENSUDSTILLINGEN
I PARIS
1878.

Kjøbenhavn, i Januar 1878.

I Fortsættelse af den i December f. A. udsendte Cirkulær-Skrivelse tillader Komiteen sig herved at meddele:

Afleveringen af de til Udstillingen i Paris anmeldte Gjenstande maa ske i Tidsrummet fra førstk. *25. Februar til 2. Marts* (inkl.), hver Dag mellem Kl. 10 og 2 til *Formand Aarup, Vestindisk Pakhus, Kjøbenhavns Toldbod* (Indkjørsel fra Ny Toldbodgade).

Hver Sending bedes ledsaget af hoslagte *Følgeseddel,* hvorpaa Afsenderens Navn og Bopæl samt Kassernes eller Pakkernes Antal anføres.[1]

Gjenstandenes Aflevering paa ovennævnte Sted maa ske uden nogensomhelst Udgift for Komiteen.

Indpakningen maa være *omhyggelig og forsvarlig til videre Forsendelse.* Da det er magtpaaliggende, at de tidligere i den Anledning givne Anvisninger nøje følges, gjentages de herved:

Emballagen maa være forsvarlig og saaledes indrettet, at den atter kan bruges ved Gjenstandenes Tilbagesendelse efter endt Udstilling. *Kasser af*

[1] Denne Følgeseddel var forsynet med en Kupon til Frarivning og som udfyldt og underskreven tilbageleveredes Indsenderne som Kvittering for Gjenstandenes Modtagelse.

tilstrækkelig Styrke bør benyttes i alle Tilfælde, hvor de kunne anvendes.

Laaget maa indvendig være fastgjort til Kassen enten med solide Hængsler eller i alt Fald ved Læderstropper. Det maa forøvrigt ikke fastsømmes men skal tilskrues, saaledes at det kan aabnes, uden at Kassen ødelægges.

En specificeret Fortegnelse over Indholdet fastlimes indvendig paa hver Kasses Laag eller *anbringes paa anden hensigtsmæssig Maade i de Kolli, hvortil Kasser ikke anvendes.*

Sidehanke maa anbringes paa alle Kolli, der tillige maa omsurres med stærke Krydstoug.

Som Mærke paamales hver Kasse eller Pakke:

E. U. (med tilføjet Løbenummer, dersom der fra samme Udstiller er flere Kolli) *endvidere* anbringes Udstillerens Navn i Hjørnet øverst tilhøjre.

De øvrige fornødne Mærker paasættes af Komiteen.

Vedlagt fremsendes (foruden den ovenfor nævnte Følgeseddel):

A. *Til Anbringelse* som ovenomtalt indvendig paa hvert Laag eller i hver Pakke Skemata, hvorpaa det specificerede Indhold af hver Kolli bedes udfyldt.

B. *Til Tilbagesendelse* til Komiteens Sekretær (Industriforeningen Holmens Kanal Nr. 12, Kjøbenhavn K):

a. 2 Skemata til enslydende Udfyldning med Pris i Frcs. for hver Gjenstand og Totalsum (til Assurance-efterretning) for hver Kollis Værdi, ligeledes i Frcs.

b. 1 Blanket til Udfyldning og Underskrift, dersom det ønskes, at Komiteen eventuelt skal besørge Gjenstandene solgte.[1]

[1] Paa denne Blanket læstes: „Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878 bemyndiges herved til at sælge de af Undertegnede til nævnte Udstilling sendte Gjenstande til de Priser, som for hver enkelt af disse ere

Hver enkelt Gjenstand maa være forsynet med Etikette med Udstillerens Navn og dens Pris i Frcs. En Franc kan for Nemheds Skyld regnes til 75 Øre.

Forsendelsen til Paris vil ske de første Dage i Marts i een samlet Sending.

Udenbys Udstillere, som sende deres Gjenstande pr. Post, Jernbane eller Dampskib til ovennævnte Adresse, bedes hefte Følgeseddelen til de respektive Fragtbreve.

HOLSTEIN-HOLSTEINBORG.

C. NYROP.

anførte paa den specificerede Fortegnelse saaledes, at Komiteen ved den eventuelle Indbetaling fradrager 5 pCt. for Besørgelsen af Salget."

BILAG XIII.

Undertegnede, P. A. von Essen af Altona, paatager mig herved at befordre for Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i 1878 samtlige danske Udstillingsgjenstande fra Kjøbenhavn til Paris og atter efter endt Udstilling tilbage fra Paris til Kjøbenhavn paa følgende Vilkaar og Betingelser:

1) Jeg modtager Godset i Komiteens Pakhus paa Kjøbenhavns Toldbod, besørger det indladet i et af „Det forenede Dampskibsselskabs" Dampskibe til Kiel, hvor jeg besørger Godset omladet i Jernbanevogne, i hvilke det hovedsagelig uden videre Omladning befordres til Paris, hvor jeg ved min Kommissionær, Hr. Wenck, lader det henføre og aflevere i Verdensudstillingens danske Afdeling paa de forskjellige Steder, som af de danske Udstillingskommissærer eller deres Befuldmægtigede maatte blive mig eller min Kommissionær anviste i Paris. — Efter tilendebragt Udstilling modtager min Kommissionær atter paa Banegaarden i Paris de Udstillingsgjenstande, som skulle tilbagesendes, hvor Retourgodset af de danske Udstillingskommissærer eller deres Befuldmægtigede skal leveres i Vaggon, og jeg besørger da Transporten fra Banegaarden i Paris tilbage til Kjøbenhavn, aldeles paa samme Maade som Oversendelsen. — I Kjøbenhavn modtages Udstillingsgjenstandene af Komiteen ved Bolværk.

2) I Fragt for Befordringen paa den oven angivne Maade, Tour og Retour, betaler Komiteen mig i Et og

Alt 13 Reichsmark 45 Pf., er Tretten Reichsmark og Firti Fem Pfenninge, pr. 100 Kilos, Brutto Vægt, for Udstillingsgjenstande af en hvilkensomhelst Art dog med Undtagelse af de til Kunstafdelingen hørende, det vil sige Malerier og Skulpturer, for hvilke Fragten er fastsat til 19 Reichsmark 35 Pf., er Nitten Reichsmark og Treti Fem Pfenninge pr. 100 Kilos, Brutto Vægt, i hvilken Fragt er indbefattet foruden Dampskibs- og Jernbanefragten tillige Omkostninger, af hvad Navn nævnes kan, som maatte komme til at paahvile Godset, fra det Øjeblik jeg modtager det i Komiteens Pakhus, indtil jeg afleverer det i den danske Afdeling i Verdensudstillingen i Paris, og atter fra det Øjeblik jeg eller min Kommissionær modtager Godset til Retoursending i Vaggon paa Banegaarden i Paris og indtil det Øjeblik det af mig afleveres ved Bolværk i Kjøbenhavn. — Vægten modtager jeg ved Indladningen i Kjøbenhavn.

3) Det Gods, som ønskes forsendt efter denne Overenskomst, maa være til min Disposition paa Kjøbenhavns Toldbod Mandag den 11. Marts, og forpligter jeg mig til at aflevere dette Gods i Paris senest den 1. April d. A., Ophold paa Grund af mulige Mangler ved de franske Certifikater mig uvedkommende. — For rettidig Levering tegner jeg Forsikkring efter Banernes Reglement, til et Beløb af 3000 Reichsmark.

Skulde Komiteen senere ønske at gjøre Eftersendinger, da befordres disse af mig paa samme Vilkaar og Betingelser som den ovennævnte Hovedsending, dog med det Forbehold, at hver af disse Eftersendinger udgjør en samlet Vægt af mindst 5000 Kilos. — Eftersendinger, som ikke maatte opgaa til denne Minimumsvægt, betales mig med 14 Reichsmark 50 Pfenninge, er Fjorten Reichsmark og Femti Pfenninge pr. 100 Kilos, Brutto Vægt. Det hele fastsatte Fragtbeløb for Tour og Retour udbetales mig, saasnart Attest fra General-Kommissæren, Hr. Kammerherre Wolffhagen, eller

fra Kommissæren, Hr. Generalkonsul Calon foreligger for Godsets rigtige Aflevering i Paris.

4) Jeg besørger selv Udfærdigelsen i Komiteens Navn af alle fornødne Fragtbreve, Deklarationer og Forsendelsespapirer af enhver Art, medens Komiteen i saa Henseende giver mig alle de Oplysninger, som maatte være mig fornødne, og som det staar i dens Magt at give. — Min Kommissionær i Paris, Hr. Wenck, modtager og opbevarer paa mine Vegne de Fragtbreve og øvrige Papirer, som ere nødvendige for at sikkre Godsets Retournering, medens de danske Udstillingskommissærer eller deres Befuldmægtigede i Paris sørge for, at det fornødne Retour-Certifikat udfærdiges fra Udstillingskomiteen.

Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878 overdrager paa sin Side Befordringen af samtlige danske Udstillingsgjenstande til Verdensudstillingen til Hr. P. A. von Essen af Altona paa ovenanførte Vilkaar og Betingelser.

I Paragraf 3 er vedtaget følgende Forandring med Hensyn til Tidsfristen for Leveringen i Paris, at Udstillingsgjenstandene afgaa i 2 eller flere Sendinger herfra, og at Tidsfristen for disses Levering i Paris fastsættes til 14 Dage efter Sendingens Afgang fra Ottensen.

Kjøbenhavn, den 9. Marts 1878.

P. A. v. ESSEN,
fra Altona.

For Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1878.

H. FRITSCHE.

BILAG XIV A.

Kjøbenhavn, den 21. Januar 1879.

Til

Præsidenten for Komiteen

for

Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen

i Paris 1878.

Da det muligt ved en senere Udstilling kan komme til Nytte, skal jeg tillade mig at paapege nogle Mangler ved Jury-Institutionen, saaledes som den for Danmarks Vedkommende virkede ved Pariserudstillingen i 1878, men skal i saa Henseende kun holde mig til de Erfaringer jeg selv har gjort som Dommer i 47 Klasse (den kemiske Industri).

Som bekjendt var det i flere Tilfælde vanskeligt ved Affattelsen af Kataloget at udfinde, til hvilken Klasse Gjenstandene burde henføres, og de andre Landes Kataloger viste ogsaa den samme Usikkerhed i Klassificeringen, hvad der dog i Almindelighed ikke voldte nogen videre Ulempe, idet fejlagtig posterede Sager gjennem Klasejuryens Præsident bleve henviste til den dem vedkommende Jury. I enkelte Tilfælde vare Følgerne af denne Uensartethed i Ordningen dog temmelig mislige.

Jeg skal saaledes fremhæve at Fredens Mølles Fabrikers Udstilling saavel af Svovlsyre som af Kunstgjødning var sat i 47 Klasse, hvad der var fuldkommen rigtigt, da disse to Fabrikationer paa Fredens Mølle ere uadskillelig forbundne og tillige væsentlig af kemisk Natur; en Mængde franske og andre fremmede Fabriker af lignende Art ud-

stillede ligeledes deres Produkter i denne Klasse. I 51 Klasse — en af de saakaldte Agerbrugsklasser — havde dog en stor Del Kunstgjødninger deres Plads, men hovedsagelig var det kun Raaguanoer og Fabrikater, som i Almindelighed ikke regnes som hørende til den egentlige kemiske Industri. Ved Bedømmelsen af Fredens Mølles Produkter blev der heller ikke fra Juryens Side gjort nogen Indvending imod at medtage Gjødningen i denne Klasse, og at Fabrikerne blev tildelt en Sølvmedaille, skyldes fuldt saa meget Kunstgjødningens som Svovlsyrens industrielle Betydning. — Efter at Sølvmedaillen var bleven given i min Klasse, erfarede jeg, at Juryen i 51 Klasse, uagtet Fabrikernes Udstilling hverken i det danske eller i det officielle franske Katalog var opført i denne Klasse, dog havde tilkjendt Kunstgjødningen en Sølvmedaille. Den samme Udstillingsgjenstand blev paa denne Maade præmieret to Gange, hvad der i og for sig er mindre heldigt, men ogsaa indirekte kunde være til Skade for andre Udstillere, da der kun blev givet et begrænset Antal Guld- og Sølvmedailler.

En anden Udstiller fik to Guldmedailler for det selvsamme Fabrikat, og jeg skal kortelig meddele, hvorledes denne Sag forholder sig.

I 47 Klasse fandtes 4 Udstillere af Osteløbe, Smørfarve o. dslg., som udelukkende benyttes i Mejerier og derfor rettest burde have været udstillet i en af de derhen hørende Klasser. Det lykkedes mig imidlertid ikke at faa disse Ting omflyttede til en Klasse, hvori der fandtes kompetente, sagkyndige Dommere, men efter nogen Modstand fra mine Kollegers Side, bleve de dog bedømte af Juryen i 47 Klasse, og der opnaaedes en Guldmedaille og et Par mindre Belønninger. Efter at jeg havde forberedt den endelige Undersøgelse og Bedømmelse, blev jeg gjort opmærksom paa, at den Fabrikant, som aspirerede til Guldmedaille i 47 Klasse, havde udstillet det samme danske Præparat ved

sin Agent i Paris i den franske Afdelings 71 Klasse — en af Mejeriklasserne, hvori Danmark var repræsenteret ved et Jurymedlem. Da Sagen allerede med megen Møje var fremmet saa vidt i min Klasse, kunde jeg ikke godt i sidste Øjeblik tage min Indstilling tilbage, og Resultatet blev da som allerede nævnt, at Udstilleren fik to Guldmedailler.

Jeg tror, at de anførte Exempler ville være tilstrækkelige til at godtgjøre, at der var Mangler tilstede ved Ordningen af Danmarks Jury, og jeg skal tillade mig at antyde, hvorledes saadanne Mangler, der sikkert ogsaa føltes i andre Klasser, formentlig maa kunne afhjælpes.

Jurymedlemmerne bør konstituere sig som virkelig Komite, og førend Virksomheden begynder afgjøre indbyrdes, til hvilke Klasser de Udstillingsgjenstande, hvorom der kan være Tvivl, skulle henføres.

Da Danmark aldrig kan vente at faa Jurymedlemmer i alle Klasser, bør Komiteens enkelte Medlemmer saa vidt muligt sætte sig i Forbindelse med Dommerne i de Klasser, som ligge deres Fag nærmest, og som ikke have nogen dansk Repræsentant i Juryen.

Under Juryens Arbejde kan desuden frembyde sig Spørgsmaal, som det var ønskeligt at konferere med sine Landsmænd om, og ved stadigt at vedligeholde Forbindelsen med de enkelte Medlemmer gjennem Komiteen, kan man ialtfald undgaa saadanne Fejlgreb, som de ovenfor nævnte — Fejlgreb, som kunne svække Jurymedlemmernes Stilling overfor deres fremmede Kolleger, og som have en højst uheldig Indvirkning paa Udstillernes Opfattelse af den hele Jury-Virksomhed.

Ærbødigst

VILH. JØRGENSEN.

BILAG XIV. B.

Kjøbenhavn d. 10de Februar 1879.

Herr Fabrikant Vilh. Jørgensen,

her.

Med Deres meget Ærede af 21. f. M. havde De den Godhed at tilsstille mig Gjenpart af en til Udstillingskomiteens Formand rettet Skrivelse, hvori De paapeger „nogle Mangler ved Jury-Institutionen, saaledes som den virkede ved Pariser-Udstillingen i 1878“, idet De dog i saa Henseende har indskrænket Dem til Fremhævelsen af saadanne Ulemper, som De i Deres Egenskab af Jurymedlem i 47de Kl. (kemiske Produkter) selv havde bragt i Erfaring.

Deres Anmodning til mig, om at udtale min Mening om denne Sag og Deres fremsatte Anskuelser, efterkommer jeg gjerne, da jeg har varm Interesse for Udstillingsspørgsmaalet og, efterat have deltaget i Juryvirksomheden ved en Række internationale Udstillinger, tror at have høstet endel Erfaring paa dette Omraade.

En udførlig Drøftelse af alt, hvad der vedrører Juryvirksomheden, vilde blive et meget omfangsrigt Arbejde, og jeg skal derfor holde mig til de af Dem omtalte Punkter, og dertil knytte nogle almindelige Bemærkninger.

Med Hensyn til Deres Anke over Klassifikationen i Kataloget, hvori mange Gjenstande fandtes under Klasser, ja endog under Grupper, hvortil de ikke hørte, da er det saagodtsom umuligt at undgaa saadanne Unøjagtigheder; jeg kan bevidne, at Komiteens Sekretair har offret megen

Tid og *Møje* paa Klassifikationen, men Vanskelighederne vare uovervindelige paa Grund af, at det franske Reglements Inddelingssystem, som skulde følges, var saa uheldigt affattet, at mange Gjenstande med lige Ret kunde henføres til forskjellige Klasser; man maatte derfor i flere Tilfælde efter forgjæves at have søgt Oplysninger endog ved Henvendelse til den franske Kommission, vælge efter bedste Skjøn. Det er dog maaske for strengt, naar jeg har sagt, at det franske Reglements Inddelingssystem var uheldigt affattet; lignende Ulemper have nemlig ogsaa været fremtrædende i alle tidligere større Udstillingers Reglement, hvilket synes at tyde paa, hvor højst vanskeligt ja ugjørligt det er gjennem et Inddelingssystem at give tydelige Regler for, til hvilke Klasser de utallige højst forskjellige Udstillingsgjenstande skulle henføres. Jeg skal dertil henlede Opmærksomheden paa, at Udstillerne af nærliggende Grunde ikke sjældent *fordre* at henføres til bestemte Klasser, hvorefter jeg mener, at man maa føje sig, selv om der er nogen Tvivl tilstede.

Unøjagtigheder og Meningsforskjelligheder med Hensyn til Klassifikationen ville overhovedet aldrig kunne undgaas, hvor stor Omhu der end anvendes, og hvorledes end Ordningen er; men, som De ogsaa indrømmer, kan deraf ikke voxe store Ulemper, naar vedkommende Klassejury gjør sin Pligt og ved en skriftlig Meddelelse henviser de efter dens Opfattelse urigtige Henførelser til den Klasse, hvorunder de formenes at sortere.

Hvor højst forskjellige Anskuelserne i saa Henseende kunne være, afgav sidste Udstilling mange Exempler paa; saaledes vare trykkede Bomuldsvarer af Frankrig udstillede i 4de Gruppes 30te Klasse som Textilvarer, af England derimod i 5te Gr.s 48de Kl. paa Grund af den *kemiske* Behandlingsmethode, begge Opfattelser kunde fuldstændig forsvares, Enighed var ikke at opnaa, og Bedømmelsen

fandt Sted i begge Klasser, selvfølgelig efter helt forskjellige Synsmaader.

For det danske Katalogs Vedkommende assisterede jeg personlig ved Textilgruppens Klassifikation, og under 32te Kl. (kæmmet Uldgarn og Varer deraf) henførte jeg efter min bedste Overbevisning ikke faa Udstillere, som, ihvorvel Gjenstandenes Hovedbestanddel var kæmmet Uld, efter de *Opfattelser,* der gjorde sig gjældende i Juryen formentes at burde henvises til 33te Kl. (kartet Uld etc.) paa Grund af Varernes Karakter og Brugsbestemmelse. Af samme praktiske Hensyn bleve paa den anden Side en stor Mængde Artikler, som hvad Materialet angik ubetinget hørte til 34te (Silkevarer) og andre Klasser, bedømte af 32te Kl., fordi man for det toneangivende Frankrigs Vedkommende ønskede at holde alle ensartede Artikler (f. Ex. alt hvad der kommer ind under Benævnelsen „Nouveautés") sammen, og de andre Landes Repræsentanter fandt det stemmende med deres Udstilleres Interesse at følge samme Regel.

Jeg skal dog villig indrømme, at Textil-Gruppen kan være vanskeligere at klassificere end de fleste andre Grupper, dette synes at fremgaa af det foranførte Exempel med trykkede Bomuldsvarer, og til Fabrikationen af det enkelte Stykke anvendes dertil ofte 3, 4 ja flere forskjellige Materialer; men overhovedet har Erfaringen lært, at man, hvad det her omhandlede Spørgsmaal angaar, i Udstillingspraxis ikke kan tage *noget* strengt, der maa nødvendigvis vises Bøjelighed, naar Sagen iøvrigt ikke derved skades.

De oplyser jo ogsaa, at Deres Kollegaer i 47de Kl. have gjort dette ved rigtignok efter megen Modstand at give efter for Deres Ønske og bedømme Osteløbe, Smørfarve o. desl., skjøndt disse Produkter strengt taget henhørte til 71de Kl., hvor i alt Fald en af Udstillerne ogsaa samtidig blev bedømt og belønnet.

I Wien 1873 forefaldt det endog, at en Juryklasse

formelig tilranede sig og ikke, trods energiske Protester, vilde opgive Bedømmelsen af Gjenstande, som faktisk og ifølge Kataloget hørte til en anden Klasse, af hvilken de allerede vare tilkjendte højere Belønninger end Ransmændene vilde tilstaa.

Hvad Spørgsmaalets Realitet angaar, da indser jeg ikke, paa hvilken Maade at Jury-Institutionen vilde kunne faa Indflydelse paa Klassifikationen i Kataloget. Jurymedlemmerne udnævnes altid, *efterat* Kataloget er færdigt og oversendt til Optagelse i vedkommende Lands Hovedkatalog, og de *kunne* ikke udnævnes før, eftersom det Antal Medlemmer, der tilkjendes hver Nation, og de Klasser, hvori de skulle virke, netop bestemmes i Henhold til Udstillernes Antal i de respektive Klasser.

At en Fabrikant, samtidig med at udstille i sit eget Land, gjennem en Agent lader sit Produkt udstille under fremmed Flag, vil vanskelig kunne forhindres, og naar Produktet dertil i de forskjellige Lande er henført under forskjellige Klasser, *udsætter* Udstilleren sig for at blive indstillet til 2 Belønninger for samme Gjenstand; hvor skarpsindige end Jurymændene ere, saa bliver det dog, især ved store Udstillinger altid en Tilfældighed, naar sligt opdages, og hvorledes end Ordningen af det enkelte Lands Jury-Institution var, vilde den ikke kunne udelukke Forekomsten af saadanne Misligheder, hvorimod Jurymanden, saasnart han kommer til Kundskab derom, selvfølgelig er kaldet til at fremkomme med Indsigelse paa *rette* Tid og Sted for derved at forhindre, at samme Produkt præmieres i to forskjellige Klasser, *naar* ikke særlige Omstændigheder tale derfor, da saadant ellers, som De bemærker, let kan indvirke uheldigt ikke alene paa Udstillerens, men paa alle Uindviedes „Opfattelse af den hele Juryvirksomhed“.

Med Hensyn til Fredens Mølles Kunstgjødning, der, som De oplyser, uagtet den i Kataloget ikke var opført

under 51de Klasse, dog blev bedømt af denne og tilkjendt samme Belønning som i Deres Klasse, da forekommer det mig saaledes, at der ligeoverfor dette Produkt kan siges at have været særlige Omstændigheder tilstede, som maatte berettige vedkommende danske Jurymedlem i 51de Kl. til at virke for, at det blev bedømt og belønnet i hans Klasse, ikke blot fordi denne ogsaa beskjæftigede sig med forskjellige andre Kunstgjødninger, men umuligt var det dog ikke, at nævnte Produkt qua Agerbrugsartikel kunde være bleven tillagt større Betydning og Fortjeneste, end dersom det kun var bleven bedømt fra et kemisk Synspunkt.

Sandsynligt er det, at hverken Fredens Møller eller Osteløbefabrikanten ville faa Glæde af de hver af dem tilkjendte to Medailler, i saa Henseende, saavelsom med Hensyn til det franske Inddelingssystem, tillader jeg mig at henvise til den oplysende Anmærkning, som findes paa Bagsiden af Titelbladet til Fortegnelsen over prisbelønnede danske Udstillere.[1]

Ved det foranførte tror jeg saaledes at have paavist, at ingen af de fremsatte Anker kunne siges at være *Følgen* af den Maade, hvorpaa Juryvirksomheden for Danmarks Vedkommende var ordnet; men det være dog dermed ingenlunde sagt, at der, dersom der atter bliver Tale om vor Deltagelse i en international Udstilling, ikke ogsaa paa Juryens Omraade kunde og burde indføres mange Forandringer. Meget, som i saa Henseende maatte være ønskeligt, vil dog vistnok støde paa Hindringer i vedkommende

[1] Denne Anmærkning lyder saaledes: De Udstillere, hvem der er tilkjendt to eller flere Præmier, hvad enten det er for forskjellige Gjenstande eller for samme Gjenstande (bedømte i forskjellige Klasser), ville som Regel kun modtage et Belønningstegn, det største. Efter det franske Inddelingssystem har en Gjenstand ofte med lige Ret kunnet henføres under forskjellige Klasser.

indbydende Lands Juryreglement, som man nødvendigvis maa underordne sig.

Mig forekommer det saaledes, at det var en fremtrædende Mangel i Paris, at der savnedes tilstrækkeligt Sammenhold saavel mellem de enkelte Medlemmer som imellem Juryen i sin Helhed; Grunden dertil maa vistnok især søges i, at der ikke som paa tidligere Udstillinger var sørget for, at Juryen havde et passende særligt Lokale, hvor man samledes om Morgenen, forinden Arbejdet paabegyndtes, og i Løbet af Dagen, naar Anledning gaves dertil, og hvor man kunde finde Lejlighed til at møde sine Landsmænd og til at blive bekjendt med de fremmede Kollegaer i andre Klasser og Grupper. — Vor spredte Tilværelse var højst generende, og da ingen Oplysninger var at erholde om i hvilke Lande de forskjellige Klasser arbejdede, maatte man offre megen Tid paa at finde en Kollega, man søgte.

Hvad særligt det enkelte Lands Jury angaar, da kunde det af mange Hensyn være heldigt, at Medlemmerne, som foreslaaet af Dem, konstituerede sig som Komite; denne Plan har alt været fulgt af flere Lande, og for Danmarks Vedkommende var den ogsaa paatænkt, men i Betragtning af det i og for sig ringe Antal Jurymedlemmer, vi havde, mente man, at det ikke var nødvendigt, og jeg tror ogsaa, at der gjennem Bureauet (hvorfra *Ledelsen* skal udgaa) kunde og burde have været tilvejebragt det fornødne Sammenhold og en stadig Forbindelse mellem de forskjellige Medlemmer, hvor mange Vanskeligheder der end kunde være forbundne med at samle disse, saalænge selve Juryarbejdet stod paa.

Jeg samstemmer endvidere med Dem i, at Jurymedlemmerne bør søge at sætte sig i Forbindelse med Dommerne i de Klasser, i alt Fald i saadanne, som ligge deres Fag nærmest, hvori ingen dansk Repræsentant findes; dette er altid sket, og var, saavidt som Forholdene tillode det,

ogsaa Tilfældet i Paris ifjor, men paa Grund af den tidligere paaviste Mangel paa Organisation fra fransk Side, vanskeliggjordes Opgaven i høj Grad.

Uden saadan Forbindelse med fremmede Kollegaer maa en Jurymands Virksomhed indskrænkes til hans egen Klasse, medens det er hans Pligt saavidt muligt ogsaa udenfor denne at varetage sit Lands og de enkelte Udstilleres Interesse, og, gjennem en Paapegen og Fremhæven af det Fortrinlige og Fortjenstfulde ved de forskjellige Gjenstande, at virke hen til, at disse tilkjendes de højeste Belønninger, som der, med fornødent Hensyn til de stedlige Forhold, med *Berettigelse* kan opnaas. I Paris 1878 var dette dog langt vanskeligere end f. Ex. i Wien 1873, hvor Jurymanden var berettiget til at tage Del i Arbejderne i *samtlige* til hans *Gruppe* hørende Afdelinger, medens han i Paris i Virkeligheden var henvist til den *enkelte* Klasse; hans Indflydelse udenfor denne blev derved selvfølgelig mindre, paa samme Tid som han ikke havde saa let Adgang til at stifte Bekjendtskaber og til at berige sine Kundskaber paa hele det Omraade, som interesserede ham. — Der kunde dog indvendes meget mod Wienersystemet, det gjorde saaledes Arbejdet undertiden næsten uoverkommeligt, og Medlemmernes skiftende Deltagelse snart i den ene, snart i den anden Klasse fremkaldte Uro og Forvirring. Det var disse Erfaringer, som foranledigede den franske Kommission til at bestemme andre Regler.

Juryvirksomhedens Ordning er i og for sig en saa vanskelig Sag, at den, hvorledes end indrettet, altid maa blive mere eller mindre mangelfuld; en Diskussion om de derunder sorterende Spørgsmaal kan imidlertid kun gavne, og jeg bevidner Dem derfor min Anerkjendelse og Tak, for at have rejst en saadan. Efter min Mening vilde det være *heldigst*, om Bedømmelsen ved fremtidige internationale Udstillinger overlodes til det store Publikum, saa at Præmieringen aldeles ophørte; ihvorvel denne Anskuelse

deles af Mange, er der kun ringe Udsigt til, at dette vil kunne gjennemføres i vor Generation.

Dersom der fra dansk Side atter skal deltages i nogen international Juryvirksomhed, bør det blandt andet vistnok ogsaa overvejes, om Medlemmerne ikke skulde være lønnede eller i alt Fald have et passende Vederlag for Udgifter til Rejse og Ophold.

Idet jeg endnu tilføjer, at jeg agter at tilstille Komiteens Formand en Gjenpart af denne Skrivelse, forbliver jeg

Derse ærbødigst forbundne

L. J. GRØN.

BILAG XIV C.

Kjøbenhavn, den 12. Februar 1879.

Herr Grosserer L. J. Grøn,
R. af D., Dbmd. p. p.

Idet jeg takker Dem for den igaar tilsendte Skrivelse vedrørende Jury-Spørgsmaalet, skynder jeg mig at gjøre Rede for Forstaaelsen af et Punkt i mit til Præsidenten for Udstillingskomiteen under 21. Januar sendte Brev:

Jeg indrømmer, at den meget sammentrængte Form, hvori nævnte Skrivelse er affattet, mulig kan foranledige, at min Omtale af Juryens Indflydelse paa Klassificeringen kunde opfattes som en Anke mod Ordningen af Kataloget, hvad der paa ingen Maade er Tilfældet, og De vil bevise mig en Velvillie ved, naar Lejlighed dertil skulde gives, at opklare denne Misforstaaelse. — Ingen kan være mere villig end jeg til at erkjende, at Klassifikationen i et Katalog umulig kan gjøres saaledes, at man uden videre ved Bedømmelsen kan følge den Ordning, som der er lagt til Grund, og det er jo ogsaa hovedsagelig for det store Publikum, at en saadan Fortegnelse er bestemt. Det er min Mening, at Jurymændene, med *det foreliggende Katalog som Vejledning*, saa snart det er muligt efter at være konstituerede som Komite, skulle indbyrdes komme overens om, under hvilke Klasser enkelte tvivlsomme Sager skulle bedømmes, og det vil i Almindelighed næppe volde stor Vanskelighed at formaa Klassejuryen til at gaa ind paa en noget anden Klassifikation, end der findes i Kataloget.

Det glæder mig meget, at De iøvrigt billiger mit

Forslag, at Juryen bør danne en Komite, og det er mig en Tilfredsstillelse at have været Aarsag i, at De er fremkommen med Deres paa lang Erfaring støttede Indlæg.

De omtaler for Textilvarernes Vedkommende de stærkt divergerende Anskuelser om Klassifikationen, og noget ganske Lignende er Tilfældet paa hele den „store“ Industris Omraade: den mekaniske og den kemiske Teknik gribe nu omstunder saaledes ind i hinanden, at man i mangfoldige Tilfælde vanskeligt kan skille dem ad, men jeg tror, at de Folk, som bedst ere istand til at gjøre en Sondring, netop ere Jurymændene.

Det, som jeg anser for Kardinalpunktet ved Bedømmelsen, naar man vil naa et for Udstillerne og Landet godt Resultat, er Samarbejden mellem Klassejuryerne indbyrdes og fremfor alt mellem sine Landsmænd, men jeg erkjender, at for at naa dette Maal maa man lempe sig efter Personer og Forhold.

De to af mig paapegede Misgreb ere maaske ikke „Følgen“ af den Maade, hvorpaa Juryvirksomheden var ordnet i Paris, men jeg er vedblivende af den Overbevisning, at de kunde være undgaaede ved en Samarbejden mellem Medlemmerne af den danske Jury.

Med Hensyn til Jurymedlemmernes Lønning er jeg fuldstændig enig med Dem, og jeg tror tilmed, at deres Stilling bør have en mere officiel Karakter, end det var Tilfældet ifjor: begge Dele ville styrke Følelsen af det Ansvar, dette Hverv medfører.

Med Tak for Deres velvillige Optagelse af de Udtalelser, som ere opstaaede af min Interesse for Udstillingssagen, skal jeg endnu tilføje, at paa Grund af den Misforstaaelse, min tidligere Skrivelse har fremkaldt, finder jeg det rettest ogsaa at indsende en Gjenpart af denne til Præsidenten.

Deres ærbødige og forbundne
VILH. JØRGENSEN.

BILAG XV.

UDDRAG AF

DEBET.

I. KONTO FOR VERDENS-

	Kr.	Øre
An Konto for Kontorudgifter og Administration .	24,910	53
» » » Afsendelse, Arbejdspenge, Fragt, Modtagelse etc.	20,779	46
» » » Assurance	5,529	46
» » » Installationen i Paris	57,363	58
» » » Installationens Forandring og Fuldstændiggjørelse	10,952	91
» » » Opstilling og Ophængning	3,097	62
» » » Militært Tilsyn	4,530	69
» » » Civilt Tilsyn og Renholdelse . . .	5,798	15
» » » Pakhusleje af Emballage i Paris .	916	67
» » » Indpakning af Udstillingsgjenstande til Hjemsendelse fra Paris . . .	4,088	89
» » » Katalog, Beretninger etc.	5,563	19
» » » Erstatninger	578	05
» » » Kurtage og Agio	274	48
» Overskud	998	59
	145,382	27

DEBET.

BALLANCE

	Kr.	Øre
An Kasse Konto (Beholdning)	998	59

Ovenstaaende Regnskab er

V. C. J

Revisor i Indu

REGNSKABET.

UDSTILLINGEN I PARIS 1878. KREDIT.

	Kr.	Øre
Pr. Statskassens Konto	135,000	—
» Den Raben Levetzauske Fonds Konto . . .	1,000	—
» Vallø Stifts Konto	3,000	—
» Rente Konto (indvundne Renter)	5,132	23
» Provisions Konto (indvunden Provision) . . .	1,250	04
	145,382	27

KONTO. KREDIT.

	Kr.	Øre
Pr. Verdensudstillingens Konto (Overskud) . . .	998	59

Kjøbenhavn, den 20de Maj 1880.

H. Fritsche.

revideret og fundet rigtigt.

essen,

striforeningen.

II. REGNSKAB

for Salg af Udstillingsgjenstande og Kvæg samt Pengepræmier for Heste og Kvæg.

INDTÆGT:	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Forskjellige Udstillingsgjenstande solgt i Paris					29,958	19
Salg af Kvæg i Paris tilhørende Forpagter Clausen					1,800	—
Baron O. D. Rosenørn-Lehn .					1,800	—
Pengepræmier for Kvæg tilhørende Forpagter Clausen					216	—
Greve K. J. V. Frijs					720	—
Pengepræmier for Heste tilhørende Niels Offersen					108	—
					34,602	19

UDGIFT:						
Udbetalt Forskjellige i Paris og Kjøbenhavn					29,958	19
do. Forpagter Clausen.					2,016	—
do. Baron O. D. Rosenørn-Lehn .					1,800	—
do. Greve K. J. V. Frijs					720	—
do. Niels Offersen					108	—
					34,602	19

III. UDDRAG AF KASSE REGNSKAB.

INDTÆGTER:	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Statskassens Bidrag					135,000	—
Den Raben Levetzauske Fonds Bidrag					1,000	—
Vallø Stifts Bidrag					3,000	—
Indvundne Renter					5,132	23
Fortjent Provision					1,250	04
Transport .					145,382	27

	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Transport .					145,382	27
UDGIFTER:						
Kontorudgifter og Administration:						
Protokoller, Bøger, Papir, Konvolutter, Skrivematerialier, Udleveringssedler, Cirkulærer, Autografier, Tryksager, Frimærker, Porto og Telegrammer i Kjøbenhavn	1,525	43				
Do. do. do. i Paris	723	31				
Leje af Lokale, Ducør til Børsbudene, Afskrivningsarbejde, Annoncer og Bladabonnement, samt forskjellige Udgifter i Kjøbenhavn	665	16				
Forskjellige Udgifter i Paris . . .	1,394	—				
Gilde for de danske Arbejdere i Paris	296	15				
Bidrag til internationalt Gilde for Tilsynsførerne i Paris	50	40				
Bidrag til Hædersgave til G. Berger	113	76				
Rejseudgifter, Repræsentation, Vognleje, Bude, Drikkepenge etc. ved Kommissæren . . .	10,800	—				
Honorar til Sekretæren	2,000	—				
do. » Sekretærens Assistance	342	—				
do. » Generalkommissærens Sekretær.	1,200	—				
do. » Bureauet i Paris . . .	4,104	—				
do. » Kunstafdelingens Inspektør	1,728	—				
	24,942	21				
÷ Solgt af Inventar i Kjøbenhavn	31	68	24,910	53		
Afsendelse, Arbejdspenge, Fragt, Modtagelse etc.						
Kunstafdelingen	2,681	14				
Landbrugsafdelingen B.	7,105	95				
Samtlige Afdelinger.	10,992	37	20,779	46		
Transport .			45,689	99	145,382	27

	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Transport .			45,689	99	145,382	27
Assurance:						
Præmie for Forsikkring mod Brandfare i Kjøbenhavn	308	34				
Præmie for Transportforsikring til og fra Paris	2,040	82				
Præmie for Forsikring mod Brandfare i Paris	2,800	79				
Præmie for Forsikkring af Heste .	280	62				
do. » do. » Kvæg.	98	89	5,529	46		
Installationen i Paris:						
Professor Dahlerup Honorar m. m.	15,000	—				
Tømmermester Bock ifl. Kontrakt.	31,903	26				
Forskjellige Udgifter til Korttegning, Fotografier, Statistiske Arbejder, Afskrivning og lignende, forskjellige Samlinger samt Assistance vedrørende Landbrugsafdelingen.	2,342	91				
Forskjellige Udgifter til Rammer, Pakkasser og lignende samt Assistance vedrørende Kunstafdelingen	2,653	76				
Udgifter ved Ordningen af Porcelænsudstillingen	480	—				
Dekorationsarbejde ved Landskabsmaler Aagaard	3,000	—				
Flag og andre Dekorationsgjenstande	213	—				
Litografier, Heliografier, Autografier og lignende	292	85				
Udgifter ved Façaden	2,160	—				
	58,045	78				
÷ Solgt af Inventar i Paris . . .	682	20	57,363	58		
Installationens Forandring og Fuldstændiggjørelse:						
Spejlglasruder	102	—				
Forskjellige Malerirammer	126	72				
Sofa i den større Salon	429	70				
Transport .	658	42	108,583	03	145,382	27

	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Transport .	658	42	108,583	03	145,382	27
Solsejl med Tilbehør	354	96				
Skjærme ved Dørene	334	08				
Indretninger ved Bureauet	368	75				
Blomster til Dekoration	51	70				
Frugtudstillingen vedrørende . . .	51	26				
Malerarbejde, Snedkerarbejde og andre Udgifter ved Omordningen	8,413	74				
Honorar for Ledelse af Omordningen	720	—	10,952	91		
Opstilling og Ophængning:						
Kunstafdelingen	1,136	04				
Industriafdelingen.	1,161	58				
Landbrugsafdelingen A	800	—	3,097	62		
Militært Tilsyn:						
Rejseomkostninger for 6 Sergenter til og fra Paris.	1,080	36				
Kostpenge for 6 Sergenter i 210 Dage à 18 Frcs. = Frcs. 3780 — à 72 Øre = ...	2,721	60				
Forskjellige Udgifter	128	73				
Ducører til 6 Sergenter à 100 Kr..	600	—	4,530	69		
Civilt Tilsyn og Renholdelse:						
Dagligt Tilsyn	4,828	32				
Renholdelse	969	83	5,798	15		
Pakhusleje af Emballage i Paris:						
Udbetalt til M. Henriques i Paris			916	67		
Indpakning af Udstillingsgjenstande til Hjemsendelse fra Paris:						
Udbetalt i Paris			4,088	89		
Katalog, Beretninger etc.						
Kunstafdelingen	776	02				
Landbrugsafdelingen A	491	55				
Samtlige Afdelinger	4,295	62	5,563	19		
Transport .			143,531	15	145,382	27

	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Transport .			143,531	15	145,382	27
Erstatninger:						
Erstatning efter paatagen Forpligtelse for Tab ved Salg af Kvæg i Paris	1,556	—				
Transportforsikringserstatning. . .	80	—				
Erstatning for ituslaaet laant Porcelæn	94	—				
Erstatning for formentlig for billigt solgte Gjenstande.	50	—				
Erstatning for forskjellige Husflidsgjenstande hvorfor var paataget særligt Ansvar	201	16				
	1,981	16				
÷ Erstatning indbetalt af M. Henriques for Misligholdelse af Kontrakt 1323 Kr. 11 Ø. og af Basler Transportforsikringsselskab 80 Kr., i Alt	1,403	11	578	05		
Kurtage og Agio:						
Kurtage og Kursdifferencer . . .			274	48	144,383	68
Overskud . .					998	59

Kjøbenhavn, d. 20. Maj 1880.

H. Fritsche.

Anm. Ved Landbrugsafdeling A forstaas Udstillingen af livløse Landbrugsgjenstande, ved Landbrugsafdeling B Udstillingen af Kvæg og Heste. — Det orginale Regnskab er med Udstillingskomiteens øvrige Arkiv afgivet til Indenrigsministeriet.

LITTERATUR.

Foruden til de nedenfor særlig nævnte Skrifter henvises med Hensyn til Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingerne under Eet til *Kvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn*, der ophører med 25de Bind (1865), og *Maanedsskrift udgivet af Industriforeningen i Kjøbenhavn*, hvoraf første Aargang udkom 1866. Selvfølgelig findes ogsaa andensteds (i Dagspressen, Illustreret Tidende o. s. v.) oplysende Bidrag. — De i Anledning af Kongressen for Sundhedspleje og Redningsvæsen 1876 i Bryssel fremkomne Skrifter ere her medtagne, da de ere enestaaende ved deres Talrighed.

Udstillingen i London 1851.

Beretning fra Centralkomiteen til at fremme Danmarks Deltagelse i Industriudstillingen i London. 1852, 13 S. 8vo. (Særskilt Aftryk af Kvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn, 1852, S. 83—93).

Nogle Bemærkninger om Industriudstillingen i London. En Indberetning til den danske Centralkomite. Meddelt af Jernstøberibestyrer *J. A. Schmidt* i Aalborg (Kvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn, 1852, S. 1—12).

Om nyere mekaniske Indretninger fremstillede paa Verdensudstillingen i London. Af Professor *C. G. Hummel* (Kvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn, 1852, S. 12—32).

N. L. Høyen: Om Kunstens Forhold ved de store Industri- og Kunstudstillinger i 1851, Forelæsninger holdte i Foreningen for nordisk Kunst. (N. L. Høyens Skrifter, III, 1876, S. 233—584).

Fortegnelse over de Gjenstande, som for Industriforeningens Regning ere indkjøbte fra Industriudstillingen i London (Kvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn, 1852, S. 256—258).

M. Goldschmidt: Fra Verdensudstillingen 1851 (Fortællinger og Virkelighedsbilleder, II, 1877, S. 63—98).

Udstillingen i Paris 1855.

Catalogue spécial des produits du Danemark admis à l'exposition universelle de Paris. Paris, 1855, 54 S. 8vo.

Industriudstillingsbygningerne i Paris (Kvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn, 1855, S. 225—232).

Nogle Meddelelser om Tapetserarbejderne paa den franske Industriudstilling i 1855. Efter en Indberetning til Industriforeningens Bestyrelse af Hr. Tapetserer og Dekoratør *L. Larsen* (Kvartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn, 1856, S. 64—68).

Udstillingen i London 1862.

Den internationale Udstilling i London 1862. Danmark. Katalog over Industri- og Kunstgjenstandene. London 1862. 49 S. 8vo.

Fyns Stifts Industriforenings Beretning Nr. 2. November 1862. Odense 1862. 48 S. 8vo.

G. Hummel: Beretning om Udfaldet af Verdensudstillingen i London 1862 for Kongeriget Danmarks og Hertugdømmet Slesvigs Vedkommende (Departementstidenden, 1863 Nr. 30).

C. St. A. Bille: Breve fra London under Verdensudstillingen 1862. 295 S. 8vo.

Udstillingen i Paris 1867.

Le Danemark à l'exposition universelle de 1867. Publié par la commission danoise. La partie historique par *J. H. G. Valdemar Schmidt.* Paris 1867. 262 S. 8vo. (Under ovenstaaende Titels første Punktum udkom ogsaa Bogens S. 174—262 d. v. s. Katalogen over de danske Deltagere m. m.).

Rapport sur l'état des classes ouvrières en Danemark, en Norvège et en Suède sous le point de vue intellectuel, moral et économique soumis un „Jury spécial du nouvel ordre des récompenses" à l'exposition universelle de 1867 à Paris par *Charles Dickson,* Membre du jury spécial pour le Danemark, la Norvège et la Suède. Gothenbourg 1867. 82 S. 8vo.

Samme Bog paa Svensk:

Arbetsklassens i Danmark, Norge och Sverige närvarende ställning i intellektuelt, moraliskt och ekonomisk hänseende.

Rapport afgifven til „Jury spécial du nouvel ordre des récompenses“ vid verldsexpositionen i Paris år 1867 af *Charles Dickson*, Medlem af Jury spécial för Danmark, Norge och Sverige, Göteborg 1867. 112 S. 8vo.

Beretning om Kongeriget Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1867, udgivet af den danske Udstillingskomite. Kjøbenhavn 1862. 26 S. 8vo. (Særskilt Aftryk af Maanedskrift udgivet af Industriforeningen i Kjøbenhavn 1868, S. 225—248).

Industri- og Haandværkerforeningens Beretning, Nr. 3. Februar 1868. Odense. 62 S. 8vo.

N. E. Hofman (Bang): En dansk Landmands Vandring gjennem Pariser-Udstillingen. Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Landmænd, Kjøbenhavn 1867. 30 S. 8vo.

J. V. T. Hertel: Et Besøg ved Udstillingen i Paris. Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Landmænd. Kjøbenhavn 1867. 30 S. 8vo.

Ad. B.: Mindeblade om Arbejdertoget til Paris. Kjøbenhavn 1867. 48 S. 8vo.

Udstillingen i Wien 1873.

Julius Lange: Strejftog i Verdens-Kunstudstillingen i Wien 1873. Kjøbenhavn 1874. 84 S. 8vo.

C. Nyrop: Verdensudstillingen i Wien (Maanedsskrift udg. af Industriforeningen i Kjøbenhavn. 1874, S. 1 flg. og C. Nyrop: Meddelelser fra Industriens Omraade, 1876, S. 1—60).

Fortegnelse over de danske Udstillere, som paa Verdensudstillingen i Wien 1873 have erholdt Prisbelønninger. Kjøbenhavn, 28. Februar 1875. 12 S. 8vo.

Regnskab over Indtægter og Udgifter i Anledning af Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Wien 1873. 8 S. 4to.

Arbejdertoget til Wien (16. Juni til 5. Juli). 14 S. 8vo.

Udstillingen i Filadelfia 1876.

Fra Verdensudstillingen i Filadelfia. Ni til Industriforeningen i Kjøbenhavn afgivne Beretninger. Offentliggjorte paa Foranstaltning af den kgl. Komite for Danmarks Deltagelse i Verdens-

udstillingen i Filadelfia og Industriforeningen i Kjøbenhavn. Med 62 Træsnit. Kjøbenhavn 1878. 128 S. 8vo.

Mælkeri-Forholdene i Nord-Amerika. 8 S. 8vo (Foredrag i det kgl. Landhusholdningsselskab d. 18 April 1877 af Prof. *Th. Segelcke.* Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Landmænd, 1877, I).

Udstillingen i Paris 1878.

Le Danemark à l'exposition universelle de 1878 à Paris. Redigé avec l'autorisation de la Commission danoise par *C. Nyrop.* Copenhague 1878. 145 S. 8vo. — Seconde édition 144 S. 8vo. (S. 103—133 findes i Særtryk med Titelen: Études sur l'industrie danoise par *C. Nyrop.* Copenhague 1878. 31 S. 8vo).

Exposition universelle de 1878. Danemark. Catalogue spécial de l'exposition des Beaux-Arts. Publié par la Commission danoise. Paris 1878. 35 S. 12mo (med et Blad: Supplément du Catalogue des Beaux-Arts de l'exposition danoise).

S. C. A. Tuxen: Renseignements sur l'agriculture danoise. Publiés par la Commission pour la participation du Danemark à l'exposition de 1878 à Paris. Copenhague 1878. 20 S. 8vo.

Société des agriculteurs de France. Congrès international de l'agriculture. Economie rurale du Danemark. Mémoires adressés par la Société Royale d'Agriculture du Danemark. Resumés et mis en ordre par *Jules Godefroy.* Paris 1878. 147 8vo. (Se om denne Bog ovfr. S. 46. Tre af de heri til Grund lagte Afhandlinger ere særlig trykte, en paa Dansk og to paa Fransk, nemlig:

Hederne i Danmark og deres Tilkultivering. Affattet ifølge Anmodning af det Kgl. Landhusholdningsselskab til Brug ved Pariserudstillingen ved *E. Dalgas.* Aarhus 1878. 25 S. 8vo.

P. E. Müller: Notice sur les forêts en Danemark. Tiré de la Revue des eaux et forêts 1879. Copenhague 1879. 38 S. 8vo.

T. R. Segelcke: L'industrie laitière du Danemark. Extrait de *L'industrie laitière*, juillet 1878. (Copenhague 1878). 16 S. 8vo.

Exposition de la Société danoise du travail domestique. Paris 1878. 16 S. 8vo.

Fortegnelse over de ved Verdensudstillingen i Paris 1878 prisbelønnede danske Udstillere. Kjøbenhavn 1878. 32 S. 8vo.

L. Frölich: Nogle Ord om Kunsten paa Verdensudstillingen og særlig om den danske Afdeling (Ude og Hjemme I, Nr. 49 og 50).

Jul. Lange: Vor Kunst og Udlandets. Et Foredrag. Kjøbenhavn 1879. 39 S. 8vo.

Jul. Lange: Fra den danske Afdeling af Verdensudstillingen i Paris 1878. (Nordisk Kunstner-Album 1879, S. 7—32).

V. Klein: Den nyere Kunstindustri. Indtryk paa Pariserudstillingen. Kjøbenhavn 1879. 128 S. 8vo.

Instrumentmager *J. E. A. Hansen*: Et Besøg i Paris i September 1878 (Maanedsskrift udgivet af Industriforeningen i Kjøbenhavn 1879, S. 37—46).

Jens Petersen, Stationschef i det store nordiske Telegrafselskab: Telegrafen paa Verdensudstillingen i Paris 1878 (Den tekniske Forenings Tidsskrift, II, S. 132—138 og III, S. 73—79).

A. T.: Det smedelige Jern paa Verdensudstillingen i Paris 1878 (Den tekniske Forenings Tidskrift, III, S. 62—65).

W. Winther: Værktøjsmaskinerne paa Pariserudstillingen i 1878 (Maanedskr. udg. af Industrif. i Kbhvn. 1879, S. 151—157).

Om Mælkeriforholdene i Frankrig. 12 S. 8vo (Foredrag om Frankrigs Smørproduktion, holdt i det kgl. Landhusholdningsselskab d. 16 Oktober 1878 af Prof. *Th. Segelcke*. Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Landmænd, 1878, II).

Om Mælkeriforholdene i Frankrig. 11 S. 8vo (Foredrag om Frankrigs Osteproduktion, holdt i det kgl. Landhusholdningselskab d. 5 Februar 1879 af Prof. *Th. Segelcke*. Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Landmænd 1879, I).

V. Prosch: Den internationale Udstilling af Kvæg i Paris 1878. Beretning afgiven til Indenrigsministeriet. Kjøbenhavn 1878. 27 S. 8vo. (Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Landmænd 1878, II, S. 163 flg.).

N. P. J. Buus: Avl af Malkekvæg i Danmark. Belyst ved Iagttagelser paa den internationale Kvæg-Udstilling i Paris 1878, Beretning til Indenrigsministeriet (Ugeskrift for Landmænd, 1879, I, S. 449 flg.).

V. Prosch: Den internationale Udstilling af Heste i Paris 1878. Kjøbenhavn 1878. 20 S. 8vo. (Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Landmænd 1878, II, S. 455 flg.).

J. Tscherning: Fra Havebrugs-Afdelingen paa Verdensudstillingen i Paris 1878 (Tidsskrift for Havevæsen XIII, 1878, Nr. 6 og 7).

(*S. C. A. Tuxen:*) Verdensudstillingen i Paris (Ugeskrift for Landmænd, 1878, I, S. 531 flg.).

Vilh. Jørgensen: Optegnelser om Frankrigs kemiske Stor-

industri paa Verdensudstillingen i Paris 1878. 8 S. 4to. (Særskilt Aftryk af Den tekniske Forenings Tidsskrift II).

Aug. Thomsen: Meddelelser fra Verdensudstillingen i Paris 1878. 35 S. 8vo. (Særskilt Aftryk af Tidsskrift for Fysik og Kemi for 1878 og 1879).

Erik Bøgh: Udvalgte Feuilletoner fra 1878. Kbhvn. 1879, S. 117—184.

(Her skal sluttelig meddeles nogle af enkelte Udstillere i Anledning af Verdensudstillingerne trykte Meddelelser om deres Virksomhed. Da vore offentlige Biblioteker saa godt som Intet eje af denne ikke store Udstillingslitteratur, er det en ren Tilfældighed, om et Skrift her kommer med eller ej.)

Instruments de chirurgie, bandages et machines orthopédiques inventés ou perfectionnés par *Camillus Nyrop*, fabricant d'instruments de chirurgie etc. Copenhague 1855. 9 S. 8vo.

List of surgical instruments, trusses and orthopaedic instruments, as also works of steel, belonging to cutlery, manufactured and partly constructed and exhibited at the international exhibition in London 1862 with some few and brief remarks with reference to the use and construction of the same, written with respect to the english jury and those phycisians, frequenting the exhibition by *Camillus Nyrop*, professor, manufacturer of surgical instruments etc. Copenhagen. 26 S. 8vo (med Træsnit).

Mémoire sur la société d'encouragement pour l'industrie de Copenhague. Copenhague 1867. 25 S. 8vo. (Paa Dansk i Maanedsskrift, udgivet af Industriforeningen i Kjøbenhavn 1867, S. 129—145: Historisk Oversigt over Industriforeningens Virksomhed fra dens Stiftelse indtil vore Dage ved Cand. polyt *F. Mathiesen*).

L'institut technique pour l'éducation des professionaux à Copenhague. 1843 à 1869. Copenhague 1869. 20 S. 8vo.

Rapport concernant les écoles Masmanniennes à Copenhague. 8 S. 8vo.

L'enseignement populaire dans le royaume de Danemark et l'association de 1860 des ouvriers de Copenhague. Par *C. V.*

Rimestad. Au frais de l'association des ouvriers Copenhague. Février 1870. 16 S. 8vo.

Déscription sommaire des travaux faits en Danemark pour l'exploitation de la cryolithe et de ses dérivés par *Vilhelm Jørgensen* (1878). 4 S. 4to.

Prix courant de marmites emaillées d'apres la méthode de la cuisson dans du foin avec une déscription du procédé. *Anker Heegaard*, Havnegade 37. Copenhague. 1878. 10 S. 4to (med Træsnit).

Exposé sur la semence exposée à l'exposition universelle à Paris 1878 par le Bureau d'achat commun de semence agricole analysée dit „Markfrøkontoret". (Fondé 1873). Copenhague 1878. 11 S. 4to.

Déscription du scaphandre de *Johansen* et de l'appareil nectodidactique (du même inventeur). La déscription est accompagnée des renseignements necessaires, quant à la fabrication, l'usage et le prix des appareils. Copenhague. 1878. 12 S. 8vo.

Exposition universelle de 1878 à Paris. Danemark. Classe 24 et 39. La maison *V. Christesen* à Copenhague. Paris 1878. 7 S. 8vo.

Tillæg.

Kongressen i Bryssel 1876.

Aperçu des ordonnances du royaume de Danemark concernant la construction des édifices et l'extinction des incendies avec un relevé des pertes causées, en moyenne, par les incendies des bâtiments Présenté au congrès d'hygiène et de sauvetage à Bruxelles en 1876 par le Comité danois. Copenhague 1876. 40 S. 4to (med Tegninger).

Chauffage et ventilation du théâtre royal de Copenhague. Présenté au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 6 S. 4to.

Exposé de la méthode employée à l'école militaire, en Danemark, pour apprendre à nager et former des maîtres-nageurs. Présenté au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 18 S. 4to.

Exposé des mesures prises en Danemark par l'état pour réglementer le contrôle public dans les fabriques & les grands ateliers, surtout concernant le travail des enfants & des jeunes gens. Présenté au Congrès etc. par le ministère danois de l'intérieur. Copenhague 1876. 27 S. 4to.

Notice explicative concernant la société pour secourir les enfants estropiés. Présentée au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 4 S. 4to.

Notice sur les stations de sauvetage des côtes danoises, extraite des rapports officiels. Présentée au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 9 S. 4to.

Notice sur le „Sygehjem de Copenhague", asile pour les incurables et pour la vieillesse. Presentée au Congrès etc. par la direction. Copenhague 1876. 4 S. 4to (med Tegning).

Notice explicative sur l'institution pour les enfants retardés et idiots à „Gamle Bakkehus" près de Copenhague. Présentée au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 4 S. 4to.

Rapport sur l'école pratique des servantes de Copenhague. Présenté au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 8 S. 4to.

Rapport concernant les écoles de dimanche Masmanniennes à Copenhague. Présenté au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 8 S. 4to.

Rapport sur les établissements d'éducation pour les enfants mal élevés et dépravés en Danemark. Présenté au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 14 S. 4to.

Revue statistique des accidents sur les chemins de fer danois. Présenté au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 13 S. 4to (med et Kort).

Echafaudage mobile pour la réparation des façades par *M. Ambrosiussen.* Présenté au Congrès etc. par le Comité danois. Copenhague 1876. 3 S. 4to.

L. Brandes: Aperçu de diverses sociétés de bienfaisance et de secours mutuels à Copenhague (1. Le bureau des orphelins; 2. La société pour l'assistance des veuves avec de petits enfants; 3. L'association des gardes-malades des hôpitaux danois). Copenhague 1876. 12 S. 4to.

L. Brandes: Association des couturières à Copenhague. Copenhague 1876. 22 S. 8vo.

D. Cold: Observations nosographiques de la pratique rurale. Concernant 1. la condition sanitaire différente de deux petites

villes de provinces; 2. manière de propagation de la fièvre typhoide et la fréquence de la chlorose. Copenhague 1876. 35 S. 4to.

Appareils du professeur *Fiord* pour „la cuisson du foin". De la fabrique Monsieur *A. Heegaard*, Havnegade 23, Copenhague. Copenhague 1876. 10 S. 4to (med Træsnit).

J. V. T. Hertel: Traité sur la nourriture des laboureurs en Danemark. Copenhague 1876. 5 S. 4to.

E. Hornemann: Cités ouvrières en Danemark. Copenhague 1876. 41 S. 4to (med Træsnit).

J. C. Jacobsen: Observations sur le chauffage et la ventilation des habitations particulières, suivies de planches avec explication d'un appareil de chauffage et de ventilation, qui depuis 22 ans fonctionne dans ma maison à Carlsberg. Copenhague 1876. 7 S. 4vo.

S. Jørgensen: Notice explicative sur la levûre inaltérable. Copenhague 1876. 3 S. 4to.

H. Knudsen: Exposé statistique des institutions et sociétés danoises ayant pour but l'amélioration de la condition des classes ouvrières et peu aisées. Copenhague 1876. 80 S. 4to.

H. Krabbe: Notice explicative sur les mesures préventives, prises en Islande pour combattre le développement de la maladie causé par les échinocoques. Copenhague 1876. 4 S. 4to.

Fr. Krebs & Chr. Steenbuch: De l'approvisionnement d'eau. Copenhague 1876. 33 S. 4to.

L. Kruse: Méthode pour le séchage des bâtiments. Copenhague 1876. 5 S. 4to.

Joh. Møller: Essai d'une représentation cartographique des maladies épidémiques en Danemark (Scarlatine, Rougeole, Variole, pendant les années 1868—1872). Copenhague 1876. 15 S. 4to (med 16 Kort).

J. Petersen: Notice sur l'influence de quelques mesures hygiéniques prises pour améliorer l'état sanitaire des ouvriers employés à l'usine à gaz de la ville de Copenhague. Copenhague 1876. 8 S. 4to.

J. Reinhardt: Extrait de la loi émanée en Danemark le 1er avril 1871, contenant les dispositions sur la chasse et la protection de certains animaux utiles. Copenhague 1876. 11 S. 4to.

P. A. Schleisner: Exposé statistique de l'organisation des hôpitaux civils en Danemark, suivi d'un abrégé de l'administration du service médical du pays. Copenhague 1876. 35 + LIII S. 4to (med Tegninger).

A. Stalfeldt: Les maternités, leur organisation et administration, illustrées par la statistique mortuaire de Copenhague et de celle de la maternité de cette ville pendant 25 ans. Copenhague 1876. 17 S. 4to (med en Tavle).

H. Stein: Notice explicative concernant l'institution des diaconesses danoises et leur établissement à Frederiksberg. Copenhague 1876. 4 S. 4to.

H. V. Stockfleth: Extrait de la loi emanée en Danemark le 29. décembre 1857 prescrivant les mesures à prendre contre les épizooties parmi les animaux domestiques et des instructions pour les vétérinaires autorisés. Copenhague 1876. 15 S. 4to.

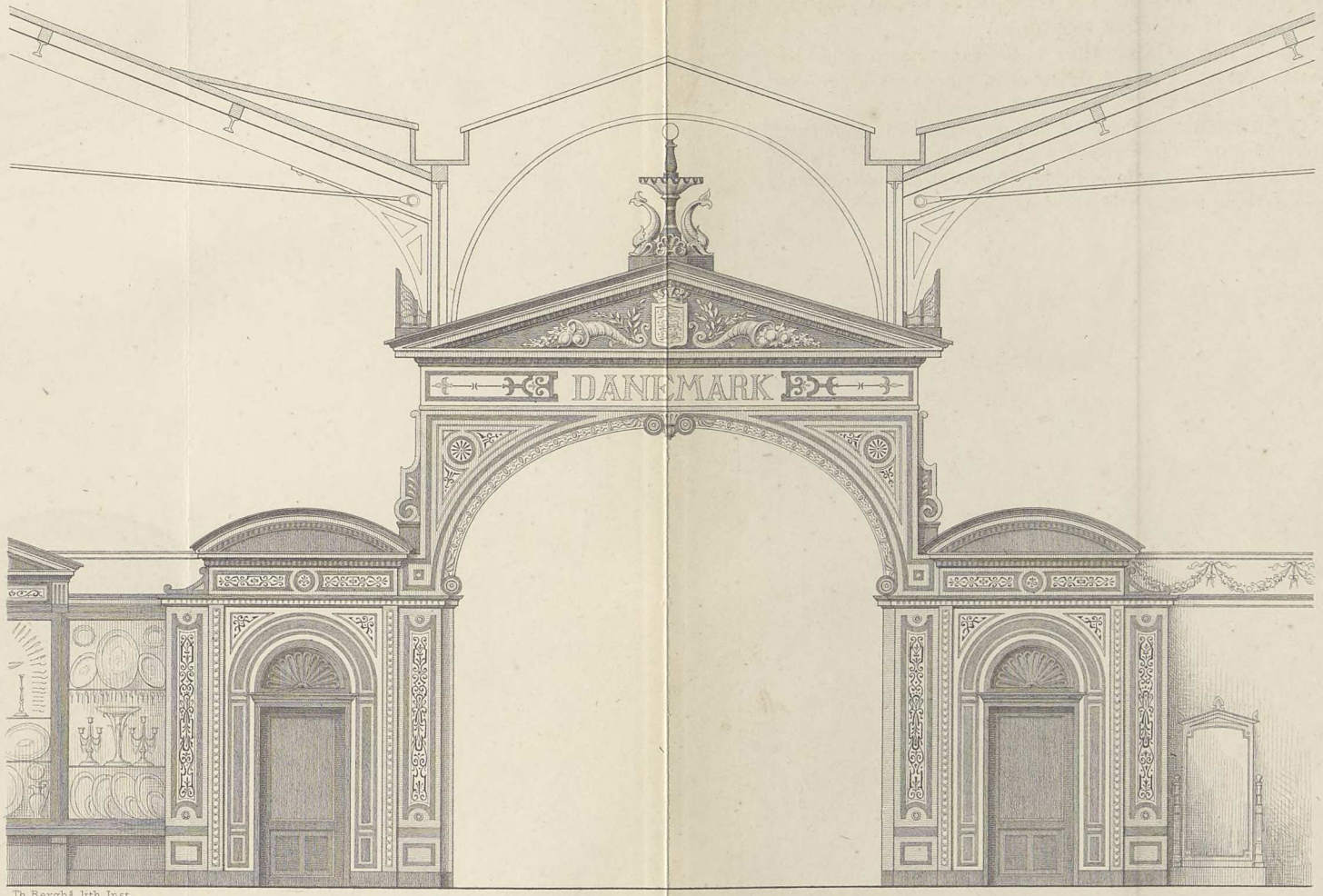

Th. Bergh^s lith. Inst.

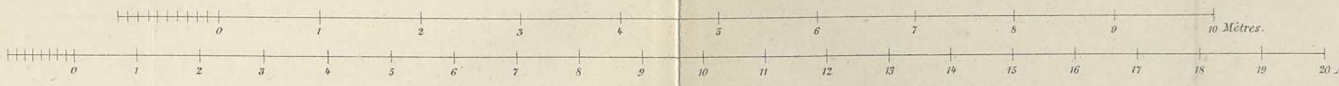

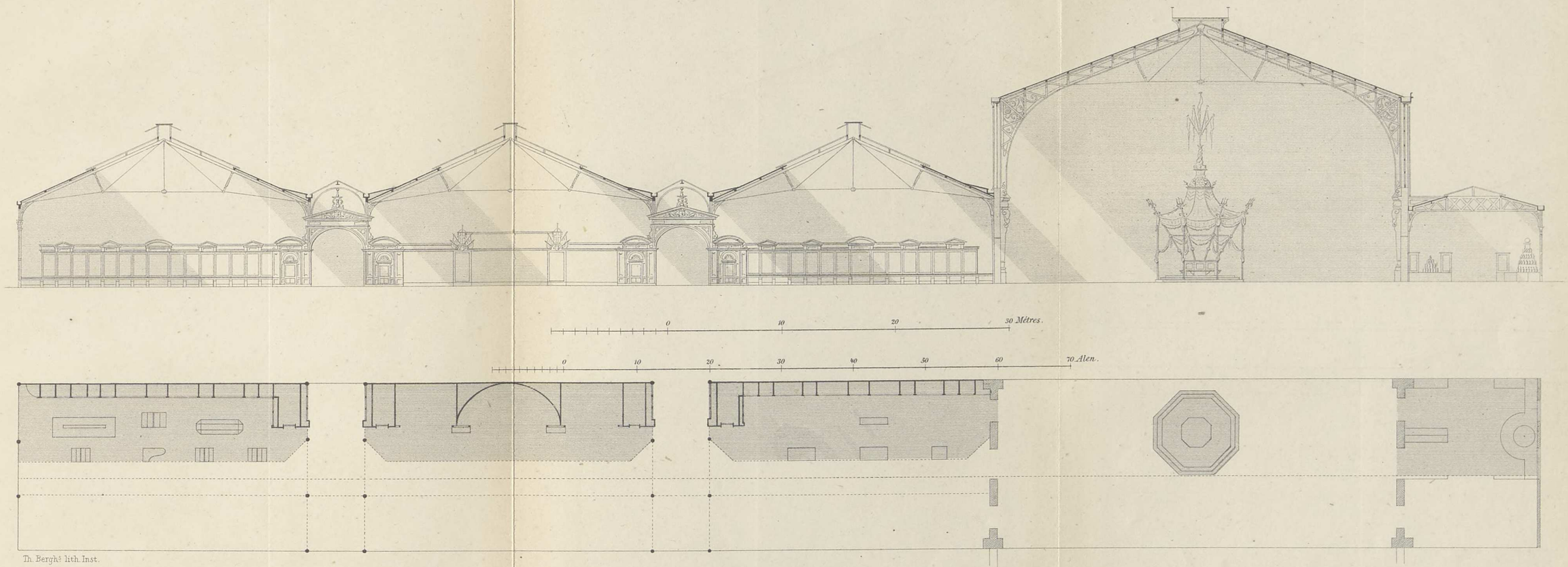

Th. Bergh.s lith. Inst.

4
G
Y
Uss
U
1